PIO X

PIO XI

PIO XII

IVAN XXIII

PISMA SVEĆENSTVU

SV. PIO X PIO XI PIO XII IVAN XXIII

Dragom Mirku na uspomenu

fr. Kerubin

PISMA SVEĆENSTVU

Priredio i izdao

O. ANĐEO CVITANOVIĆ, franjevac

ŽIVOGOŠĆE kod MAKARSKE 1964.

FRANJEVAČKI PROVINCIJALAT, SPLIT—DOBRI

Br. 138/63.

Može se tiskati!

Split, 5. ožujka 1963. O. Jerko Lovrić, provincijal

BISKUPSKI ORDINARIJAT, SPLIT

Br. 1419/63.

Imprimatur!

Split, 8. kolovoza 1963. Srećko Vuković, generalni vikar

Predgovor

U ovoj se zbirci papinskih pisama nalaze četiri biserna dokumenta četvorice posljednjih papa: dvije pobude ili poruke i dvije enciklike. Donosimo ih kronološkim redom.

Poruka sv. Pija X »Haerent animo« katoličkom svećenstvu, od 4. kolovoza 1908.

Enciklika Pija XI »Ad catholici sacerdotii«, od 20. prosinca 1935.

Poruka Pija XII »Menti Nostrae«, od 23. rujna 1950.

Enciklika Ivana XXIII »Sacerdotii Nostri primordia« (prigodom stogodišnjice smrti sv. Ivana M. Vianneya), od 1. kolovoza 1960.

Sva četiri očinska i učiteljska pisma Vrhovnih Svećenika u prvom redu ističu i traže od današnjih svećenika o s o b n u s v e t o s t.

Sv. Pio X doslovno piše: »Svetost, koja je najuzvišenija mudrost Isusa Krista, ako svećeniku nedostaje, nedostaje mu sve. Jer bez nje samo obilje fine učenosti (koju i Mi nastojimo kod svećenika unaprijediti) i sama okretnost i vještina u radu, iako mogu donijeti nešto koristi bilo Crkvi, bilo pojedincima, ipak su uistinu često njima samima, na žalost na štetu.«

Pio XI slično piše: »Ali, ljubljeni sinovi, da vaš posao Bog blagoslovi i da željeni plod donese, treba da se odlikujete svetošću života. Taj osobiti ures katoličkog svećenstva toliko vrijedi, da bez njega sve druge vrline gotovo ništa ne vrijede. Ako se pak svetost ima, a druge vrline i ne bile velike, mogu se učiniti čudesne stvari. Tó pokazuju — da dvojicu od mnogih navedemo — sv. Josip Kupertinski i u novije vrijeme onaj ponizni čovjek, Ivan M. Vianney, koga postavismo svim dušobrižnicima uzorom i nebeskim zaštitnikom.«

Pio XII najjače ističe najveću potrebu našeg vremena, svetost današnjih svećenika, riječima: »Međutim, nije nikako moguće, da bi svećenička služba potpuno postigla svoj cilj

tako da bi u cijelosti zadovoljila potrebama našeg vremena, ako svećenici ne budu blistali usred puka izvanrednom svetošću kao dostojni Kristovi službenici, vjerni »upravitelji Božjih tajna«, revni »suradnici Božji«, spremni na svako dobro djelo... Oni su obavezni da neumorno uvijek i svagdje nastoje oko vlastitog posvećenja... Samo kada budete ukrašeni odličnom krepošću, kakvu zahtijeva vaše dostojanstvo, moći ćete se posvetiti službi za koju vas je opredijelilo svetoređenje...«

Ivan XXIII predstavljajući nam iznova za uzor svetosti i pastirske revnosti sv. Arškog Župnika, opetuje riječi sv. Pija X: »Ako želimo, da u svijetu opet zavlada Isus Krist, ništa nije tako potrebno kao svetost svećenika, da svojim primjerom, riječju i znanjem budu vodiči vjernicima.« Također donosi riječi što ih je sv. Ivan Vianney rekao svojemu biskupu: »Ako hoćete svoju biskupiju obratiti Bogu, moraju svi župnici postati sveci.«

Evo, iz ovih navoda četvorice papa odmah se vidi kako se ova pisma zgodno podudaraju i upotpunjuju. Sv. otac Ivan XXIII u svojoj spomenutoj enciklici pozivlje se na pisma svojih prethodnika. Tako, na primjer, na poruku sv. Pija X tri puta, na encikliku Pija XI dva puta, a na poruku Pija XII četiri puta.

Sv. Pio X i Pio XII počinju svoje poruke istim pojmom, iako drugom sličnom riječju. Prvi veli: »Haerent animo« — »u duši, u srcu usađeno«, a drugi: »Menti Nostrae« — »U Našoj duši odjekuje«.

Svatko će, pomnjivo čitajući i razmišljajući, i sam otkriti mnoge dodirne tačke ovih dragocjenih pisama.

Treba posebno uočiti u ovoj zbirci to što nam tri Pija u svojim dokumentima izlažu najsigurniju nauku o svetosti svećeničkog života i o sredstvima kojima se stiče ta svetost, dok sveti otac Ivan XXIII stavlja pred oči sveti lik uzornog župnika, sv. Ivana Vianneya, koji je prema spomenutoj nauci postao svet. Slaveći stogodišnjicu svečeve smrti, Papa ga preporučuje, da se u nj, kao u ostvareni primjer svećeničke svetosti, ugledaju svi svećenici, a posebno župnici. Dakle, tri su Pija, tako reći, donijela teoriju o svećeničkoj svetosti, a Ivan XXIII je upro prstom u praksu, primjer te svetosti.

Držao sam veoma potrebnim, ovu zbirku, koja radi o svetosti današnjih svećenika, prirediti i izdati baš u ovo vrijeme, kad se još održava II vatikanski opći koncil. Njemu je cilj

obnova kršćanske vjere i ćudoređa. Ali nje ne može biti »bez izvanredne, odlične, blistave« svetosti svećenika, pastira kršćanskog puka.

I zato, za nas svećenike, nema boljega priručnika za promicanje naše svetosti od ovih spisa Vrhovnih Učitelja svete Crkve.

Ovo izdanje pruža izuzetnu zgodu svakom svećeniku da nabavi ovu potrebnu i praktičnu zlatnu knjižicu, koju bi morao uvijek držati na dohvat ruku pokraj svoga brevijara i Svetog pisma. A svaki preuzvišeni Ordinarij naći će načina i dati uputu župnicima kako će se ova knjiga nabaviti za svaku knjižnicu župskog ureda.

Ova pisma »slatkih Krista na zemlji« (sv. Katarina Sijenska) nama su poruka Krista na nebu. Stoga, ako ih budemo često čitali i dnevno razmatrali, i u našoj će duši, kao i u Pija XII, stalno odjekivati glas božanskog Spasitelja, koji govori Petru: »Šimune Ivanov, ljubiš li me više nego ovi?...« — više negoli ostali kršćani? Odjekivat će, nadalje, glas istog apostolskog Prvaka, koji potiče biskupe i svećenike svoga vremena: »Pasite stado Božje, koje vam je povjereno... budite uzorom stadu!« (1 Petr 5, 2-3). Tada će još i u našem srcu, kao i u srcu sv. Pija X, duboko biti usađeno i strahom nas napunjati ono što je apostol naroda pisao Hebrejima, kad je opominjući ih na dužnu poslušnost prema starješinama ovako ozbiljno govorio: »Oni, naime, bdiju nad našim dušama kao oni, koji o tome moraju dati račun« (Hebr 13, 17).

Evo nam, dakle, sigurnog putokaza, koji vodi ravno našem osobnom posvećenju, u ovim očinskim pismima naših velikih papa našega 20. stoljeća.

Budite sveti jer je vaša služba sveta!« (Pio XII).

Živogošće, 27. svibnja 1963.

O. Anđeo Cvitanović
franjevac

Napomena:

Ovu sam zbirku papinskih pisama svećenstvu priredio prema preuzetim hrvatskim prijevodima. No kod ovoga rada uz latinske izvornike pogledao sam i neke talijanske i francuske prijevode. A evo gdje i kada su izašli hrvatski prijevodi:

Poruka sv. Pija X »Haerent animo« u Listu splitske i makarske biskupije, Split 1908, br. 10.

Encikliku Pija XI »Ad catholici sacerdotii« preveo dr Ivan Ev. Šarić. Izdala »Akademija Regina Apostolorum«, Sarajevo 1935.

Poruka Pija XII »Menti Nostrae«, brošura pretiskana iz Vjesnika đakovačke biskupije, Đakovo 1951.

Enciklika Ivana XXIII »Sacerdotii Nostri primordia« u Vjesniku đakovačke biskupije, Đakovo 1960, br. 2—5.

Don Mati Meštroviću na ovome mjestu zahvaljujem što je on vrlo rado pregledao ovaj moj priređeni tekst i popravio jezik.

Izdavač

I

»HAERENT ANIMO«

Poruka pape sv. Pija X katoličkom svećenstvu od 4. kolovoza 1908.

U V O D

1. Povod i nakana poruke

Duboko Nam je u srcu usađeno i strahom Nas napunja ono, što je apostol naroda pisao Hebrejima, kad je opominjući ih na dužnu poslušnost prema starješinama ovako ozbiljno govorio: »Oni, naime, bdiju nad našim dušama kao oni, koji o tome imaju dati račun« (Hebr 13, 17). Zaista ove riječi ako se odnose na sve crkvene starješine, to se onda najviše odnose na Nas, koji, premda nevrijedni, Božjom milošću vršimo vrhovnu vlast u Crkvi. I zato danju i noću brigom obuzeti bez prestanka promišljamo i nastojimo oko blagostanja i napretka stada Gospodnjega.

Pri tomu Nam osobito jedno leži na srcu: da svećenici budu zbilja onakvi kakvi po svom zvanju moraju biti. Uvjereni smo, da će na ovaj način najbolje biti za vjeru i da se još boljemu može nadati. Stoga, čim smo postali papom, kad smo promatrali sav kler, iako su nam pred očima zasjale njegove mnogostruke odlike, ipak smo smatrali, da treba našu časnu braću, biskupe katoličkog svijeta, najozbiljnije opomenuti, da najustrajnije i najdjelotvornije rade na oblikovanju Krista u onim, koji su zakonom određeni, da Krista oblikuju u drugima. Dobro Nam je poznato, kako su prema tomu bili raspoloženi crkveni poglavari. Poznato Nam je, kako se brinu i kako nastoje, da se kler u krepostima odgoji. Zato Nam je drago, da ih stoga ne samo pohvalimo nego im i javno zahvalimo.

2. Cilj ove poruke

No dok Nas s jedne strane veseli, da se je već većina svećenstva odazvala tim nastojanjima biskupa, i da se je u nji-

hovim srcima začeo onaj nebeski žar, po kojem je u njima milost Božja u svetom ređenju primljena, ili oživjela ili se usavršila, ipak, s druge strane, još ne možemo a da ne požalimo, da se neki, po raznim krajevima, ne vladaju tako, da bi mogli, kao što to dolikuje, biti na izgled kršćanskom puku, koji se u njih kao u zrcalo ogleda.

A sada hoćemo ovim Našim pismom da njima Naše srce otvorimo; srce naime očevo, koje u zabrinutoj ljubavi dršće za bolesnom djecom. Ovom ljubavlju potaknuti, opomenama biskupa nadodajemo Naše opomene, koje — iako poglavito idu za tim da lutajuće ili mlake svedu na pravi put — ipak želimo da i ostalima budu služile kao poticaj. Pokazujemo naime put, kojim da svaki iz dana u dan što revnije korača, da doista bude ono, što je apostol jasno kazao, »čovjek Božji« (1 Tim 6, 11) i da odgovori opravdanim nadama Crkve.

Nećemo Vam zastalno ništa nečuveno ili komu štogod novo kazati, već ono, što treba da je uvijek svima na pameti. A Bog Nas napunja nadom, da će Naš glas uroditi dobrim plodom. To uistinu želimo: »Te da se iz dana u dan obnavljate duhovno i umno i obučete novoga čovjeka stvorena na Božju sliku, u istinskoj pravednosti i svetosti« (Ef 4, 23. 24), i to će biti vaš najljepši i najmiliji Nam dar prigodom Naše pedesetgodišnjice svećeništva. I kada Mi »skrušena srca i ponizna duha« (Dan 3, 39) budemo pred Bogom promišljali o godinama u svećenstvu provedenim, činit će Nam se, da ćemo sve, što zbog ljudske slabosti budemo morali požaliti, na koji god način okajati, ako Vas budemo opominjali i poticali, »da živite dostojno Gospodina, nastojeći mu ugoditi u svemu« (Kol 1, 10).

U ovom pak poticanju nećemo imati pred očima samo vašu korist, već i opću korist katoličkih naroda, jer se jedna od druge ne može razlučiti. Svećenik naime ne može da bude dobar ili zao sam za se, već toliko koliko njegov život upliva na narod. Gdje je svećenik zbilja i uistinu dobar, o kakva je i kolika je to sreća!

Dio I

POBUDA NA SVETOST

A. Potreba svetosti

1. Glavna je pohvala za svećenike svetost života

Međutim, predragi sinovi, Naše poticanje počinjemo tim da vas potaknemo za onu svetost života, koju vaše visoko dostojanstvo zahtijeva.

Jer koji god svećenikom postaje, ne postaje samo za se, već i za druge: »Svaki se veliki svećenik uzima između ljudi i postavlja se u službu Boga na korist ljudi« (Hebr 5, 1). To je isto i Krist kazao te da pokaže kamo smjera djelovanje svećenika, htio ih je usporediti sa soli i opet sa svjetlom. Svećenik je dakle sol zemlje, svjetlo svijeta. Svaki sigurno zna, da to postaje propovijedanjem kršćanskih istina. No tko to ne zna, da je takvo naučavanje gotovo bezuspješno, ako svećenik ono, što kaže, i primjerom ne potvrđuje? Oni, koji slušaju, uvredljivo doista, ali s pravom će prigovoriti: »Tvrde, da poznaju Boga, a djelima ga niječu« (Tit 1, 16), i prezret će nauku, i neće se okoristiti svećenikovim svjetlom. Zbog toga je sam Krist, uzor svećenika, učio najprije primjerom, a zatim riječima — »Isus je činio, učio« (Dj Ap 1, 1).

Isto tako svećenik bez svetosti života nikako neće moći biti sol zemlje, jer ono, što je pokvareno i oskvrnjeno, nije nikako sposobno da koristi zdravlju. Gdje nema svetosti života, tu mora da zavlada pokvarenost. Zbog toga Krist nastavljajući istom prispodobom nazivlje takve svećenike *bljutavom soli,* koja »više nije ni za što, osim da se izbaci van, da je ljudi pogaze« (Mt 5, 13).

2. Sama sveta služba svećenikova zahtijeva svetost života

A to još jasnije slijedi iz toga, što mi svećeničku službu vršimo ne u svoje ime, već u ime Isusa Krista. »Prema tome, veli apostol, neka nas smatraju ljudi kao sluge Kristove i upravitelje Božjih tajna!« (1 Kor 4, 1); »mi smo poslanici Kristovi« (2 Kor 5, 20).

I zbog toga nas je sam Krist ubrojio ne u broj slugu, već u broj prijatelja: »Više vas ne nazivam slugama... Nazvao sam vas prijateljima, jer vam saopćih sve, što sam čuo od Oca... Ja sam vas sebi izabrao i odredio vas da idete i rodite rod« (Iv 15, 15, 16).

Mi, dakle, moramo prestavljati Krista. A poslanstvo, koje smo od njega primili, moramo nastojati tako vršiti da postignemo ono, za čim on cilja. Pošto je pak *isto htjeti, isto ne htjeti* pravo prijateljstvo, moramo kao prijatelji ono osjećati u sebi, što je Krist Isus osjećao u sebi, koji je »svet, nevin, neokaljan« (Hebr 7, 26). Kao od njega poslani, moramo nastojati, da ljudi vjeruju njegovu nauku i zakonu, i mi sami to prvi izvršavati kao dionici njegove vlasti. Ako hoćemo duše oslobađati od grešnih veza, moramo sa svim marom nastojati da u njih sami ne upadnemo. Ali najviše kao njegovi službenici u najuzvišenijoj žrtvi, koja se vječnom moći za spas svijeta ponavlja, moramo svoju dušu tako upriličiti, da bude slična njegovoj, kad je on na oltaru križa sam sebe prikazao kao neokaljenu žrtvu Bogu. Jer ako se nekoć, u slici i prilici, zahtijevala tolika svetost od svećenika, što se ima sada zahtijevati od nas, kad je žrtva sam Krist? »Od koga, dakle, ne bi morao biti čistiji onaj, koji blaguje takvu žrtvu? Od koje sunčane zrake ne bi morao biti svjetliji onaj, koji svojom rukom dijeli to tijelo? pa usta, koja su puna duhovnog ognja? pa jezik, koji se rumeni od krvi, koja ulijeva veliko strahopočitanje?

Vrlo je zgodno sv. Karlo Boromejski u svojim govorima svećenstvu ovako naglašavao: »Kad bismo se sjećali, predraga braćo, kolike je i kako dostojanstvene stvari postavio Gospodin Bog u naše ruke, oh! koliku bi moć imalo takvo promišljanje da nas prisili da provodimo život dostojan crkovnjaka! Što li nije Gospodin postavio u moje ruke, kad mi je svog vlastitog jedinorođenog Sina, sa sobom vječna i sebi slična, postavio? U moje ruke postavio je sve svoje blago, sakramente i milosti; postavio je duše, od kojih njemu nema ništa milije, koje je on više negoli samog sebe ljubio, koje je krvlju svojom otkupio; u moje ruke postavio je nebo, koje mogu drugima otvoriti i zatvoriti... Kako ću dakle moći biti tako nezahvalan na tolikom dostojanstvu i ljubavi, da sagriješim proti njemu samom? Da uvrijedim njegovu čast? Da okaljam ovo tijelo, koje je njegovo? Da ovo dostojanstvo, ovaj život, njegovoj službi posvećen, oskvrnem?«

3. Opomene svete Crkve

Za ovu svetost života, o kojoj će biti korisno da malo opširnije progovorimo, Crkva se uvelike i neprestano brine. Zato su i utemeljena sjemeništa, u kojima mlade uzdanice

svećenstva treba da steknu potrebno znanje i da se ujedno na osobiti način, već od mladih dana, odgoje u pravoj pobožnosti. I zato, dok Crkva svećeničke kandidate promiče polagano i postepeno na veće redove, ne prestaje nikada kao brižna majka poticati ih na svetost. Doista je milo sjećati se toga! Kad nas je najprije u svete redove, u vojsku primila, htjela je da i mi najprije priznamo: »Gospodine, ti si meni baština i dio; ti si odredio sudbinu moju« (Ps 15, 5). Ovim riječima, kaže sv. Jeronim, Crkva opominje klerika da on, koji je sam baština Gospodinova, ili je Gospodin baština njegova, takav mora biti, da i on sam posjeduje Gospodina, i da Gospodin posjeduje njega« (Pismo 52 Nepoc. br. 5).

A kad nam je dala red podđakonata, koliko li nam je ozbiljno govorila! »Opet i ponovno pomno promotrite za kakvim teretom danas težite... Ako li jednom primite ovaj red, ne možete više promijeniti svoje odluke, već morate bez prestanka Bogu služiti. Njegovom pomoću morate čistoću očuvati«. A zatim: »Ako ste do sada nemarno polazili u crkvu, od sada morate biti revni; ako ste bili do sada pospani, od sada budite budni...; ako li niste do sada čisto živjeli, od sada živite čisto. Gledajte, čija vam se služba povjerava!«

Kad smo, nadalje, imali biti odlikovani đakonatom, ovako se za nas preko biskupa Bogu molila: »Obilovala u njima krasota savršene kreposti, skromno dostojanstvo, postojana stidljivost, čistoća nevinosti i obdražavanje duhovne stege. Tvoje zapovijedi zasjale u njihovu životu, da se puk po primjeru njihove čistoće potakne na sveto nasljedovanje«.

Ali, još je oštrija opomena, koju upravlja onima, koji stupaju u svećenički stalež: »K toliko visokoj časti treba s velikim strahom pristupiti, i treba da pazimo, da nebeska mudrost, prokušan život i neprekidno vršenje pravednosti preporučuje one, koji su za nju izabrani... Ugodan miris vašeg života neka bude radost Kristovoj Crkvi, da propovijedanjem i primjerom zidate kuću, to jest Božju obitelj. A najvažnije je od svega ono, što sa svom strogošću nadodaje: »Nasljedujte što vršite!« To se doista slaže s naredbom Pavlovom: »Da učinimo savršenim svakoga čovjeka u Kristu« (Kol 1, 28).

4. Nauka svetih otaca

Pošto, dakle, Crkva tako misli o svećeničkom životu, nitko se ne bi imao čuditi, da se svi sveti oci i naučitelji u tome tako slažu, da bi tko mogao pomisliti da pretjeravaju.

No ako ih razborito prosudimo, uvjerit ćemo se, da su oni veoma istinito i pravo naučavali. U jednu riječ, njihovo je mjenje ovo. Tolika razlika mora biti između svećenika i bilo kojeg poštenog čovjeka, kolika je između neba i zemlje. I radi toga krepostan svećenik mora se čuvati ne samo težih prekršaja, već i najmanjih. I baš toga mnjenja tako časnih muževa držao se Tridentiski sabor kad je opomenuo svećenstvo da se čuva i *laganih prekršaja, koji bi kod njega bili preveliki* (Sess. XXII, de refor. c. 1.), preveliki, naime, ne u sebi, već s obzirom na onoga, koji griješi, o kojemu, s većim pravom negoli o crkvenim zgradama, vrijedi rečenica: »Kući tvojoj pripada svetost« (Ps 92, 5).

B. U čemu stoji svećenička svetost

Treba, dakle, vidjeti, u čemu se mora sastojati ta svetost, bez koje ne bi smio biti svećenik. Jer ako to tko ne zna ili krivo shvaća, sigurno je u velikoj neprilici, veoma se vara. Ima ih doista, koji misle, dapače to i očituju, da se mora svećenik utoliko hvaliti ukoliko se sav posveti dobroti drugih. Stoga zanemarivši one kreposti, kojima se sam usavršava (i zato ih zovu p a s i v n e), kažu, da svećenik mora uložiti sve sile i nastojanje, da se vježba i napreduje u a k t i v n i m krepostima.

Koliko je ova nauka štetna i pogubna, upravo je začudno. O njoj se je Naš blage uspomene Prethodnik ovako mudro izrazio (Ep. Testem benevolentiae, ad Archiep. Baltimor. 22. ian. 1899.): »Da su kršćanske kreposti... prikladne jedne za jedno doba, a druge za drugo, to bi mogao misliti samo onaj, koji se ne sjeća apostolovih riječi: »Jer je one, koje je predvidio, i predodredio da budu jednaki slici njegova Sina (Rim 8, 29). Učitelj i uzor svake svetosti jest Krist. Njegovu pravilu moraju se prilagoditi svi, koji žele zasjesti na blažene stolice. A krist se tijekom vjekova ne mijenja, već je »isti jučer i danas, i zauvijek isti« (Hebr 13, 8). Dakle na ljude svih vremena odnosi se ona: »Naučite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca« (Mt 11, 29); i »u svako doba Krist nam se pokazuje »poslušnim do smrti« (Fil 2, 8); i za svako vrijeme vrijedi apostolova riječ: »A oni, koji pripadaju Kristu, razapeli su tijelo s njegovim strastima i požudama« (Gal 5, 24).

Ovi dokazi vrijede zbilja za svakog pojedinog vjernika, a ipak se pobliže tiču svećenika. I oni prije ostalih neka smatraju sebi upravljene riječi, koje je isti Naš Prethodnik s apostolskim žarom nadodao: »Dao Bog, da bi se i sada ove krepo-

sti mnogo više gojile, kako su ih gojili presveti ljudi prošlih vjekova! Koji poniznošću duha, posluhom, uzdržljivošću bijahu m o g u ć i u d j e l u i r i j e č i, na preveliku korist ne samo vjere već i države i domovine.«

Pri tome neće biti zgorega, ako upozorimo, da je premudri papa s potpunim pravom na osobiti način spomenuo uzdržljivost, koju riječima evanđelja zovemo samozatojom. Jer baš u ovom, predragi sinovi, stoji snaga, moć i plod svake svećeničke dužnosti. I, ako se to zanemari, porađa se u svećeničkom životu sve ono, što može smutiti ili sablazniti oči ili srce vjernika. Jer, ako tko radi iz niske pohlepe za dobitkom, ako se upusti u svjetovne poslove, ako želi sjediti na prvom mjestu, a druge prezirati, ako se poda tjelesnosti, ako traži da ljudima ugodi, ako se pouzdaje u nagovorljive riječi ljudske premudrosti, sve ovo potječe od toga, što zanemaruje Kristov zakon i odbija uvjet što ga je On sam na svijet postavio. »Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe« (Mt 16, 24).

O svetosti ovisi plod svećeničke službe

Iako Mi to tako ističemo, ipak opominjemo, da svećenik ne smije sam za sebe sveto živjeti, jer je on radnik, kojega Krist »najmi u svoj vinograd« (Mt 20, 1). Njegova je, dakle, dužnost čupati korov, a sijati dobro sjeme, natapati, čuvati da neprijatelj čovjek ne posije po njemu kukolj. Stoga se svećenik mora čuvati da, zaveden nekom nesmotrenom željom svoga unutarnjeg savršenstva, ne zanemari ni najmanje dužnost, koja bi mogla promicati dobro drugih. A te su: propovijedati riječ Božju, revno ispovijedati, pohađati bolesnike, osobito umiruće, poučavati u vjeri neznalice, tješiti žalosne, dovesti na pravi put one, koji lutaju, u svemu i po svemu nasljedovati Krista, »koji je prolazio čineći dobro i ozdravljajući sve koje đavao bijaše tlačio« (Dj. Ap. 10, 38). U tom neka svećenik ima dobro usađenu u pameti važnu opomenu sv. Pavla: »Niti je što onaj, koji sadi, niti onaj, koji zalijeva, nego onaj, koji daje da raste — Bog« (I Kor 3, 7). Može se uistinu hodati i sa suzama sjeme sijati, može se oko toga neumorno raditi, ali da ono proklije i donese željeni plod, to sam Bog može dati i njegova svemoguća moć.

Treba na osobiti način misliti, da ljudi nisu ništa drugo negoli oruđe, kojim se Bog služi za spas duša. I zato ono, čim se Bog služi, treba da bude prikladno. Zašto?

Ili mislimo, da ćemo ijednim bilo prirođenim bilo stečenim dobrim svojstvom sklonuti Boga da se posluži našom pomoći za proširenje slave svoje? Ni najmanje. Jer stoji pisano: »Ali što je u očima svijeta ludo, izabra sebi Bog da posrami mudre; što je slabo u očima svijeta, izabra sebi Bog da posrami jake; što je neplemenito i prezira vrijedno u očima svijeta — i čak ono čega nema — izabra sebi Bog, da uništi ono, što jest« (1 Kor 1, 27 28).

Jedno je naime što čovjeka s Bogom spaja, jedno što ga čini njemu milim i dostojnim službenikom njegova milosrđa: svetost života i ponašanja.

Ako svećeniku manjka ova svetost, koja je najuzvišenija mudrost Kristova, onda mu manjka sve. Jer bez nje samo obilje fine učenosti (koju i Mi nastojimo kod svećenika unaprijediti), i sama okretnost i vještina u radu, iako mogu donijeti nešto koristi bilo Crkvi, bilo pojedincima, ipak su uistinu često njima samima na žalost, na štetu.

Onaj, pa bio i najniži, koji je urešen i obiluje svetošću, koliko mnogo može započeti i dovršiti divnih i spasonosinh poduzeća u puku Božjemu, o tome nam govore premnoga svjedočanstva svih vremena. A najjasnije nedavne uspomene Ivan Krstitelj Vianney, uzor dušobrižnik, kojega smo rado podigli na čast nebeskih blaženika.

Po samoj svetosti mi postajemo ono, što božansko zvanje od nas traži. Da budemo naime ljudi svijetu razapeti i kojima je svijet razapet; ljudi, koji žive u novom životu, i koji, kako ističe sv. Pavao (2 Kor 6, 5, 6), sami sebe prikazuju kao službenike Božje »u naporima, u bdjenjima, u postovima; čistoćom, znanjem, strpljivošću, dobrotom, snagom Duha Svetoga, iskrenom ljubavi, riječju istine«; koji jedino za nebom teže, i svom silom nastoje i druge tamo privesti.

Dio II

SREDSTVA ZA STICANJE SVETOSTI

A. Molitva

Nastojanje oko molitve veoma pomaže svetost. A pošto, kao što to svatko zna, mi možemo biti utoliko sveti ukoliko Bog krijepi u tome našu volju svojom milošću, sam Bog nam je obilato providio da nam ne manjka dara milosti, samo ako hoćemo. A to najprije postizavamo ustrajnom molitvom.

I doista molitva sa svetošću tako je nužno združena, da jedna bez druge ne može nikako opstojati. Stoga je posve istinita rečenica Zlatoustoga: »Vjerujem, da je svima očito kako je nemoguće ustrajati u kreposti bez pomoći molitve« »De precatione, oprat. 1). A sv. Augustin umno zaključuje: »Zaista, tko zna dobro moliti, taj zna i dobro živjeti« (Hom. IV, ex 50).

A ove nam je dokaze sam Krist još bolje potvrdio čestim poticanjem, a najvećma svojim primjerom. On naime kad bi molio, ili bi u pustinju išao ili bi se sam na gore popeo. Cijele bi noći u molitvi zaduben sproveo. U hram bi često išao. Pače, okružen od mnoštva, on bi očima u nebo uprtim javno molio. Napokon, na križu viseći, posred smrtnih boli, glasom velikim i suzama u očima molio je Oca.

O tome dakle budimo stalni i sigurni: svećenik, da se uzdrži na svojoj visini i da službu svoju dostojno izvrši, treba da bude uvelike podan molitvi.

Mora se doista požaliti, da on to dosta često čini više iz običaja negoli iz žarkog srca. Da u određene satove zijevajući izgovara sv. brevir ili tek malo molitava nadodaje, niti se više preko cijelog dana spominje da se s Bogom prorazgovori, da uzdahne prema gore.

Doista svećenik mora mnogo više negoli drugi slušati zapovijed Kristovu: »Mora se uvijek moliti« (Lk 18, 1). Toga se držao sv. Pavao i toliko opominjao: »U molitvi ustrajte; u njoj bdijte sa zahvaljivanjem!« (Kol 4, 1); »Bez prestanka molite!« (1 Sol 5, 17).

Srce, dakako, koje želi svoje posvećenje isto kao i spasenje drugih, oh! koliko puta preko dana ima prigode da se podigne k Bogu! Unutarnje tjeskobe, silovite i uporne napasti, pomanjkanje kreposti, mlitavost i bezuspješnost u djelovanju, prečeste uvrede i nemarnost, strah napokon od suda Božjega, eto sve Nas ovo vrlo potiče da plačemo pred Gospodinom i da se osim isprošene pomoći lako obogatimo kod njega dobrim zaslugama. Ne treba samo radi sebe da plačemo. U ovoj bujici zločina, što se sve više posvuda širi, koliko više možemo treba da molimo Božje milosrđe. Mi moramo kod Isusa, premilostivog darovatelja svake milosti u divnom Svetojastvu, ustrajno vapiti: »Oprosti, Gospodine, oprosti puku svojemu!

2. *Dnevno razmatranje*

Glavno je u tom pogledu, da svaki dan nekoliko stalnog vremena posveti razmatranju vječitih istina. Nikakav svećenik ne bi mogao to propustiti, a da ne zasluži ukora zbog teške nemarnosti i da ne nanese štetu svojoj duši.

Korist razmatranja. Sveti opat Bernard pišući Eugenu III, svom negdašnjem gojencu, a tadašnjem rimskom papi, slobodno ga i jako opominjaše, da ne bi nikad propustio dnevno razmatranje o božanskim istinama, ne priznavajući mu ikakvu ispriku zbog mnogih i prevelikih briga, koje sa sobom nosi vrhovna apostolska vlast. A uvjeravaše ga, da to s pravom od njega traži, nabrajajući ovako premudro koristi vježbanja u tome: »Razmatranje čisti svoj izvor, to jest pamet, iz koje se porađa. Zatim, čuvstvima vlada, upravlja djelima, popravlja mane, čudoređe utemeljuje, resi i uređuje život. Napokon, pribavlja znanje o božanskim i ujedno ljudskim stvarima. Ovo je ono, što nejasno razjašnjuje, pohlepe stišava, sabire rastresena, tajno istražuje, istinito traži, što je prividno ispituje, hinjeno i lažno pretražuje. Ovo je ono, što daje reda onome, što se ima učiniti, a poslije nego je učinjeno pretresuje, tako da ne ostane u pameti ništa nepopravljeno ili što bi trebalo popravaka. Ovo je ono, što u sreći naslućuje nesreću, a nesreću gotovo ne osjeća; od čega jedno je svojstvo jakosti, a drugo je svojstvo razboritosti« (De consid. L. I, c. 7).

Potreba razmatranja. A taj skup velike koristi, što sve slijedi iz razmatranja, i nas uči i opominje kako je ono ne samo u svakom pogledu spasonosno već i vrlo potrebno.

A premda su razne svećeničke dužnosti uzvišene i vrijedne svakog i punog počitanja, čestim ipak obavljanjem događa se da ih oni, koji se njima bave, ne prosuđuju onako sveto kako bi morali. I zato, dok im srce malo pomalo ohladni, lako dođu do mlitavosti i po tomu do preziranja najsvetijih stvari. Nadolazi da se svećenik u dnevnom općenju mora da nađe baš kao posred opakog svijeta, te se često mora bojati, da se i u samom vršenju pastirske ljubavi ne kriju zasjede paklenoga zmaja. Zar nije vrlo lako, da se svjetskom prašinom okaljaju i sveta srca? Očito je, dakle, kao i koliko je nužno razmatrati svaki dan o vječnim istinama, da se tim okrijepljena pamet i volja učvrsti proti mamcima. Osim toga svećenik treba da se na to priuči da se lako uzdigne i teži za nebeskim stvarima, jer on svakako mora znati, govoriti, poticati na nebeske stvari, mora cijeli svoj život nad ljudske stvari tako upraviti, da,

što god u ime svoje svete službe radi, radi Božjom namjerom potaknut i vođen od vjere. Ovo duševno svojstvo, ovo kao prirođeno združenje s Bogom osobito se postizava i uzdržava pomoću dnevnog razmišljanja. A to je jasno svakom razboritom čovjeku, te o tome više ne treba raspravljati.

Koliku štetu prouzrokuje zanemarenje razmatranja?

Potvrdu toga, doista žalosnu, možemo tražiti u životu onih svećenika, koji razmišljanje o božanskim istinama ili omalovažuju ili sasvim preziru. Pogledaj naime ljude, u kojima je osjećaj Kristov, to tako odlično dobro, omlahovio. Pogledaj ih kako su skroz prignuti zemaljskim stvarima, kako teže za ispraznostima, kako lakoumno brbljaju. Pogledaj ih kako najsvetije stvari obavljaju nemarno, hladno, a možda i nedostojno. Negda oni isti, dok su bili prožeti svećeničkim žarom, marljivo su pripravljali dušu za moljenje sv. brevira, da ne bi bili slični onima, koji kušaju Boga; tražili su zgodno vrijeme i mjesto što udaljenije od buke; nastojali su istraživati božanski smisao; u jednu riječ, uzdavali su hvale, plakali, veselili se, svoja čuvstva izlijevali sa psalmistom. A sada, koliko se promijeniše! . . .

Da, u njima jedva još nešto tinja od one žive ljubavi, kojom su odisali prema božanskim otajstvima. Oh, kako su im bila jednom mila sveta prebivališta! Srce živo željaše biti oko stola Gospodnjega i mnoge bogoljubnike k njemu pozivati. Prije sv. mise njihove duše kakve li čistoće, kakvih li molitava željne! A u govorenju mise kakvo li je bilo počitanje obavljajući uzvišene obrede tačno i dostojno! Koje su se zahvale izlijevale iz njihovih srdaca! Kako se i na puk prostirao dobar miris Kristov! . . . — »Sjećajte se, zaklinjemo vas, predragi sinovi, sjećajte se prošlih dana« (Hebr 10, 32). Tada je, dakako, duša plamtjela krijepljena brižnim svetim razmatranjem.

Između ovih istih, kojima je teško ili zanemaruju »razmišljati srcem« (Jer 12, 11), ima ih dosta, koji ne taje, da su duševno pali u veliku bijedu, a to opravdavaju ispričavajući se tim, što su se sasvim posvetili svojoj misiji na veliku korist drugih. No doista teško se varaju. Jer kako nisu navikli s Bogom razgovarati, kada o njemu ljudima govore ili kada daju savjete o kršćanskom životu, ne pokazuju ni najmanje duha Božjega, tako da je evanđeoska riječ u njima gotovo obumrla. Njihov glas, koliko god se slavio zbog razboritosti ili rječitosti, nije ni najmanje glas dobroga pastira, koji ovce spasonosno

slušaju, jer buči i nestaje ga. I često izgleda pun zla, na sramotu je i povredu vjerskog osjećaja dobrih.

Jednako se događa i u ostalom svećeničkom djelovanju, jer od njega nema nikakvog pravog ili korisnog uspjeha ili jer je vrlo kratkotrajno, budući da je bez nebeske rose koju doista preobilno izazivlje »molitva poniznoga«

I ovdje ne možemo a da duboko ne požalimo one, koji se, zavedeni kužnim novotarijama, ne stide misliti protivno te smatraju kao izgubljenim trud uložen na molitvu i razmišljanje. Oh! žalosne li zaslijepljenosti! Oh! da bi oni, sami sobom dobro promišljajući, upoznali jednom, kamo dovodi taj nemar i prezir prema molitvi!

Iz toga se naime porodila oholost i prkos. A od toga urodiše pregorki plodovi, koje očinsko srce ne može ni da spomene i želi svakako iskorijeniti. Našim željama došao je u pomoć milostivi Bog! I osvrćući se milostivo na one, koji su zalutali, izlio na njih u tolikom obilju d u h m i l o s t i i m o l i t v e, da se, oplakujući svoj grijeh, dobrovoljno, na opće veselje, povrate na put, koji su nesretno ostavili, i da po njemu opreznije ubuduće stupaju. I Nama kao jednom apostolu Pavlu (Fil 1, 8) isti Bog bio svjedokom, kako ih sve ljubimo u srcu Kristovu!

Poticaj na razmatranje. Njima, dakle, i svima vama, predragi sinovi, neka bude duboko u srcu usađena Naša opomena, koja je i Krista našega Gospodina: »Budite oprezni i bdijte« (Mr 13, 33). Osobito neka svaki postojano uznastoji oko pobožnog razmišljanja. Ujedno, neka nastoji da s pouzdanim duhom moli: »Gospodine, nauči nas moliti!« (Lk 11, 1). Osobito jedan posebni razlog uvelike nas doista mora potaknuti na razmišljanje. A to je: promišljanje, kako iz toga ističe veliko obilje mudrosti i kreposti, veoma korisno za pravo dušobrižništvo, za djelo od svih najteže.

S ovim u vezi vrijedan je spomena i pastirski nagovor sv. Karla: »Budite vjerni, braćo, da svima bez razlike crkovnjacima ništa nije tako potrebno kao razmišljanje, koje neka svako naše djelo pretiče, prati i slijedi. »Slavit ću tebe, Gospode«, reče prorok, »i razmišljat ću o putu pobožnom« (Ps 100, 1). Dijeliš li svete sakramente, o brate, razmišljaj što radiš; služiš li misu, razmišljaj što prikazuješ; moliš li brevir, razmišljaj komu i što govoriš; upravljaš li dušama, razmišljaj kojom su krvlju oprane« (Ex orat. ad clerum). Radi toga nam Crkva dobro i s pravom zapovijeda, da često opetujemo Davidove misli: »Blažen čovjek, koji ima radost svoju u nauci Gospodnjoj i o nauci njegovoj razmišlja dan i noć! Što on radi, sve uspijeva« (Ps 1, 1-3).

K tomu, jedan od svih najplemenitiji poticaj neka bude ovo: ako se svećenik naziva d r u g i K r i s t, što po danoj mu vlasti on i jest, zar ne mora uprav takav i postati i biti smatran i u nasljedovanju djela? »Neka naša glavna briga bude razmišljati o životu Isusa Krista« (Naslj. Kr. knj. I, gl. 1).

B. Čitanje pobožnih knjiga

S dnevnim razmatranjem o božanskim stvarima uvelike pomaže da svećenik redovito združi čitanje pobožnih knjiga, a napose onih, koje su od Boga nadahnute. Tako je sv. Pavao naređivao Timoteju: »Posveti se čitanju« (1 Tim 4, 13). Tako sv. Jeronim, podučavajući Nepocijana o svećeničkom životu, ovo mu je preporučivao: »Neka nikad tvoje ruke ne odlože svetu knjigu.« A kao razlog tome nadodao je slijedeće riječi: »Nauči sam što imaš poučiti druge.«

Koliko doista napreduju oni svećenici, koji su u tome ustrajni te sočno propovijedaju Krista, i tako pameti i srca slušatelja, mjesto da ih omlitave i ohlade, potiču na bolje i bude i njima želju za nebeskim stvarima!

No i radi jednog drugog, i za vas, predragi sinovi, korisnog razloga, vrijedi zapovijed istog sv. Jeronima: »Neka ti je uvijek u ruci sveta knjiga« (Posl. 58 Paulinu, br. 6). Jer tko ne zna, da najveću moć na srce prijatelja ima onaj prijatelj, koji iskreno opominje, savjetom pomaže, bocka, potiče, od zla odvraća? »Blago onome, tko je našao vjernog prijatelja... jer tko ga je našao, našao je blago« (Sirah 6, 14). Prema tome mi sebi moramo među vjerne prijatelje ubrojiti pobožne knjige.

One nas dakako strogo opominju o našim dužnostima i o propisima zakonitog zapta; probuđuju u našem srcu zatomljeni nebeski glas; kore nas zbog nemara u našim odlukama; pomućuju lažni mir; optužuju nas zbog naših pritajenih zlih sklonosti; otkrivaju nam pogibelji, kojima su neoprezni izloženi. A sve to nam blagom dobrostivošću one pružaju, da nam se tim pokazuju ne samo kao prijatelji nego kud i kamo bolji od prijatelja. Jer ih imamo kod sebe kad god hoćemo kao uz nas prirasle, pripravne u svako doba u unutarnjim potrebama; njihov glas nikad nije gorak, savjet nikad pristran, govor nikada bojažljiv ili lažan.

Vrlo spasonosno djelovanje pobožnih knjiga pokazuju mnogi znameniti primjeri. No ponosno se ističe primjer sv. Augustina, čije prevelike zasluge za Crkvu imadu svoj početak od onoga: »Uzmi i čitaj, uzmi i čitaj ... Uzmem (poslanice sv. Pavla), otvorim ih i pročitam prvu glavu ... Prosinu mi u srcu stalna svjetlost, te raspršii svu tamu moje neodlučnosti« (Ispov. knj. 8, gl. 12).

Ali, naprotiv, u naše doba često se, na žalost, događa, da neke svećenike malo pomalo zastiru tmine sumnje te slijede krive svjetovne nazore, osobito stoga što mjesto pobožnih i božanskih vole preveć druge svakovrsne knjige i novine, i to one što su prepune laskavih zabluda i opasnosti. Vi se, predragi sinovi, čuvajte! Ne uzdajte se u svoju odraslu i poodmaklu dob, niti se puštajte zavesti varavom nadom, da ćete vi tako moći zgodnije promicati opće dobro. U tome se držite stalnih granica, bilo onih, koje crkveni zakoni postavljaju, bilo onih, koje razboritost i ljubav prema sebi nalaže. Jer tko jednom ovim otrovom srce otruje, doista će vrlo rijetko izbjeći pogubnim posljedicama začete propasti.

C. Ispit savjesti

No koristi stečene bilo od duhovnog čitanja bilo od razmišljanja nebeskih stvari bit će za svećenika obilnije, ako k tomu doda nešto po čemu će on sam upoznati, da li svjesno nastoji primijeniti na svoj život ono, što je čitao i razmišljao. Upravo je zgodna ona opomena Zlatoustoga, osobito za svećenika: Svake večeri prije nego ustaneš, »probudi sud tvoje savjesti, traži od nje račun, i ono, što si kroz dan zla učinio, požali i uništi, i za to čini pokoru« (Exposit. in Pasal. IV, n. 8).

Koliko je to pravo i korisno kršćanskoj kreposti, posve dobro i nepobitno dokazuju razboriti učitelji duhovnog života, i to veoma dobrim opomenama i bodrenjem. Milo Nam je spomenuti onu znamenitu iz nauke sv. Bernarda: »Pomnjivi istraživatelju svoje čistoće, ispituj svoj život o svagdanjem razmatranju. Marljivo pazi koliko napreduješ ili koliko nazaduješ. Nastoj upoznati samog sebe. Stavi sve svoje pogreške pred svoje oči, postavi samog sebe pred sebe kao pred drugoga, — i tako samog sebe oplakuj« (Meditationes piissimae, c. V, de quotid. sui ipsius exam.).

Što nam je u tome opaziti, što žaliti. I u ovom pogledu doista bi bilo na sramotu, ako bi se dogodilo ono, što je rekao Krist: »Sinovi su ovoga svijeta mudriji od sinova svjetla«

(Lk 16, 8). Vidi se, kako oni pomnjivo i marljivo rade oko svojih posala; kako često prispodabljaju rashode s prihodima; kako brižno i tačno računaju; — da tako požale učinjene gubitke i da se jače obodre kako da ih nadoknade. A mi, koji možda ne želimo drugo nego da dođemo do časti, da povećamo svoj imetak, da pomoću znanja stečemo jedino hvalu i slavu, oko najvažnijeg našeg posla i ujedno najtežeg, to jest oko postignuća svetosti, mlohavo i s dosadom radimo. Jer jedva igda da se mi saberemo i ispitamo svoju dušu, koja zbog toga podivlja isto kao vinograd onoga lijenčine, o kojemu je pisano: »Prolazio sam pokraj njive lijenčine i pokraj vinograda luđaka. Gle, sve je bilo zaraslo u trnje, sve je bio pokrio korov; zid im je bio porušen« (Priče 24, 30, 31).

To biva sve to gore, jer se sa svih strana povećavaju zli izgledi, koji teško prijete istoj svećeničkoj kreposti. Zato treba svaki dan opreznije postupati i jače se boriti. Iskustvom je već dokazano, da je onaj, koji često i strogo prosuđuje svoje misli, riječi i djela, u svom srcu jači, bilo da zamrzi i bježi od zla, bilo da nastoji i hlepi za dobrom. Isto tako iskustvo je pokazalo koliko neprilika i šteta skoro doživljuje onaj, koji izbjegava ono sudište, na kojemu sjedi pravda, koja sudi, i gdje se nalazi njegova grešna savjest, koja njega samog optužuje. Uzalud ti je doista kod takva želiti onu opreznost u djelovanju da se čuva i manjih pogrešaka, opreznost, koja je u kršćaninu toliko divna, i onaj duševni vid, koji se osobito svećeniku dolikuje, da se boji svake i najmanje uvrede Boga. Dapače nehaj i zanemarivanje samoga sebe sve dotle pogoršava, da takvi zanemare i samu sv. ispovijed, koju je Krist u svom neizmjernom milosrđu ustanovio kao najdjelotvorniju pomoć ljudskoj slabosti.

Ne može se doduše zanijekati, a gorko se mora oplakivati, da se ne baš rijetko događa, da onaj, koji druge odvraća od grijeha gromovitom silom svetog propovijedanja, da se sam grijeha ne boji i u grijesima otvrdnjuje; koji druge nagovara i potiče da duševne ljage bez oklijevanja i dužnom pokorom operu, a on sam to tako tromo obavlja i oklijeva, i za više mjeseci; koji u tuđe rane zna uliti spasonosno ulje i vino, da sam ranjen leži pokraj puta i ne brine se da potraži liječničku ruku svog brata, koja mu je često blizu. Jao, što se stoga ovdje i ondje nije dogodilo i svagdano se događa, sasvim nedostojno pred Bogom i pred Crkvom, kršćanskom puku na propast, a svećeničkom redu na sramotu!

Ovo Nam, predragi sinovi, kada u savjesti svojoj promišljamo, kao što Nam je dužnost, napunja srce boli, i tužni vapaj iz njega kliče: Jao svećeniku, koji ne bi znao uzdržati svoje dostojanstvo, koji bi sveto ime Božje, koje mu mora biti sveto, izdajnički oskvrnuo! Pokvarenost je najboljih najgroznija. »Veliko je dostojanstvo svećenikâ. No velika je njihova propast, ako sagriješe. Veselimo se njihovu odlikovanju, ali držćemo pred njihovim padom. Nemamo se toliko radovati, što su na visoku bili, koliko se moramo žalostiti, što su se svisoka srušili« (Sv. Jeronim po Ezek. 1. XIII, c. 44, v. 30). Jao ti se dakle svećeniku, koji, zaboravljajući sam na se, ne ljubi molitve; koji zabacuje pašu pobožnog čitanja; koji se nikad ne sabere da sasluša glas savjesti, koja se tuži! Takvog jadnika neće ganuti ni sve groznije duševne rane ni plač majke Crkve, dok ga ne zadese one strašne prijetnje: »Učini, da otvrdne srce tome narodu! Učini gluhima uši njegove! Učini slijepima oči njegove! Da ne vidi očima svojim, da ne čuje ušima svojim, da srce njegovo ne dobije spoznaje, da se ne obrati i ne ozdravi!« (Iz 6, 10). Bog prevelikog milosrđa odalečio od svakoga od vas ovu žalosnu kob, predragi sinovi; Bog, koji vidi Naše srce, koje ni prema komu nije ni najmanje ogorčeno, nego za vas kuca pravom pastirskom i očinskom ljubavi. »Pa tko je naša nada, naše veselje ili naša kruna, kojom ćemo se ponositi, ako ne vi, pred našim Gospodinom Isusom?« (Sol 2, 19).

U žalosnim vremenima za Crkvu treba da se svećenik u kreposti odlikuje.

A vidite i vi sami, koliko god vas igdje ima, što li je Crkva tijekom vremena, po tajnom Božjom promislu, doživjela. Vidite i promišljate, kako vas sveta dužnost veže, da onoj, koja vas je tolikom čašću i dostojanstvom odlikovala, nastojite biti pri ruci i u nevolji joj pomoći. Stoga, ako je ikad, to je osobito sada potreba da se svećenstvo odlikuje u kreposti, koja da bude u svemu nasljedovanja vrijedna, da bodri na novi život, da bude djelotvorna, i napokon, da bude uvijek pripravna raditi i junački trpjeti za Krista. I nema ništa drugo što Mi svakomu napose od vas i svima skupa željnije od Boga prosimo i želimo.

Cvala, dakle, u vama uvijek neokaljana čistoća, najodličniji ures našeg staleža, sjajem, kojim svećenik sličan anđelima pred kršćanskim pukom postaje časnijim i obiluje spasonosnim plodom.

Raslo i svakim danom napredovalo poštovanje i poslušnost svečano obećana onima, koje je božanski Duh postavio da upravljaju Crkvom. Osobito neka budu krca i pameti vezani sve to čvršćim vezom vjernosti i poslušnosti prema ovoj Apostolskoj Stolici kojoj su svećenici to punim pravom dužni.

Neka se svi odlikuju ljubavlju, koja nipošto ne traži što je njezino. Pa tako obuzdavši nagone zavidne utakmice ili pogubna častohleplja, koji su u čovjeku ukorijenjeni, sva vaša nastojanja da budu u bratskom natjecanju upravljena na veće proširenje slave Božje.

Blagodati vaše ljubavi očekuje prebijedno *veliko mnoštvo iznemoglih, slijepih, hromih, oskudnih,* a napose očekuje brojna četa mladeži, ta najmilija uzdanica vjere i domovine, okružena sa svih strana mrežama iskvarenosti. Nastojte živo da budete veoma zaslužni za njih sve, a to ne samo podučavajući ih u svetom kršćanskom nauku što opet i još toplije preporučujemo, nego im pomažući u svemu savjetom i brigom vašom. Napokon, ovo želite i za ovim gotovo čeznite da pomažući, braneći, umirivajući ih, dobijete i privežete duše uz Krista. Oh, kako njihovi dušmani neumorno, s kakvom li mukom, kako neustrašivo rade i nastoje, i to na propast duša!

Radi ove osobite hvalevrijedne ljubavi Crkva se katolička raduje i diči svojim svećenstvom, koje propovijeda kršćanski mir, pa sve do barbarskih naroda nosi luč spasa i prosvjete: gdje se njegovim velikim radom, povećanim kadikad prolivenom krvlju, kraljevstvo Kristovo svakim danom sve više širi i sveta vjera sve veličanstvenije sja novim slavodobićem mučeništva.

A ako vam se u obavljanju vaše službe, predragi sinovi, na vašu veliku ljubav odgovori osvadama, psovkama, klevetama, kao što se često događa, nemojte se zbog toga ražalostiti, »nemojte malaksati pošteno radeći« (2 Sol 3, 13). Neka vam pred očima lebde čete onih brojem i zaslugama proslavljenih, koji po primjeeru Apostola u najgorim porugama za Kristovo ime *veselo stupaju i one, koji ih proklinju blagosivaju.* Sinovi smo, znajte, i braća Svetaca čija imena sjaju

u knjizi života, čiju slavu naviješta Crkva: »Ne dajmo da padne ljaga na slavu našu!« (1 Mkb 9, 10).

Dio III

POMAGALA SVEĆENIČKE MILOSTI I SVETOSTI

Kad se obnovi i umnoži u svećeničkim redovima duh svećeničke milosti, mnogo će uspješnije djelovati Bogom nadahnuto nastojanje Naše da sve obnovimo u Kristu. Zbog toga, uz ono, što smo gore spomenuli, činilo Nam se zgodnim još nešto nadodati kao zgodnu pripomoć, da se spomenuta milost sačuva i uzdrži.

A. Godišnje duhovne vježbe

Prvo je ono, što sigurno svatko zna i što svatko odobrava, ali nije svatko djelom to iskusio, a to je nabožno duševno zaklonjenje u takozvane duhovne vježbe. I to ako je moguće svake godine, ili sam po sebi ili, radije, zajedno s drugima, što je obično korisnije. Ali svakako neka se vrše biskupske odredbe. Koristi ove ustanove i Mi smo već s pohvalom istakli, kad smo izdali neke naredbe u toj stvari, koje se odnose na disciplinu rimskog svećenstva (Ep. Experiendo ad Card. in Urbe Vicarium, 27. dec. 1904).

B. Mjesečna sabranost

Zatim će dušama svećenika biti jednako korisno, ako se isto tako budu povukli za nekoliko sati mjesečno, bilo svatko za se bilo u zajednici. S veseljem opažamo, da se je taj običaj u nekim krajevima već uveo, uz privolu biskupa, koji kadikad predsjedaju ovakvim sastancima.

C. Svećenička udruženja

Uz to Nam je još jedno vruće preporučiti, a to je: što tješnje je međusobno udruženje svećenika, kako se dolikuje braći, i to uz odobrenje i nadzor sa strane biskupske vlasti. Uistinu, to treba preporučiti da se udruže, da bi se tako u nezgodama mogli pomoći, da čast svoga imena i svoga zvanja obrane proti neprijateljskim napadajima, i iz sličnih ovakvih uzroka.

Ali je najvažnije da se udruže, da se tako usavršavaju u svetom znanju, a nada sve što brižnije i vjernije uzdrže odluke i dužnosti svoga znanja, da savjetom i složnim silama rade oko napretka i spasa povjerenih im duša. Crkvena povijest nam svjedoči, da je u doba, kad su svećenici ovdje i ondje zajedno živjeli, veoma obilnim plodom rađalo takvo udruživanje. A zar se ne bi moglo i sada što takvo uspostaviti, uprilično uvijek prema mjestima i zvaničnim dužnostima? Zar se ne bi moglo i sada nadati i prvašnjim plodovima, na radost Crkve? A i ne manjka društava sa ličnim ciljem, potvrđenih od crkvenih poglavara, koja su tim korisnija, što ih tko prije, već u početku svog svećeničkog života, prigrli. I Mi sami smo kao biskup podupirali jedno takvo društvo, o čijoj smo se vrijednosti bili uvjerili, i prema kojemu, kao i prema drugima, i sada gojimo osobitu naklonost.

Ta pomagala svećeničke milosti, kao i ona, koja budna uviđavnost vaših biskupa bude cijenila zgodnim prema okolnostima pokrenuti, vi, predragi sinovi, tako cijenite i tako upotrijebite, da iz dana u dan sve više i više »živite dostojno poziva, kojemu ste pozvani« (Ef 4, 1), poštivajući svoju svećeničku službu i vršeći Božju volju, koja je »vaše posvećenje«.

ZAKLJUČAK

Želje za sreću svećenstva

Na to uistinu uglavnom ciljaju Naše misli i brige. I zato, uzdižući oči prema nebu, moleći opetujemo često za cijelo svećenstvo riječi Kristove: »Sveti Oče... posveti ih istinom« (Iv 17, 11. 17). U tom milostivom djelu za vas veseli Nas, da zajedno s Nama mole premnogi iz svih redova vjernika, koji se vrlo zauzimaju za zajedničko dobro vaše i Crkve. Dapače, milo Nam je, da ima dosta odličnijih duša, ne samo u svetim zakloništima, već i usred same svjetske vreve, koje se za istu svrhu neprestano Bogu žrtvuju. Njihove čiste i žarke molitve primio svemogući Bog na ugodni miomiris i ne odvratio svoje lice ni od Naših preponiznih molba.

Bio blag, molimo, milostiv i brižan te iz presvetog Srca svog milog Sina izlio obilje milosti, ljubavi i svake kreposti na sve svećenstvo.

Na koncu, milo Nam je od srca zahvaliti, predragi sinovi, na vašim čestitkama, koje ste Nam, prigodom pedesetgodišnjice Našeg svećeništva, različitim iskazima ljubavi prikazali. A

Naše želje prema vama, da se u što obilnijoj mjeri na vas izliju, povjeravamo velikoj Majci Djevici, kraljici apostola. Jer ona je one sretne prvence svećeničkog reda svojim primjerom poučila kako da ustraju jednodušno na molitvi dok ne prime snagu odozgo. I ona je njima svojom molitvom mnogo obilniju krepost isprosila, svojim savjetom umnožila i učvrstila, da je njihov rad urodio preradosnim plodom.

Želimo međutim, predragi sinovi, da mir Kristov usplamti u vašim srcima s radošću Duha Svetoga; pod okriljem Apostolskog blagoslova, koji svima vama sa srcem prepunim ljubavi podjeljujemo.

Dano u Rimu kod Sv. Petra dana 4. kolovoza godine 1908, Našeg papinstva početkom šeste.

Pio papa X

II

»AD CATHOLICI SACERDOTII«

Enciklika pape Pija XI o katoličkom svećeništvu od 20. prosinca 1935.

ENCIKLIKA PAPE PIJA XI O KATOLIČKOM SVEĆENIŠTVU

Časna braćo!

Pozdrav i apostoliski blagoslov

Čim Nas je tajna odluka Providnosti Božje uzdigla na vrhunac svećeništva, nismo nikad prestali svoju djelatnu volju obraćati na one, koji su od mnogih Naših sinova u Kristu podignuti na svećeničko dostojanstvo, kojima je zadaća da budu »sol zemlje i svjetlo svijeta« (Mt 5, 13. 14). S posebnim se načinom brinusmo za onu nama uistinu najdražu mladost, koja se unutar svetih zidina pripravlja i odgaja za preodličnu službu.

Štaviše, nakon nekoliko mjeseci kako postadosmo Vrhovni pastir, prije nego po običaju progovorismo cijelom katoličkom svijetu (Litt. Encycl. Ubi arcano od 23. pros. 1922) apostolskim pismom »Officiorum omnium« (A. A. S. XIV 1922. str. 449. ss), što ga upravismo dragome Našem sinu, koji je na čelu svetome Vijeću za sjemeništa i sveučilišta, odredismo pravila, prema kojima valja da se obučavaju i odgajaju kandidati svetišta. I kad god Nas je pastirska skrb poticala da potajno razmotrimo koristi i potrebe Crkve, u prvom redu smo imali na umu svećeničke levite, koje, kako znate, ljubimo kao zjenicu oka Svojega.

O Našoj pastirskoj skrbi za muževe svetoga Reda jasno govore mnoga sjemeništa, koja ili podigosmo gdje ih nije bilo, ili premelena uz mnoge troškove proširismo i svime opskrbismo, da mogu dostojnije i prikladnije postići ono za čim idu.

Ako smo pristali da navršenu pedesetogodišnjicu Svetog svećeništva svečano proslavimo, i ako smo s očinskom ljubavi pratili dokaze sinovske odanosti, što su nam odasvud stizali, to smo učinili zato, što smo u tome gledali, da se većma s pravom slavi samo svećeničko dostojanstvo i služba negoli Naša privatna osoba. I na isti način apostolskom kon-

stitucijom »Deus scientiarum Dominus« od 24. svibnja god. 1931. odredili smo, da se crkvena sveučilišta naukâ bolje urede, da bismo što više unaprijedili odgoj klera i svetu znanost (A. A. S. XXIII 1931. str. 241. ss).

SVEĆENIKOVA ZADAĆA

Međutim ono, što smo sada odlučili, tako je važno i znamenito, te mislimo, da je zgodno o toj stvari izričito raspravljati u ovome Našem pismu, i to tako, da ne samo oni, koji posjeduju predragocjeni dar kršćanske vjere, nego i oni, koji pošteno i iskreno idu za spoznajom istine, upoznaju uzvišeno dostojanstvo katoličkoga svećeništva i — odredbom Božje Providnosti — za sve prekorisnu službu. Osobito želimo, da tu stvar pomno razmišljaju naročito oni, koji su nekim nebeskim nagonom i pobudom vođeni i zvani da prigrle svetu službu.

Dalje držimo, da je to osobito prikladno potkraj ove godine, koja je u Lurdu pred snježnom i sjajnom slikom Bezgrešne za vrijeme neprekidnoga trodnevnoga euharistijskog klanjanja gledala ljude svetog Reda iz svakog jezika i svakog obreda obasjane višnjom svjetlosti. Bijaše to godina, kad je jubilej ljudskog Otkupljenja, proširen na sav kotolički svijet, naginjući k svome svršetku, sipao posljednje zrake nebeske milosti. Velimo onog Otkupljenja, kojeg su djelitelji časni i Nama predragi svećenici, koji se zaista nikad nisu više naradili i bili zaslužni za kršćansku stvar kao te Svete godine, kad se slavio, kako smo spomenuli u apostolskom pismu »Quod nuper«, spomen devetnaestog stoljeća otkako je od Boga ustanovljeno katoličko svećeništvo (A. A. S. XXV 1933. str. 5—10).

I zaista, kao što se ovo pismo zgodno i skladno podudara s ostalim Našim encikličkim pismima, koja smo prema potrebi izdali u predašnje vrijeme i u kojima smo svjetlom katoličke nauke osvijetlili daleko znatnije uzroke, što muče i zabrinjuju današnje ljude, tako mislimo, da ovo pismo dovršava svečano izdane propise i da ih nekako okrunjuje.

Svećenik je naime po Božjem nadahnuću i zapovijedi osobiti apostol kršćanskog odgoja mladeži i njegov neutrudivi branič (Litt. Encycl. Divini illius Magistri od 31. prosinca 1929). Svećenik u ime Božje i Božjim ugledom blagoslivlja ženidbenu vezu i štiti njezinu nerazrješivost i svetost od napadaja pohote i strasti i od zabluda (Litt. Encycl. Casti connu-

bii od 31. prosinca 1929). Svećenik propovijedajući bratsku vezu među ljudima, naglašavajući svima uzajamne dužnosti pravde i evanđeoske ljubavi i, napokon, pokazujući prstom bogatima i proleterskom ljudstvu, kako treba težiti za istinskim dobrima, nastoji umiriti duše izranjene ekonomskom krizom i ćudorednom iskvarenošću, i tako pomaže, da se sukobi između staleža građanskog društva sretno izglade ili barem ublaže (Litt. Encycl. Quadragesimo anno od 15. svibnja 1931). Svećenik je, osim toga, glasnik i najodlučniji budilac one svete pokore i zadovoljavanja, na što smo Mi potakli sve dobre, da bi se prema silama naknadila bezboštva, sramote, zločinstva, što danas tako oskvrnjuju i kaljaju ljudski rod i da danas, više nego ikad, trebamo milosrđa božanskog Otkupitelja i njegova oproštenja (Litt. Encycl. Caritate Christi od 3. svibnja 1932).

Bez sumnje neprijatelji Crkve znaju djelotvornu snagu svećeničke službe, i zato — kako smo se potužili pišući predragome Nam narodu meksičkom (Litt. Encycl. Acerba animi, od 29. rujna 1932) — vode u prvom redu borbu protiv nje nastojeći, da se iz ljudskog društva sasvim iščupa, i tako sebi utru put, u svrhu uništenja katoličkog imena. To oni dakako strastveno žele, ali postići, nema nikakve sumnje, nikad neće.

I

DRUGI KRIST

U svako je doba ljudski rod osjećao potrebu svećenikâ, to jest ljudi, koji će zakonito povjerenom im službom biti, pomirnici između Boga i ljudi, kojima će biti cjelog života služba da se bave onim, što je u vezi s vječnim Bogom, i koji će prinositi molitve, zadovoljštine, žrtve u ime društva, koje je uistinu dužno javno se brinuti za vjeru, priznavati Boga vrhovnim početkom i gospodarom, vječno mu zahvaljivati, činiti ga milostivim i imati ga za svoju posljednju svrhu. Kod svih naime naroda, kojih su običaji poznati, samo ako ih nitko ne sili da se odreknu i zbace najsvetije zakone čovječje naravi, nalaze se vjerski službenici, makar da često služe praznovjerju. Isto tako, gdje god ljudi ispovijedaju nekakvu vjeru, gdje god podižu žrtvenike, ne samo da imaju svećenike, nego ih i posebnom časti štuju.

Ipak, otkako je zasjela Božanska Objava, mnogo veće dostojanstvo resi svećeničku službu. Upravo to dostojanstvo

tajanstvenim načinom proriče Melkizedek (1 Mjos 14, 18), svećenik i kralj, čiji primjer prenosi apostol Pavao na osobu i svećeništvo Isusa Krista (Hebr 5, 10; 6, 20; 7, 1-15).

A ako se djelitelj svetinja prema sjajnoj izjavi istog Pavla »od ljudi uzima«, on se »za ljude postavlja na službu Bogu« (Hebr 5, 1). Svećenikova se naime služba ne tiče ljudskih i prolaznih stvari, iako se činile one kako časne i pohvalne, nego se tiče božanskih, i to vječnih. To jest stvari, koje se doduše, zbog ljudskog neznanja, mogu prezirati i ismijavati, i koje se — kako s bolju gledamo ne jedanput uprav u naše vrijeme — mogu sprečavati lukavom zlobom i bezbožnim bijesom, ipak te božanske stvari traže za sebe prvo mjesto u privatnim i javnim nakama ljudi, koji kao što bistro osjećaju da su Bogu rođeni, tako su i prisiljeni uistinu priznati da se nikad ne mogu smiriti osim u njemu.

U svetim knjigama Starog zavjeta pripisuju su svećeništvu ustanovljenom prema pravilima što ih je Mojsije objavio, vođen Božjim poticajem i pobudom, posebne službe, dužnosti i obredi. Čini se naime, da je sâm Bog, prema odluci svoje Providnosti, htio u dušama priprostih Hebreja uklesati ovaj najviši propis, koji će svojim svjetlom obasjavati događaje, zakone, dostojanstva i ustanove: naime, da žrtva i s njom zajedno i svećeništvo u prvom redu idu za tim, da duše sviju pobude za mesijansko isčekivanje, da postanu i uzroci i kao izvori nade, slave, kreposti i oslobođenja (isp. Hebr 11) Salamonov hram, divan spomenik i sjajem bogatstva i ustanovama i obredima, nije podignut samo zato, da bude na zemlji šator Božjem veličanstvu, nego i najuzvišeniji glasnik onog svećeništva i žrtve, koji, iako su bili samo slike i kaziputi, ipak su bili toliko otajstveni, da je sam Aleksandar Veliki pred svetom osobom Velikog svećenika s poštovanjem prignuo svoje pobjedničko čelo (isp. Jos. Flav. Antiquitates, knj. XIII gl. 8); a sam nebeski Bog kao u gnjevu ustao je na bezbožnog Baltazara, što je na zločinačkoj pijanci oskvrnuo bogoslužno posuđe (isp. Dan 5, 1-30).

No svećeništvo Starog zavjeta nije svoga dostojanstva i slave ni od drugud dobivalo, nego što je unaprijed navješćivalo svećeništvo novoga i vječnog Zavjeta, koje je ustanovljeno krvlju Isusa Krista, pravog Boga i pravog čovjeka.

Apostol naroda, raspravljajući uglavnom i zbito o veličini, dostojanstvu i službi kršćanskog svećeništva, ovim riječima kao dlijetom izriče svoje mišljenje: »Prema tome neka

nas smatraju ljudi kao sluge Kristove i upravitelje Božjih tajna!« (1 Kor 4, 1).

Svećenik je sluga Kristov: dakle kao oruđe božanskog Otkupitelja, da bi mogao kroz vremena vršiti njegovo divno djelo. To je djelo, imajući višnju djelotvornu snagu i obnavljajući cijelu čovječansku zajednicu, podiglo tu zajednicu na uzvišeniju obrazovanost. Štaviše, svećenik je, što s pravom svečano izjavljujemo, »alter Christus — drugi Krist«, jer u ime Kristovo radi prema riječi: »Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem vas« (Iv 20, 21), i na isti način kao što njegov učitelj pjeva »Slava Bogu na visini« i savjetuje mir »ljudima dobre volje« (Lk 2, 14).

UZVIŠENE VLASTI

No kako sveti Tridentski sabor (sess. XXII c. 1) uči, Isus je Krist na posljednjoj večeri ustanovio svećeništvo i žrtvu Novog zavjeta: »On dakle Bog i Gospodar naš naumio je doduše sebe samog na žrtveniku križa smrću samo jednom žrtovati, da tako izvrši vječno naše otkupljenje. Ali njegovo svećeništvo sa smrću nije smjelo utrnuti (Hebr 7, 24). Zato je na posljednjoj večeri, u noći, kad bijaše predan (1 Kor 11, 23) ostavio miloj svetoj zaručnici Crkvi vidljivu žrtvu, kako zahtijeva čovječja narav. Tom će se žrtvom ona krvava žrtva jedanput na križu izvršena ponavljati, i njezina uspomena sačuvati do konca svijeta (1 Kor 11, 24 sl.), i njezina snaga upotrebljavati na otpuštenje grijeha, što ih svaki dan počinjamo. Sebe proglasi svećenikom po redu Melkizedekovu navijek (Ps 109, 4). Svoje tijelo i krv svoju prinese Bogu Ocu pod prilikama kruha i vina. Pod koprenom istih prilika pruži apostolima, i njih postavi tada svećenicima Novoga zavjeta. Apostolima i njihovim nasljednicima u svećeništvu naloži prinositi ovim riječima: »Ovo činite na moju uspomenu« (Lk 22, 19; 1 Kor 11, 24).

Od tog vremena apostoli i njihovi nasljednici u svećeništvu nastaviše prinositi Bogu po Malakiji proroku proročenu »čistu žrtvu«, po kojoj je žrtvi ime Božje veliko među narodima (isp. Malak. 1, 11). I ta se žrtva u svim dijelovima svijeta i u svakom času danju i noću diže k nebu, i prinosit će se bez prestanka sve do konca svijeta.

To je prvo žrtvovanje božanske Žrtve, a ne pusti znak. I zato ima djelotvornu snagu da ljudski rod izmiri s vječnim Božjim veličanstvom: »Tom žrtvom Gospodin umilostivljen

dajući milost i dar pokore oprašta krivnje i grijehe, makar i golemi bili« (Trid. sess. 22. c. 2).

Uzrok toj stvari jasno tumači Tridentinski sabor ovim riječima: »Jedna je naime i ista žrtva, jedan i isti onaj koji sada prinosi po svećenicima, koji je sebe tada na križu prinio, samo je različit način prinošenja« (sess. XXII, c. 2). Otud se jasno razabire neizreciva uzvišenost katoličkog svećenika, koji ima vlast nad tijelom Isusa Krista, čudesno ga doziva na žrtvenik i, na neki način, rukama božanskog Otkupitelja prinosi žrtvu predragu vječnom Božjem veličanstvu. »Divno je to, kaže s punim pravom Krizostom, divno i puno svake zapanjenosti!« (De sacerdotio I, III, 4; Migne, P. G. XLVIII, 642).

Osim toga, svećenik je stekao vlast ne samo nad pravim tijelom Isusa Krista nego uzvišenu i veliku vlast i na njegovo tajanstveno tijelo, na Crkvu. Nije potrebno, časna braćo, da se nadugo pozabavimo razlažući prekrasnu nauku o tajanstvenom tijelu Isusa Krista, što je bila tako mila srcu apostola Pavla. Ta nas nauka uči, da Božanska osoba utjelovljene Riječi i isto tako svi, koje je kao braću zagrlila i koje prožimlje višnji duh, što od njega dolazi, čine ograničenu zajednicu udova, kojoj je glava Krist Svećenik — kako je redoviti djelitelj gotovo svih sakramenata, koji su na neki način potočići, kojima Otkupiteljeva milost teče na svukoliku ljudsku zajednicu — on je zato »djelitelj tajna Božjih« (1 Kor 4, 1), da ih dijeli udovima tajanstvenog tijela Isusa Krista. Stoga je svećenik kod Kristovih vjernika u svakom važnijem času njihova života, da im tu istu milost, koja je višnje počelo nebeskome životu, od Boga dobivenu vlast ili daje ili umnožava. Čim čovjek dolazi na svijet, djelitelj ga svetih tajna vodi izvoru vode, što čisti, pomiruje i preporađa, dajući mu odličniji i dragocjeniji život, naime nadnaravni, koji od njega čini dijete Božje i dijete Crkve. Da čovjek bude što više opremljen, da odlučno bije duhovne bojeve, opet ga svećenik, imajući posebno dostojanstvo, prima sakramentom potvrde u vojsku Isusa Krista. Čim pak dijete može razlikovati i cijeniti od neba dani Anđeoski kruh, svećenik ga hrani i krijepi tom hranom, koja je živa i život daje. Kad čovjek bijedno padne, djelitelj ga svetih tajna sakramentom pokore diže i Božjim imenom i vlašću jača. Ako se pak čovjek odluči da brakom kao pomogne svome Stvoritelju, da se život čovječiji prenese na potomstvo i tako poveća mnoštvo Kristovih vjernika na zemlji i umnoži broj odabranih u vječnom

nebeskom blaženstvu, opet je nazočan svećenik, koji će moliti od Boga blagoslov za brak i njegovu čistu ljubav. I kad se, napokon, približi konac ovoga smrtnog života, trebaju ljudi snage, pomoći, da podnesu nazočnost božanskog Suca, sluga Isusa Krista opet i opet, nagnut nad bolne članove umirućih, poravnava njihove krivice i pomaže ih. I tako, pošto je svećenik kršćanske vjernike pratio na njihovu zemaljskom putovanju do vrata vječnosti, njihova mrtva tjelesa sahranjuje sa svetim obredom moleći molitve, koje odišu besmrtnom nadom. Ali još ne ostavlja dionike vječnosti, pače ih pomaže molitvama ako trebaju zadovoljavanja i olakšavanja. Stoga svećenik, vodič na pravom putu, djelitelj olakšanja i darovatelj nebeskih darova, u svako je vrijeme kod kršćana, od kolijevke do groba, do nebeskih radosti.

DJELITELJ OPROŠTENJA

Ipak u različitim službama svoje vlasti, što ih dobiva čovjek sv. reda na korist tajanstvenog tijela Isusa Krista, ovo osobito, čega se gore dotakosmo, hoćemo ovdje razgovijetno razložiti; mislimo vlast, »koje — da se poslužimo mišlju sv. Ivana Krizostoma — ne dade Bog ni anđelima ni arkanđelima« (De sacerdotio 1, 3, 5), naime vlast opraštati grijehe. »Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se; kojima zadržite, zadržat će im se« (Iv 20, 23). Uistinu, strašna je to vlast i tako Bogu svojstvena, da je i sam oholi čovječji duh prisiljen priznati, da čovjek takve vlasti nije dostojan: »Tko može opraštati grijehe osim jedinog Boga« (Mk 2, 7)?

I zaista gledajući čovjeka, kako se služi tom vlasti, ne kao frizeji, nego pobuđeni poštovanja vrijednim čuđenjem, da ne bismo ponovili onih riječi: »Tko je ovaj, koji čak i grijehe oprašta?!« (Lk 7, 49). Dakako čovjek i Bog Krist, koji je zaista imao i ima »vlast na zemlji opraštati grijehe« (Lk 5, 24), s tom je nakanom htio priopćiti tu vlast svećenicama, da darežljivošću božanskog milosrđa pritiče u pomoć potrebi zadovoljavanja, koja zabrinjuje sve ljude.

Uistinu, otud izlazi najveća utjeha za svakog krivca, kad tjeskoban s grižnje savjesti ali kajući se sluša riječi, koje mu u ime Božje govori svećenik: »Ja te odrješujem od grijeha tvojih« Ako te sluša iz usta čovjeka, koji je sâm dužan to isto moliti od drugog svećenika, nije zato manje dobročinstvo milosrdnog Boga, nego se ukazuje većim, jer se tako kroz sla-

bog čovjeka radije gleda ruka Božja koja izvodi stvar sasvim čudesnu. Stoga, da se poslužimo riječima glasovitog pisca, koji se oštrinom duha, koja se rijetko kad nađe kod svjetovnjaka, običavao baviti i vjerskim stvarima: »Kad svećenik duboko ganut zbog svoje nedostojnosti a uzvišenosti svoje službe pruža posvećene ruke nad našu glavu; i kad je ponizno svjestan svoje nedostojnosti, što je postao djelitelj krvi svetog zavjeta i svaki put isto tako zadivljen, da smije izgovarati djelotvorne riječi života, sam grešnik odrješuje grešnika. Mi ipak, podignuvši se od njegovih nogu, osjećamo da uistinu nismo učinili nešto nedostojno... Ta, pali smo do nogu čovjeka, koji zastupa Isusa Krista... i to učinismo, da zadobijemo predragocjeni dar djece i sinova Božjih (Manzoni, Osservazioni sulla morale cattolica, c. XVIII).

Takva je vlast dana svećeniku posebnim sakramentom. Izvire iz neizbrisivog lika, koji je utisnut u njegovu dušu. Tim je likom, kao i onaj u čijem svećeništvu sudjeluje, postao »svećenik do vijeka« (isp. Ps 109, 4). Ta svećenička vlast nije propadljiva ni prolazna, nego postojana i vječna. I ako svećenik zbog ljudske slabosti padne u zablude i sramote, nikad ipak ne može taj svećenički lik izbrisati iz svoje duše. A osim toga svećenik sakramentom sv. reda ne dobiva samo taj svećenički lik i te uzvišene vlasti, o kojima smo govorili, nego je i novom i posebnom milosti i posebnom pomoći obogaćen, po kojima može — bude li vjerno i slobodno sudjelovao s Božjom silom pomoćnicom, koja daje nebeske darove — zaista dostojno i bez malodušnosti odgovarati teškim dužnostima primljene službe, pa vršiti teške one poslove, kojih su se bojali i sami junaci kršćanskog svećeništva, kao Krizostom, Ambrozije, Grgur Veliki, Karlo Boromejski i mnogi drugi.

APOSTOL ISTINE I LJUBAVI

Kako je svećenik sluga Kristov i djelitelj tajna Božjih (isp. 1 Kor 4, 1), zato je i »u službi riječi« (Dj. ap. 6, 4); ima naime neotuđivo pravo i povjerenu od Otkupitelja službu, koja se ne može napustiti: »Zato idite i učinite sve narode mojim učenicima... učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio« (Mt 28, 19-20). Crkva Isusa Krista, neprevarljiva čuvarica i učiteljica Božje Objave, svuda širi blago nebeskih istina propovjedajući onoga koji je »istinito Svjetlo, koje rasvjetljuje svakoga čovjeka što dođe na ovaj svijet« (Iv 1, 9); s Božjom darežljivošću sije ono sjeme, koje je doduše maleno

i od čovječje mudrosti prezreno, ali koje ipak, kao zrno gorušice, tjera jako i nada sve duboko korijenje u dušama onih, koji s iskrenom revnošću čeznu za istinom, pa postaje stablo čvrsto i snažno, te ga zato ne mogu iščupati ni žestoke oluje.

U različitim zabludama, što ih rodi čovječji duh, nadut od razuzdane i raspuštene samovolje, u porušenoj ćudorednosti na koju je u zao čas nasrnula ljudska opačina, diže se Crkva Božja kao svjetionik što svojim noćnim svjetlom određuje plovidbu lađa. Dalje, Crkva osuđuje svako odstupanje od istine i svima i svakome pokazuje pravu stazu i pravi put. I jao nama, ako bi se ovaj svjetionik, da ne kažemo ugasnuo — što se nikako ne može dogoditi poradi obećanja Isusa Krista koja ne slabe — nego samo da bi bio spriječen svuda rasipati sjajno svoje svjetlo! Već svima udara u oči, kako je ljudski rod duboko pao zbog toga, što je oholo odbacio Božju Objavu, i što je pogrešno slijedio varave izmišljotine o filozofiji i moralu oličene, doduše, izgledom istine. A što još nije na toj strmini zabluda i opačina došao do dna, to je zasluga kršćanske nauke, koja se širi po cijelom svijetu. Crkva pak sebi povjerenu »službu riječi« vrši po svetim službenicima koje, postavljene u različitim redovima crkvene hijerarhije, šalje u sve narode, da budu neumorni glasnici one istine, koja jedina može donijeti građansku čovječju uljudbu te je čuvati budnu i zdravu.

Svećenikova se riječ spušta u duše i donosi im svjetlo i utjehu. Svećenikova riječ i u vrtlogu zamamljivih strasti izronjuje čista, potiče na krepost, neustrašivo navješćuje istinu: velimo onu istinu, koja objašnjava i rješava teške probleme u čovječjem životu; onu istinu, koju ne može ništa oboriti, ni sama smrt, pače koja je istom čini sigurnom i besmrtnom.

Ako pak redom razmišljamo zapovijedi, koje mora svećenik često stavljati na srce, hoće li da vjerno zadovolji svoju službu, i promislimo snagu, koju te zapovijedi imaju u sebi, bez ikakve sumnje uviđamo kako su njegove pobude i utjecaji odlučni i dobrotvorni, da se obnovi ćudoređe i narodi smire. To se događa osobito onda, kad mogućnike i male ljude opominje kako je prolazan zemaljski život, i uči ih kako su nestalna zemaljska dobra, kako je za neumrlu dušu dragocjeno postignuće duhovnih dobara, kako je napokon strog sud vječnog Suca, koji svojim nepristranim i oštrim pogledom istražuje srce sviju, »te će naplatiti svakomu prema njegovim djelima« (Mt 16, 27).

Zaista ništa nije prikladnije od tih i takvih nauka, da se obuzda razuzdana pohlepa za izvanjskim dobrima, što naročito danas ljude kvari i sramoti, razne staleže i države tjera da ne samo jedni drugima ne budu na pomoći nego da se kao ljuti neprijatelji među sobom bore. Kako pak posvuda sebičnost uzima mah, kako gotovo svagdje plamte tolike mržnje i javljaju se najgroznije osvetničke osnove, zaista nema ništa zgodnije i razumnije nego propovijedati i isticati »novu zapovijed» (Iv 13, 14) Isusa Krista, to jest zapovijed ljubavi, koja sve veže, koja nije omeđena granicama naroda i države i koja ne odbija i ne isključuje ni samog neprijatelja.

Kroz gotovo dvadeset vjekova sjajno i slavno iskusili smo koliko vrijede pouke svećenika, iz kojih kao »živa riječ Božja, djelotvorna i oštrija od svakoga dvosjeklog mača«, vjerno izlazi i nekako odzvanja, tako »prodire do rastavljanja duše i duha« (isp. Hebr 4, 12), a srca se svagdje potiču na junačka djela i svima se udahnjuju najplemenitiji ideali.

Sva dobročinstva, koja je kršćanska uljudba izvela u ljudskom društvu, izlaze iz ustanove i rada katoličkog svećenstva, barem kao iz svoga udaljenijeg počela. To nam daje nade za budućnost, osim što imamo »čvrstu riječ« (2 Petr 1, 19) iz neprevarljivih obećanja Isusa Krista.

I rad misionarski, koji tako jasno pokazuje onu sposobnost širenja što je Crkva ima iz Božanske jakosti, svećenici najviše unapređuju i vode sretnome svršetku. Svećenici, glasnici vjere i čuvari ljubavi, podnoseći napore šire i promiču svuda kraljevstvo Božje.

IZMEĐU BOGA I LJUDI

Napokon, svećenik je po svojoj službi i javni molitelj kod Boga za sve ljude, i u tom vrši službu Isusa Krista, koji »provede svu noć moleći Boga« (Lk 6, 12) i »uvijek živi da nas zagovara« (Hebr 7, 25). Svećenikova je dužnost prinositi Bogu ne samo pravu i istinitu oltarsku žrtvu nego i »žrtvu hvale« (Ps 49, 14) i zajedničke molitve. Svećenik naime psalmima, molitvama i himnima, što je od veće časti uzeto iz Svetoga pisma, svaki dan neprestano iznova iskazuje Bogu dužno klanjanje i vrši ovaj dužni posao zauzimanja za ljude, koji su tjeskobni i zabrinuti, danas više nego ikad, i potrebni Božje pomoći. Tko bi mogao izbrojiti kazne, koje odbijaju od glava grešnih ljudi svećeničke molitve, i koja im dobročinstva one pribavljaju i podjeljuju?

Ako je već i privatnoj molitvi dao Isus Krist tako velika i svečana obećanja (isp. Mt 7, 7-11; Mk 11, 24; Lk 11, 9-13), koliko veću, bez sumnje, imaju snagu i krepost molitve, koje se u ime Crkve, ljubljene zaručnice Otkupiteljeve, po službi mole. Stoga kršćani, iako u sreći prečesto zaboravljaju na Boga, ipak vođeni naravnim nagonom, osjećaju i uzdaju se, da molitve upravljene Bogu sve mogu, i zato se u svim zgodama ovoga života utječu k molitvi i traže da svećenici mole u javnim i privatnim teškoćama. Od svećenikove molitve traže nesretnici utjehu svake ruke. I k njemu idu, kad u progonstvu ovoga zemaljskog putovanja mole nebesku pomoć. Uistinu »svećenik stoji u sredini između Boga i čovječe naravi: donoseći nam od Boga dobročinstva, noseći naše molitve k Bogu i blažeći gnjev Gospodinov« (sv. Iv. Kriz., Homil. 5 in Isaiam).

Uostalom, što smo gore natuknuli i sami protivnici Crkve pokazuju na svoj način, kako osjećaju i pogađaju veliko dostojanstvo i važnost katoličkog svećeništva, jer ga u prvom redu žestoko napadaju, dobro znajući, kako su Crkva i njezini svećenici tijesno povezani. Osim toga oni, koji danas žestoko napadaju svećeništvo, ne priznavaju Boga i neprijateljski na njega navaljuju. To zaista čini ljude sv. reda dostojnima najveće časti i najveće cijene.

II

KREPOST I ZNANOST

Prema tome je, časna braćo, svećeničko dostojanstvo nada sve uzvišeno. Sjaja toga visokog dostojanstva ne mogu potamniti prestupci nekih počinjeni iz ljudske slabosti, premda ih valja oplakivati i sažaljavati. Isto tako ti prestupci nekih ne mogu potisnuti u zaborav sjajno pohvaljivanje tolikih svećenika, koji se istaknuše krepošću, naukom, vjerskom revnošću i mučeništvom. I to tim manje, što čovjekova nedostojnost ne uništava djela njegove službe, jer je potpuno utvrđeno da službenikova nedostojnost ne dira snagu sakramenata, koji dobivaju svoju djelotvornost iz presvete krvi Isusa Krista, a ne od svetosti svećenikove. Ta naime sredstva vječnog spasenja, da se poslužimo riječima bogoslovske nauke, postizavaju djelovanje »iz učinjenog čina«.

Ipak je jasno, da takvo dostojanstvo od onih, koji su njime odlikovani, zahtijevaju onu uzvišenost duše, čistoću

srca i svetost života, koje odgovaraju veličanstvu i svetosti svećeničke službe. Ta služba, kako rekosmo, postavlja svećenika za pomiritelja između Boga i ljudi, naravno po osobi i punomoći onoga, koji je »posrednik između Boga i ljudi, čovjek Krist Isus« (1 Tim 2, 5).

Treba dakle da, koliko može, što bliže pristupa k savršenostvu onoga čiji je zamjenik, i da svaki dan postaje Bogu draži poštenjem života i djela, jer Bog više ljubi i cijeni krepost nego ugodni kâd tamjana, više nego krasotu svetih hramova. »Budući da su (zaređeni) posrednici između Boga i ljudstva« — veli sv. Toma — »moraju sjati dobrom savješću kod Boga i dobrim glasom kod ljudi« (Sum. Theol., Suppl. q. 36, a I, ad 2).

Nasuprot, ako tko svete stvari čini i poslužuje, a provodi nepošten život, oskvrnjuje ih i postaje svetogrdnik: »Koji nisu sveti, ne smiju svete stvari vršiti« (Decrt., dist. 88, can 6).

Zato je već u Svetom pismu Starog zavjeta Bog bio zapovjedio svojim svećenicima i levitima: »Kao svet neka ti bude! Jer sam svet ja, Gospod, koji vas posvećujem« (3 Mojs 21, 8). A premudri kralj Salamon u pjesmi posvetnici hrama izrijekom od Boga moli sinovima Aronovim ovo: »Tvoji svećenici neka obuku pravdu, i tvoji sveti neka se raduju« (Ps 131, 9). Međutim, časna braćo, poslužimo se riječima sv. Roberta Belarmina: »Ako se tolika pravda, svetost i revnost zahtijevala od onih svećenika, koji su žrtvovali ovce i volove i hvalili Boga za vremenita dobročinstva, što se, molim vas, zahtijeva od svećenika, koji žrtvuju Božjega Jaganjca i hvalu davaju za vječna dobročinstva?« (Explanat, in Psalmos, Ps 131, 9). »Veliko je naime« — kaže sv. Lovro Justinijan — »dostojanstvo prelata, ali još je veći teret: oni su postavljeni na visokoj stepenici pred očima ljudi, pa treba da budu podignuti i na visoki vrhunac kreposti pred očima onoga koji sve vidi; inače su nad drugima ne na svoju zaslugu nego na osudu« (De instit. prael., c. II).

NASLJEDOVATELJ KRISTOV

Uistinu, svi razlozi, koje smo, da dokažemo uzvišenost katoličkog svećeništva, već ukratko spomenuli, sad Nam ponovno lebde pred dušom, da što snažnije opomenemo na dužnost potpune svetosti, koja veže svete službenike. Jer, kako

uči Anđeoski Učitelj, »za prikladno vršenje redova nije dovoljna kakva god dobrota, nego se zahtijeva odlična dobrota; da oni, koji primaju sv. red, kao što su postavljeni nad pukom stepenom sv. reda, tako da budu viši i po zasluzi svetosti« (Sum. Theol. Supplem. Q. 35. a I ad 3). Euharistijska naime žrtva, kojom se žrtvuje čista žrtva, koja briše grijehe ljudi, zahtijeva na neki poseban način, da svećenik svetošću života i ćudorednom neokaljanošću samog sebe koliko može dostojnije predaje Bogu, kome svaki dan prikazuje onu žrtvu, koja je vrijedna klanjanja i štovanja, koja je sama Riječ Božja, iz ljubavi prema nama, čovjekom postala. »Upoznajte što radite, nasljedujete što vršite« (Pontif. Rom. in Ordinat. presby.), opominje Crkva na usta biskupa, koji posvećuje đakona, da ga uzdigne na svećeničku čast.

Osim toga, svećenik je djelitelj Božjih milosti, kojima su sakramenti kao vrela. A za ovakva djelitelja zacijelo sasvim je nedostojno da bude bez te drogocjene milosti ili da je malo cijeni i nehajno čuva. A onda, svećenik mora naučavati istinu vjere; a predmeti se vjere nikad ne predavaju dostojno i uspješno, osim kad je krepost tome obučavanju voditeljica i učiteljica, prema onoj: Riječi miču, primjeri vuku. Svećenik mora propovijedati evanđeoski zakon; pa ipak, ako i sam želi da taj isti zakon prigrle slušači, nema, uz pomoć milosti Božje, ništa prikladnije, ništa krepče nego ako kršćanski puk gleda kako glasnik svete istine načela, koja predaje, i sam revno vrši svojim životom. Razlog tome sv. Grgur jasno tumači ovim riječima: »Onaj glas radije ulazi u srce slušača, koji preporučuje život govornikov, jer što govoreći zapovijeda, to pokazujući pomaže da se izvrši« (Ep. 1, I ep. 25). I Sveto pismo uči nas, da je božanski Učitelj tako radio, koji je »počeo činiti i učiti« (Dj. Ap. 1, 1), i da mu je svjetina radosnim glasom povlađivala ne samo zato, što »nikad čovjek nije tako govorio, kao što ovaj čovjek« (Iv 7, 46), nego osobito zato, što je »sve dobro učinio« (Mk 7, 37). Naprotiv, »koji govore a ne čine mogu se usporediti s književnicima i farizejima, koje Krist pobijajući — ne dirajući u ugled Božje riječi, koju su zakonito navješćivali — ovako je narod, što ga je slušao, opomenuo: »Na Mojsijevu stolicu zasjeli su književnici i farizeji. Vršite i držite sve, što vam rekoh, ali se ne ravnajte po njihovim djelima »(Mt 23, 2, 3). Tko god svojim životom ne preporučuje istinu, što je priopćuje, taj, bez ikakve sumnje, što jednom rukom gradi, drugom ruši. Ali Bog, na-

protiv, obilato blagoslivlja napore onih vjesnika Evanđelja, koji najprije iz svih sila i svim srcem idu za tim da postignu svoje posvećenje. Na taj se, naime, način dovoljno ispoljuju i otvaraju cvjetovi natapani njihovim znojem; jačaju i dozrijevaju plodovi. I tako će požuriti žetvu i »s kliktanjem doći, doći natrag, noseći snopove svoje« (Ps 125, 6).

Ipak treba svratiti pažnju na to kako svećenik upada u najveću opasnost zablude, ako se da zamamiti i natjerati neurednom sklonošću, da svoju svetost mimoiđe i da se s previše žara preda vanjskim, premda hvalevrijednim, pothvatima svoje službe. Ako bi tako radio, ne bi samo svoje vječno spasenje učinio neizvjesnim i nesigurnim — kako se ovim riječima apostol naroda za sebe bojao: »Ja loše postupam sa svojim tijelom i činim ga podložnim, da sâm ne budem odbačen nakon što sam drugima propovijedao« (1 Kor 9, 27) — nego, sve da i ne izgubi milosti Božje, bez svake bi sumnje izgubio onaj poticaj Duha Svetog, koji na dobro svjetuje i vanjskim djelom apostolstva daje sasvim divnu snagu i uspješnost.

Uostalom, ako je svim kršćanima zapovjeđeno: »Budite savršeni, kao što je savršen vaš nebeski Otac« (Mt 5, 48), kud i kamo se više svećenicima zapovijeda neka misle, da su spomenute riječi božanskog Učitelja upravljene naročito njima koji su pozvani posebnim božjim glasom da savršenije nasljeđuju Isusa Krista. Stoga Crkva klericima strogo stavlja na srce tu veoma važnu dužnost, koju je uvrstila i u svoje zakone: »Klerici moraju nutarnji i izvanjski život provoditi svetiji nego svjetovnjaci i njima za primjer odlikovati se krepošću i pravednim djelima« (Cod. Jur. Can. can. 124). A budući da je svećenik »poslanik mjesto Krista« (2 Kor 5, 20), treba mu tako živjeti da na sebe primjenjuje apostolove riječi: »Zato me, zaklinjem vas, nasljedujte kao što i ja Krista« (1 Kor 4, 16; 11, 1); tako da živi kao drugi Krist, koji je svjetlošću svoje kreposti tolike ljude obasjavao i obasjava.

SVEĆENIČKA POBOŽNOST

Iako imaju sve kršćanske kreposti cvasti u svećeničkoj duši, ipak neke moraju na osobiti način resiti svećenike. Na prvom je mjestu pobožnost, po onoj apostola naroda, koji opominje svoga predragog Timoteja: »Vježbaj se u pobožnosti« (1 Tim 4, 7). Budući da su one koristi i potrebe, koje vežu

svećenika s Bogom, tako tijesne, tako nježne i čiste, jasno je, da imaju biti združene s blagim izljevom pobožnosti i kao sasvim prožete; a budući da je pobožnost »korisna za sve« (1 Tim 4, 8), napose je potrebna za svećeničku službu. Ako se pobožnost zanemari, i najsvetiji čini i najuzvišeniji obredi vršit će se mehanički i od običaja, jer će im nedostajati duha i života. Premda pobožnost, časna braćo, o kojoj govorimo, nije ona laka i izvanjska, koja, iako se mili i laska duši, ne hrani je i ne potiče na svetost, nego mislimo jezgrovitu pobožnost, koja ne stoji do osjećaja, nego se oslanja na načela sigurne nauke i čvrsti sud duha, tako da se svatko, koji je ima, mogne oprijeti napasnim navalama strasti. Ta pobožnost, iako se ima najviše dizati k nebeskome Ocu, sasvim tim odnosi se i na Bogorodicu Djevicu. Nju naime moraju svećenici s većim žarom ljubiti nego svjetovnjaci stoga što su veze svećenika s Isusom Kristom tješnje, kao što su i tješnje veze Marijine s njezinim božanskim Sinom.

CELIBAT (BEŽENSTVO)

Drugi divan ures katoličkog svećeništva, najuže združen s pobožnošću, jest ona čudoredna čistoća, koju treba da u Latinskoj crkvi savršeno drže klerici, koji su primili više redove. To im je tako stroga dužnost, da su oni, koji se ogriješe, krivci svetogrđa (Cod. Jur. Can., can. 132, § 1). Ako taj zakon u cijelosti sa svom svojom strogosti ne veže službenike Istočne crkve, ipak je i kod njih u časti crkveni celibat, a u određenim slučajevima — naročito kad se radi o najvišim stepenima hijerarhije — nužno se zahtijeva i zapovijeda.

Da se ta krepost slaže sa svećeničkom službom uviđa već i sâm ljudski razum. Kako je naime »Bog duh« (Iv 4, 24), izlasi jasno, da je dolično za onoga, koji se posvećuje Božjoj službi, da na neki način »svuče čovjeka«. Već su stari Rimljani vidjeli kako je to časno. Prastari zakon »K bogovima dolazi čist« iznosi najveći njihov govornik i ovako tumači: »Zakon zapovijeda, da se bogovima dolazi čisto, naime s čistom dušom, u kojoj se sastoji sve; te zakon ne isključuje tjelesne čistoće, nego to treba ovako razumjeti: budući da je duša mnogo odličnija od tijela, pa ako se pazi na tjelesnu čistoću, kud i kamo više treba imati duševnu čistoću« (Cicero, De leg. 1. II, c. 8 et 10). U Starom je zavjetu u ime Božje Mojsije zapovjedio Aronu i njegovim sinovima da kroz sedmicu, kad se

vršilo njihovo posvećenje, ne izlaze iz šatora i stoga da kroz one dane čuvaju uzdržljivost (isp. 3 Mojs 8, 33-35).

Bez svake je sumnje, da se od službenika Novog zakona, koji je toliko nad svećenikom Starog zakona, zahtijeva veća čistoća. Prvi se nacrti svetog celibata opisuju u trideset trećem kanonu Elvirskog sabora održanog na početku četvrtog vijeka, kad su još bjesnjeli progoni. Što svjedoči, da je celibat bio već odavna u običaju. Taj zakon ništa drugo ne čini nego što, da tako kažemo, zahtjevu, koji izlazi iz Evanđlja i apostolskog propovijedanja, daje obvezatnu snagu. Tako je božanski Učitelj, o kojem pjevamo da je »cvijet Djevice Majke« (isp. Brev. Rom., Hymn. ad Laudes in festo ss Nom. Jesu), uvelike cijenio dar čistoće: slaveći je kao nešto što nadvisuje obična ljudska poimanja (isp. Mt 19, 11). Od ranog se djetinjstva htio odgajati u nazaretskoj kući djevice Marije i djevca Josipa; posebnom je ljubavi ljubio čiste i netaknute duše sv. Ivana Krstitelja i Ivana Evanđelista. Napokon apostol naroda, vjeran tumač evanđeoskog zakona i Kristove nauke, veliča djevičanstvo — osobito što se tiče revnije službe Božje: »Neoženjeni se brine za Gospodnje stvari: kako će ugoditi Gospodinu« (1 Kor 7, 32). Sve to, časna braćo, nužno je moralo učiniti, da su službenici Novoga zavjeta i osjetili poziv za tu izvrsnu krepost i nastojali da se nađu u broju onih, »kojima je dano da razumiju tu ustanovu, koja je otad, u cijeloj Latinskoj crkvi, potvrđena strogim crkvenim zakonom«. Tako, na koncu četvrtog vijeka, opominje sabor u Kartagi: »Što su apostoli učili, i što je vršila već sama starina, i mi obdržavajmo« (isp. Mansi, Collect. Conc., tom. III, col. 191).

STARA SVJEDOČANSTVA

Ne manjkaju ni svjedočanstva slavnih istočnih otaca, koja govore o izvrsnosti crkvenog celibata i koja svjedoče kako su se i u toj stvari tada slagale Zapadna i Istočna crkva u onim mjestima, u kojima se pokoravalo strožoj stezi. Tako — da navedemo znatnije primjere — sv. Epifanije, koncem četvrtog vijeka, tvrdi da celibat veže i podđakone: »Onoga koji još u braku živi i brine se za djecu, iako je to prvi brak, ipak ga (Crkva) nikako ne pušta k redu đakona, svećenika, biskupa ili podđakona, nego samo onog, koji se odijelio od prve i jedine svoje bračne družice ili je postao udovac; što osobito biva u onim krajevima, gdje se crkveni zakoni tačno

vrše« (Adversus haeres. Panar., 59, 4; Migne, P. G. vol. 41. 1024). Ali, čini se, da je od svih najjasnijih u toj stvari sv. Efrem Sirski, đakon u Edesi i naučitelj cijele Crkve, koga su »s pravom zvali citarom Duha Svetoga« (Brev. Rom., d. 18. iun., lect. VI). On naime u svojoj pjesmi govori biskupu Abrahamu, svom prijatelju, ovim jezgrovitim riječima: »Odgovaraš imenu svom, Abrahame, jer i ti posta otac mnogima; ali jer ti nemaš žene, kao Abraham Saru, evo tvoje stado žena je tvoja. Odgoji njezine sinove u istini svojoj, neka ti budu djeca duha i sinovi obećanja, da postanu baštinici raja. O krasnog li ploda čistoće radi kojega nam se čistoća sviđa, ... rog se prepuni svetim uljem i pomaza te, ruka se svećenička spusti na te i ubra te, Crkva te izabra i ljubi te« (Carmina Nisibaena, carm. 19). Pa opet: »Nije dosta svećeniku i njegovu imenu, koji žrtvuje živo tijelo (naime Kristovo), da očisti dušu i čistim učini jezik i umije ruke i cijelo tijelo učini čistim, nego treba da je sasvim čist u svako vrijeme, jer je postavljen kao posrednik između Boga i ljudskog roda. Neka je slava onome, koji očisti službenike svoje«. (Ib. carm. 18)! Isto to Krizostom tvrdi: »Stoga onaj, koji vrši svećeništvo, treba da je tako čist kao da je postavljen u nebu među Vlasti« (De sacerd., 1. III c. 4).

Napokon, sama uzvišenost kršćanskog svećeništva, i isto tako, da se poslužimo izjavom sv. Epifanija, njegova »nevjerojatna čast i dostojanstvo« (Advers. haeres. Panar. 59, 4; Migne, P. G. vol. 41, vol, 1024), o čemu smo gore ukratko govorili, dokazuje krasotu celibata i prikladnost njegova zakona kojim se on nalaže službenicima oltara. Tko ima službu na neki način višu od nebeskih duhova, »koji stoje pred Gospodinom« (isp. Tob., 12), zar nije sasvim prikladno, da provodi prema silama nebeski život? Koji treba da bude sav »u onom što je Gospodnje« (isp. Lk 2, 49; 1 Kor 7, 32), zar se ne dolikuje, da mu budu mrske zemaljske stvari i da mu bude »domovina na nebesima« (isp. Fil 3, 20)? Tko treba da pomnjivo i postojano nastoji oko vječnog spasenja ljudi, da nastavlja sa svoje strane božansko djelo Otkupljenja, zar nije prikladno, da mu duša bude slobodna i nezapremljena od briga za vlastitu obitelj, koje bi ne malen dio njegove radinosti odvlačile i rastresale?

Uistinu, veličanstven je prizor i vrijedan divljenja, što se tako često događa u Katoličkoj crkvi, gledati naime mladiće levite koji, prije nego će primiti red podđakonata, tj. prije

nego će se sasvim posvetiti Božjoj službi, kako od svoje volje i rado obećavaju, da će se odreći radosti i utjeha, koje se mogu pošteno imati u drugom načinu života. Velimo od svoje volje i rado; jer ako im, kad su primili sv. red, nije više slobodno sklopiti zemaljski brak, ipak da prigrle svetu službu dolaze neprisiljeni nikakvim zakonom, nikojom osobom, nego potaknuti od svoje drage volje (isp. C. J. C. can. 971).

Ipak nećemo, da se ono, što dosad pohvalno rekosmo o crkvenom celibatu, tako razumije, kao da bismo htjeli nekako osuditi i pobijati onu drugu različitu uredbu, koja je u Istočnoj crkvi zakonito uvedena. Ali, uistinu, idemo jedino za tim, da iznesemo onu istinu, koju držimo da je divna slava katoličkog svećeništva, i za koju mislimo, što se tiče svećeničkih duša, da dostojnije i prikladnije odgovara namjerama i željama presevetog Srca Isusova.

ODRICANJE OD ZEMALJSKIH DOBARA

Jednakom ljubavlju kao i čistoćom treba da se odlikuje katolički svećenik i odricanjem od zemaljskih dobara. Gledamo, kako ljudi za novac sve prodaju, sve kupuju, a svećenici imaju gaziti draži opačina, oslobođeni prevelike skrbi za same sebe, i sveto prezirati nedostojnu pohotu za dobitkom, tražiti ne novac nego korist duša, željeti i težiti za slavom Božjom, a ne svojom. Ne smiju biti najamnici, koji zato rade, da za svoj posao prime plaću: ne kao oni koji, premda se bave povjerenom sebi službom, ipak čeznu i za svojom privatnom koristi i naprežu se da dođu do višeg položaja. Svećenici neka budu »dobri vojnici Kristovi«, koji se »ne zapliću u poslove ovog života da ugode vojvodi« (2 Tim 2, 3. 4; neka su Božji službenici i oci dušama; neka znaju, da se njihov posao, njihova nastojanja ne mogu naknaditi i podmiriti ljudskim blagom i častima. Iako svećenicima nije zabranjeno da primaju ono, što im je potrebno za uzdržavanje, prema onoj apostolovoj: »Ne znate li, da se oni, koji obavljaju svetu službu, hrane od hramskih dohodaka, da službenici žrtvenika sa žrtvenikom dijele? Jednako je Gospodin naredio onima, koji propovijedaju Evanđelje, da od Evanđelja žive« (1 Kor 9, 13, 14); ipak »pozvani u dio Gospodinov«, kako to samo ime »klerika« kazuje, neka ne traže nikakve druge plaće, osim one, koju je Krist obećao svojim apostolima: »Vaša je plaća velika na nebesima« (Mt 5, 12). Jao svećeniku, ako se, ne spominjući se

Božjih obećanja, pokaže »lakom na niski dobitak« (Tit 1, 7) i gura se i miješa među ljude ovoga svijeta, nad kojima jadikuje Crkva apostolovim riječima: »Svi traže što je njihovo, a ne što je Isusa Krista« (Fil 2, 21). I tako svećenik ne samo da zaboravlja povjerenu službu, nego ga i njegov puk prezire, koji bez sumnje opaža, kako se njegov postupak protivi evanđeoskim zapovjedima, što ih je božanski Učietlj jasno izrekao i koje je svećenik dužan navješćivati svome puku: »Ne sabirajte sebi blago na zemlji, gdje ga izgriza moljac i rđa; gdje lopovi prokopavaju zidove i kradu ga! Nego sabirajte sebi blago na nebu« (Mt 6, 19, 20). Ako promislimo, da je Juda, jedan od Kristovih Apostola, »jedan od dvanaestorice«, kako sa žalošću evanđelisti izvješćuju, jadno propao zbog naopake pohote za zemaljskim stvarima, lako se razumije, kako je ta ista pohota vjekovima rađala za Crkvu tolikim i takvim štetama. Pohota naime, kako je zove Duh Sveti »korijen sviju zala« (1 Tim 6, 10), zna čovjeka zavesti na svako zločinstvo. Iako ne dođe do toga, ipak svećenik okružen tom opačinom, svjesno ili nesvjesno, ide zajedno s neprijateljima Boga i Crkve i sudjeluje u njihovim namjerama.

Naprotiv, pravim i iskrenim odricanjem od vanjskih dobara svećenik osvaja svačije srce, i to tim više, što je s tim duhom, tuđim zemaljskim dobrima, što ga rađa duboka krepost kršćanske vjere, uvijek združeno ono žarko smilovanje prema svakoj nevolji, koja čini od Božjeg službenika oca bijednima, koje on spominjući se riječi Isusa Krista: »Meni ste učinili ono, što ste učinili jednom od ove moje najmanje braće« (Mt 25, 40), posebnom ljubavi štuje i ljubi kao samog Otkupitelja.

REVNOST

I tako čovjek sv. reda, oslobođen od pomenutih okova, koje bi odviše tijesno vezale za zemaljske stvari — naime za obiteljske veze i za svoju korist — zaista će se lakše ugrijati nebeskom ljubavi, velimo ljubavlju za duše, koja je buknula iz Srca Isusova, koja ne ide ni za čim drugim, nego da raspali apostolska srca i cijelo čovječanstvo (isp. Lk 12, 49). Taj žar za slavu Božju i spasenje ljudi — da je došlo od Otkupitelja, kazuje nam Sv. pismo (isp. Ps 68, 10; Iv 2, 17) — treba da službenika Crkve pali i kao izjeda, tako da se, zaboravivši svoju udobnost, sav potpuno preda svojoj uzvišenoj službi

i da svaki dan sve jače nastoji kako bi povjerenu službu sve bolje i svestranije vršio.

Zar može svećenik razmišljati Evanđelje i slušati kako Dobri Pastir vapije: »Imam i drugih ovaca koje nisu iz ovog ovčinjaka, i njih mi treba dovesti« (Iv 10, 16), i isto tako gledati »njive, kako se već bijele, već su posve zrele za žetvu« (Iv 4, 35), a da se ne preda »Gospodaru žetve« kao neumoran radnik, i da se živim nastojanjem ne potakne, da zalutale ovce dovede na pravi put? Kako može svećenik motriti tolika i tako česta mnoštva, kako »leže kao ovce, koje nemaju pastira« (Mt 9, 36) — ne samo u dalekim misijskim krajevima, nego i u gradovima i selima, gdje već dugo postoji kršćanstvo — a da sam ne osjeti duboko smilovanje, koje je toliko i neprestano osjećalo božansko Srce Isusa Krista? (Isp. Mt 9, 36; 14; 15, 32; Mk 6, 34; 8, 2 itd.). Velimo: svećenik, koji dobro zna da posjeduje riječi života, i da je u njegovim rukama blago preporoda i spasenja? Svakako neizrecivo Boga hvalimo što svjetlo ovakve apostolske revnosti, kao dragocjeni ures, obasjava čelo svetih službenika; i što gledamo ne malom očinskom utjehom Našu časnu braću i ljubljene sinove — biskupe i svećenike — po izbor četu, koja se odaziva pozivu Vrhovnog crkvenog Poglavara da svaki dan sve brže hrli na krajeve svijeta, da bije mironosne i ljute bojeve istine protiv zablude, svjetla protiv tmine, Kraljevstva Božjega protiv kraljevstva sotone.

POSLUŠNOST

A otkud, što je katolički svećenik spreman i odlučan vojnik, nužno izlazi, da je prožet duhom stege, pače, da kršćanski rečemo, prožet gorljivom poslušnošću, kojom se prelijepo i zgodno povezuju različiti stepeni crkvene hijerarhije, tako »se uistinu divnom različitošću sveta Crkva izgrađuje, resi i upravlja, jedni se posvećuju za biskupe, drugi za svećenike nižega reda... i iz mnogih i nejednakog dostojanstva udova nastaje jedno Kristovo tijelo« (Pont. Rom. de ordiant. Presb.). Tu su istu poslušnost sveti službenici, istom zaređeni, obećali svojim biskupima; isto tako i biskupi, onaj dan, kad su bili podignuti na vrhunac svećeništva, sveto prisegoše poslušnost Vrhovnome vidljivom Glavaru svete Crkve, nasljedniku sv. Petra i namjesniku Isusa Krista.

Takva, dakle, dužnost poslušnosti neka sve više tako povezuje različite hijerarijske redove i njezine članove između

sebe i s Vrhovnim Poglavarom, te budu uistinu vojujuća Crkva strašna Božjim neprijateljima »kao uređena vojska« (isp. Pnp 6, 3, 9). Poslušnost neka umjeruje nastojanje onih, koje vodi odveć velik žar, a potiče one koji su nemarni i lijeni; svakome neka označuje njegovu službu i njegove poslove; i svaki neka svoje vrši, te se nikad ne opre zakonitoj vlasti, što uistinu ne bi bilo drugo nego sprečavati veličanstveno djelovanje Crkve. Svatko neka prima naloge svojih poglavara kao zapovijedi samoga Isusa Krista, koji je uistinu jedini kome se svi pokoravaju. On je vođa i začetnik katoličke vjere, i koji za nas »posta poslušan do smrti, do smrti na križu« (Fil 2, 8).

Božanski je naime i vrhovni svećenik htio nama pokazati na osobit način svoju poslušnost Vječnome Ocu. O toj poslušnosti imamo veoma česta svjedočanstva u proročkim i evanđeoskim knjigama: »Dolazeći na svijet, (Krist) veli: Ni žrtve, ni prinosa nisi htio, ali si mi dao tijelo... Tada rekoh: Evo mene, dolazim — o meni je, naime, u svitku, to jest knjizi, pisano — da čitam, Bože, tvoju volju« (Hebr 10, 5-7). »Moja je hrana vršiti volju onoga, koji me je poslao, i dovršiti njegovo djelo« (Iv, 34). Isto tako viseći na križu nije predao svoje duše u ruke nebeskog Oca, dok nije svečano izjavio, da je sve što je o njemu prorečeno u Sv. pismu — to jest povjereni mu od Oca posao sve do onog tajanstvenog vapaja »Žedan sam«, koji reče, »da bi se ispunilo Pismo« (Iv 19, 28) — potpuno izvršeno.

Bez sumnje je takvim postupkom htio izrijekom pokazati kako se i najgorljivija revnost za duše ima uvijek podložiti volji Božjoj; uvijek naime ima biti u skladu s voljom hijerarhijskih i zakonitih poglavara, koji zastupaju nebeskog Oca i njegove nam zapovijedi priopćuju.

ZNANJE

No ipak slika katoličkog svećenika, što smo je željeli iznijeti na svjetlo cijelome svijetu, ne bi bila potpuna kad bismo mimoišli drugi svećenički ures, naime znanje, koje od njega zahtijeva Crkva. Svećenik naime primivši od Isusa Krista službu i nalog propovijedanja istine: »Naučavajte sve narode« (Mt 28, 19) postavljen je za »učitelja u Izraelu« (Iv 3, 10). Mora navješćivati nauku spasenja, davati je, kako apostol naroda opominje, »mudrima i nerazumnima« (Rim 1,

14). A kako je drugima priopćivati ako nije njome sam snabdjeven i ukrašen? Duh Sveti po proroku Malakiji opominje: »Usne svećenikove treba da čuvaju znanje, i zakon da se traži iz usta njegovih« (2, 7). I zaista nitko ne može strože preporučiti svećeničko znanje, nego što je to učinila božanska Mudrost na usta Ozejina: »Kad si ti odbacio znanje, i ja ću tebe odbaciti, da mi ne vršiš službe svećeničke« (4, 6). Potrebno je dakle da čovjek sv. reda tako zna sve nauke o katoličkoj vjeri i ćudoređu, te ih može drugima izlagati, i to tako da može vjernicima objašnjavati vjerske članke, crkvene zakone i bogoslužje koje vrši. I zato treba da svjetlom svoje riječi i krepošću rasprši vjersko neznanje, koje danas — unatoč velikom napretku i znanju svjetskih stvari — ipak mnogima potamnjuje duh. Nikad nije tako bila prikladna kao danas ova jasna Tertulijanova opomena: »Ovo jedino mnogo puta živo želi (istina), da se ne bi neupoznata osudila« (Apolog. c. 1). Osim toga treba svećenik da odbija od duša predrasude i zablude što ih je nagomilala mržnja protivnikâ. Današnjim ljudima, koji požudno traže istinu, svećenik treba da je dade s vedrom iskrenošću. One pak duše, koje muči neizvjesnost i sumnja, treba dizati, jačati sigurno i pouzdano voditi sigurnoj luci katoličke vjere koju će, kad je upoznaju, junački prigrliti. Napokon će se svećenik upornim nasrtajima bezbožne zablude oprijeti odvažnim i junačkim srcem i mirnom i temeljitom krepošću.

Svećenik dakle, časna braćo, iako je poslovima svoje službe i brigama ma kako zaokupljen, neka koliko može ponavlja važnije i teže bogoslovske nauke, i neka stoga onome znanju, što ga je crpao u sjemeništu, neprestano dodaje sve veće poznavanje svetih nauka, čim će bivati sve sposobniji za propovijedanje i vođenje duša (isp. Cod. Jur. Can., can. 129). Isto tako, kako to zahtijeva čast povjerene službe, i da sebi pribavi pouzdanje i štovanje puka, kako se i dolikuje — što će bez sumnje učiniti njegov pastirski rad uspješnijim — neka bude svećenik opremljen onolikim poznavanjem svjetovnih nauka, koje danas obrazovani ljudi općenito poznaju; i neka je savjesno dorastao napretku i potrebama svojeg vremena, na način, na koji Katolička crkva obuhvaća sva vremena i sve narode, sve zdrave pothvate blagoslivlje i promiče i pravih znanosti, iako smionih, ne boji se, nego ih pomaže. Katolički se kler vazda isticao na svim poljima ljudske znanosti; pače kad se nalazio u prvom redu, pa je klerik značilo isto što i učen čovjek. Crkva je ne samo sačuvala blago stare kulture, koje bi bilo bez nje i njezinih samostana iskvareno i gotovo propalo, nego je radom svojih učenjaka jasno pokazala, kako mogu ljudska znanja poslužiti tumačenju i obrani katoličke vjere. Za tu smo stvar i Mi sami dali novi sjajni primjer, kad smo uresili vjencem nebeskih svetaca i crkvenih naučitelja učitelja velikog Akvinca, onog Alberta Teutonca, kojega su ljudi njegova doba štovali i zvali velikim i općim učiteljem.

Zacijelo, ne možemo zahtijevati, da ljudi sv. reda budu u svim znanostima prvi. Ljudska je znanost već tako mnogostruka, da nema čovjeka koji bi je mogao svladati, a kamoli se istaći u svim njezinim granama. Ipak je zgodno da probudimo i osokolimo one, koji osjećaju sklonost i imaju posebnih darova da se bave ovom ili onom znanosti ili umjetnosti, dakako ako nije nedolična za crkvenu službu i posao. Sve će to, bude li držana mjera i pod upravom Crkve, biti na čast i diku Crkve i na slavu njezine glave Isusa. A isto tako i ostalim svetim službenicima neka ne bude dosta ona obrazovanost u naukama, koja je možda bila dostatna za potrebe prošlih vjekova, nego neka se trse, da uistinu postignu višu i potpuniju obrazovanost u svakoj nauci i tako dođu do onog vrhunca, na kojem se današnje doba nalazi i, općenito govori, nadkriljuje prošle vjekove.

Ako Bog tu i tamo »šaleći se sa svijetom« (Prov. 8, 31) hoće, da se uzdignu na svećeničko dostojanstvo i u naše vrijeme ljudi, kojima gotovo sasvim nedostaju nauke, o kojima govorimo, i po tim neukima izvodi čudesne stvari, bez sumnje biva to zato, da više cijenimo svetost od znanja i da svoju vjeru položimo više u ruke Božje negoli svoje; štaviše, biva to stoga, što je vrlo prikladno i spasonosno da ponavljamo i pomno razmišljamo onu: »Ali što je ludo u očima svijeta, izabra sebi Bog da posrami mudre ... da se ni jedan čovjek ne može pohvaliti pred Bogom« (1 Kor 1, 27, 29).

No ipak, kao što u naravnom redu božanska čudesa prekidaju za čas silu naravnih zakona, ali ih ne ukidaju, tako i ljudi — u kojima svetost života sve ostalo na neki način nakнađuje i ispunjuje — kao sasvim opremljeni nadnaravnom snagom niti uzimaju niti umanjuju istine i potrebe onih stvari, koje smo preporučili.

Međutim, kako rekosmo, sveti službenici treba da prednjače krepošću i mudrošću te posvuda šire »Kristov ugodan

miris« (2 Kor 2, 15), a držimo, da je to danas sve više i više potrebno kad katolička akcija — onaj naime pothvat, koji nas veoma tješi i krijepi i koji potiče duše na veće savršenstvo — sve tješnje združuje svjetovnjake sa svećenicima, da ih pomažu i u njima gledaju vođe nauke i uzore kršanskog života i nastojanja.

III

PRIMJERNA PRIPRAVA

Ako je tako veliko dostojanstvo katoličkog svećeništva, ako zahtijeva tako uzvišene duševne vrline, to upravo znači, časna braćo, kako je prijeko potrebno da se kandidati svetišta pravo i primjerno odgajaju. Crkva, svjesna te potrebe, nije možda kroz vijekove promicala materinskom djelatnošću i brigom, koliko primjerno odgajanje svojih svećenika. Zna Crkva: kao što život i ispovijedanje kršćanske vjere naroda stoji do djelovanja svećenika, tako i to djelovanje crpe svoju snagu iz odgoja, što su ga dobili sveti službenici, jer i za njih vrijede riječi Duha Svetoga: »Odgoji dijete prema putu, kojim ima ići, pa neće odstupiti od njega ni u starosti« (Priče 22, 6). Zato je Crkva, vođena Božjim duhom, odredila da se svuda podignu sjemeništa, u kojima se imaju odgajati s posebnom skrbi kandidati svećeništva.

BRIGA ZA SJEMENIŠTA

Stoga, časna braćo, svi što sa mnom dijelite upravljanje Crkvom, treba da sjemeništa pazite kao zjenicu oka. Sjemeništa neka budu vaša najpreča briga. Osobito pomno da se biraju poglavari i učitelji, a naročito duhovnik, kome se povjerava preteška dužnost — izobrazba svećeničke duše. I neka vam ne bude teško da ih oslobodite od posla, koji su naoko znatniji, ali se ipak ne mogu nikako usporediti s ovim glavnim nenaknadivim poslom. Tražite ih i od drugud, dok ne nađete za tu službu sposobnih ljudi. Takovi moraju svećeničke kreposti učiti više primjerom nego riječju. Nauku im valja tako podavati, da u svećeničkim kandidatima izobraze jak, muževan i apostolski duh. Njihovim djelovanjem valja da u sjemeništu procvatu pobožnost, čistoća, stega i nauka. Mladenački duh ima se pomnjivo oboružati i protiv

sadanjih napasti u sjemeništu i protiv mnogih težih pogibli, kojima će biti poslije izloženi u svijetu, u kojem će morati živjeti, »da sve spase« (1 Kor 9, 22).

Da budući svećenici mogu steći znanje, kakvo zahtijevaju naša vremena, kako to gore izložismo, najveća je dužnost da, pošto su temeljito svršili klasične nauke, kako ih zovu, budu dobro poučeni i uvježbani u skolastičnoj filozofiji, i to »po načinu, nauci i načelima Anđeoskog Naučitelja« (Cod. Jur. Can. can. 1366, § 2). Ta »neprestana filozofija«, kako ju je zvao Naš prethodnik slavne uspomene Leon XIII, nije im samo zato potrebna, da dublje proniknu u kršćanske istine, nego da se i utvrde protiv svih zabluda našeg doba, i da im tako izoštri um, te u svakom budućem znanstvenom istraživanju budu sposobniji jasnije upoznati ono, što je istinito, nego oni, koji nemaju te filozofske obrazovanosti, iako im je obrazovanost inače šira.

Ako pak, kako je u nekim krajevima, ne može, ili što je malena biskupija, ili, na žalost, neznatan broj svećeničkih kandidata, ili, napokon, nedostatak sposobnih ljudi, ili siromaštvo, da svaka biskupija ima svoje sjemenište, koje bi odgovaralo svim propisima Crkvenog zakonika (Cod. Jur. Can. tit. XXI, cann. 1352-1371) i drugim crkvenim naredbama, tad je od najveće prikladnosti, da biskupi u istom kraju bratskim duhom ujedinivši sile podignu zajedničko sjemenište, koje će odličnu povjerenu zadaću sasvim zadovoljiti.

Velike koristi, koje odatle izlaze, bez sumnje će nadoknaditi preuzete teškoće i troškove. Dakako, kad žalošću napunja biskupska očinska srca — kad naime gledaju da su njihovi svećenički kandidati za neko vrijeme odijeljeni od Pastira, koji bi želio da svoju gorljivu revnost prelije u svoje buduće suradnike, i da su daleko od krajeva u kojima će jednom djelovati. Ali to će, velimo, biti naknađeno obilato, što će ih primiti u određeno vrijeme bolje obrazovane i opremljene duhovnim stvarima, koje će na veću korist svoje biskupije drugima dijeliti. Stoga nismo nikad propustili ne samo da zajednička sjemeništa promičemo i unapređujemo, nego smo ih često, kad se nadala zgoda, potaknuli i živo preporučili. I sami smo, što svi znaju, s mnogim brigama i troškovima, ne malo takvih sjemeništa, gdje se pokazala potreba, ili sasvim podigli, ili proširili, ili učinili prikladnijima. I ono za što držimo da će biti, više nego išta drugo, na korist Crkve, promicat ćemo revno uz Božju pomoć i ubuduće.

Ali sve to pohvalno nastojanje oko što boljeg odgoja kandidata svetišta slabim bi urodilo rodom, kad se ne bi pomno odabirali oni za koje postoje sjemeništa. Kod toga izbora treba da sudjeluju, svi koji su god postavljeni da vode odgoj klera: poglavari, duhovnici i ispovjednici, svaki na način i u granicama svoje službe. Kako treba da od Boga danu sklonost za svećenički stalež sa svom pomnjom njeguju i jačaju, tako s istim marom moraju u zgodno vrijeme od sv. reda odbiti one koji očito nisu prikladni za duhovni stalež i zato nekorisini za dostojno vršenje svećeničkih dužnosti. I premda je mnogo bolje što prije odstraniti neprikladne, budući da je u istoj stvari oklijevanje i čekanje zabluda i uzrokuje štete, ipak, ma s kojega se razloga oklijevalo, čim se jasno spozna da se s pravog puta zašlo, odmah treba bez ikakva ljudskog obzira popraviti zabludu. One, kojima je dužnost o tom razmisliti, ne smije pokolebati lažno milosrđe, koje bi postalo zločinstvo ne samo prema Crkvi, kojoj bi se dao nesposoban ili nedostojan službenik, nego bi bilo zločinstvo prema samome mladiću, koji bi nalazeći se na krivom putu bio na sablazan sebi i drugima, s opasnošću da propadne zauvijek.

TEŠKA ODGOVORNOST NA STARJEŠINAMA I ISPOVJEDNICIMA

Onaj, koji razborito i budno upravlja sjemeništem i koji povjerene mu mladiće, svakog pojedinog, brižno poučava i njihove duševne darove i sklonosti pomno istražuje, neće biti preteško razmotriti i upoznati koji je od njih od Boga zvan da bude svećenik.

U čemu stoji pravo zvanje

To se, kako znate, časna braćo, manje pokazuje u čuvstvu srca ili osjetnoj duševnoj sklonosti, što može i ne biti ili nestati, nego mnogo više u pravoj volji i nakani onoga, koji želi postati svećenik sa svim onim tjelesnim, duševnim i ćudorednim svojstvima, što će ga učiniti sposobnim da prigrli svećenički stalež.

U čemu se pokazuje pravo zvanje

Bog zaista, kako je jasno, onoga zove u svećenički stalež koji jedino plemenito teži da služi Bogu i spasenju duša, i koji je ujedno postigao ili nastoji postići jezgrovitu pobožnost i prokušanu čistoću života i prikladno, kako razložismo, znanje.

Tko nije za svećenika

Tko, naprotiv, siljen od nerazboritih roditelja, hoće odabrati svećenički stalež, da dođe do vremenitih koristi i udobnosti, što ih predviđa i kojima se nada — što se moglo češće dogoditi u prošlim vremenima — tko se obično ogrešuje o poslušnost i stegu, tko je malo sklon molitvi, i ne pokazuje dovoljno ljubavi za rad i spasenje duša; tko osobito naginje na putenost i nije pokazao dugim iskustvom da je podoban nadvladati je; tko napokon nije sposoban za studij, tako da se može predvidjeti, kako neće moći dovoljno uspješno svršiti propisani studij: svi ti nisu rođeni ni prikladni da budu svećenici. I stoga, ako se na vrijeme ne odstrane iz sjemeništa, teže će moći poslije odstupiti, i možda će se, premda od Boga ne zvani i bez svećeničkog duha, ipak svezati okovima preteškog svećeničkog staleža. Stoga neka promisle poglavari sjemeništa, neka paze oni, koji u takovim zavodima vode duše mladića i koji ispovijedaju, kako su preuzeli pretešku odgovornost pred Bogom, pred Crkvom i pred samim mladićima, ako sa svoje strane sve ne učine, da se ne dogodi takova zabluda.

Kad smo rekli, da i duhovnici i ispovjednici, prema povjerenoj službi, preuzimaju na sebe odgovornost za tu tešku zabludu, to valja tako razumjeti, ne kao da bi oni mogli što izvana i javno činiti — što im je strogo zabranjeno bilo zbog same njihove svete službe bilo poradi nepovredive ispovjedne tajne — nego tako, da na duh svakog mladića mnogo utječu, i čvrsto ih i očinskom postojanošću vode, kako zahtijevaju dobra njihova vječnog spasenja. Stoga oni — osobito tada, kad poglavari ili nikako ili mlohavo i popustljivo vrše svoju dužnost — moraju po svojoj dužnosti, bez ikakova ljudskog obzira, naložiti da neprikladni i nedostojni na vrijeme izađu iz sjemeništa.

Nesposobni kandidat

U toj stvari imaju se uvijek držati sigurnijeg mišljena, koje u tom slučaju mnogo više pogoduje svećeničkim kandidatima, kad se odvraćaju s puta, na kojem bi mogli doći do vječne propasti.

Sumnjivi kandidat

I u slučajevima kad se jasno ne vidi da moraju naložiti strogu dužnost, ipak će upotrijebiti sav ugled, što ga imaju po povjerenoj im službi i očinskoj ljubavi prema kandidatima, da ih nagovore te svojevoljno odstupe, ako nisu, kako treba, raspoloženi. Ispovjednici neka imaju duboko uklesano u duši što sv. Alfonso Liguori uči u sličnoj stvari: »Općenito govoreći, što ispovjednici (u toj stvari) strože postupaju s pokornicima, to sigurnije rade za njihovo spasenje; i naprotiv, to su okrutniji prema pokornicima, što su prema njima popustljiviji. Sv. Toma Vilanovski takve ruke ispovjednika, naime odviše blage, zove bezbožno milosrdnima. Takova se ljubav protivi ljubavi« (Opere asc. vol, III. ed. Marietti, 1947, p. 122).

DUŽNOST BISKUPA

Jasno je, da je glavna odgovornost na biskupu, jer po strogom crkvenom zakonu »ne smije nikome podijeliti viših redova, ako nema moralne izvjesnosti iz pozitivnih dokaza o njegovoj kanonskoj prikladnosti. Inače, ne samo da veoma teško griješi, nego se izlaže i pogibelji da sudjeluje u tuđim grijesima« (Cod. Jur. Can. can. 973, 3). U tom kanonu jasno odzvanja opomena apostola Pavla Timoteju: »Ni na koga brzo ne polaži ruku i ne budi dionikom tuđih grijeha« (1 Tim 5, 22). »Što je ‚brzo ne položi ruku' — kako tumači Naš prethodnik sv. Leon veliki — nego svećeničko dostojanstvo podijeliti onima, koji nisu godinama zreli, koji ne zasvjedočiše stege? I što je ‚biti dionikom tuđih grijeha', nego da je biskup, koji posvećuje, kao i onaj, koji ne zaslužuje da bude posvećen?« (Epist. 12. Migne, P. L. LIV. 647). Zato, kako Krizostom veli, upravljajući riječi biskupu: »Bit ćeš i ti kažnjen za njegove prošle i buduće grijehe, koji si mu podijelio dostojanstvo« (Hom. 16 in Tim.; Migne P. L. LXII, 587).

Te stroge riječi, časna braćo, označuju još strahovitiju odgovornost kojom preplašen znao bi govoriti milanski biskup sv. Karlo Boromejski: »U toj stvari može mi i mala moja

nemarnost i tešku krivnju nametnuti« (Hom. ad ordinandos, die 1. iunii 1577; Homiliae, ed. bibl. Ambros. Mediolani 1747, t. IV. pag. 270). Stoga prigrlite spasonosnu opomenu sv. Ivana Krizostoma: »Ne poslije prve kušnje, ni poslije druge, ili treće, nego pošto si razmislio i tačno ispitao, tad metni ruku« (Hom. 16 in Tim.; Migne, P. G. LXII, 587). To u prvom redu vrijedi o svetosti kandidata. Sveti biskup i naučitelj Alfonso Marija Liguori ovako piše: »Nije dosta da biskup ne zna ništa zla o ređeniku, nego mora biti siguran o njegovu kreposnom životu« (Theol. mor. de Sacram. Ordin., 803). U toj stvari nemojte se bojati da vas drže prestrogima. Tako se služite svojim pravom i dužnošću, da zahtijevate prije ređenja dokazanu krepost, pa, ako ostane kakva sumnja, odgodite sveto ređenje. Izvrsno veli sv. Grgur Veliki: »Za gradnju prikladno drvo siječe se u šumi i ne stavlja se teret gradnje na još sirovo drvo, dok se nije kroz mnoge dane dobro osušilo i postalo prikladno za gradnju. Ako se to zanemari, sirovo se drvo slomi pod teretom« (Epist. lib. IX. ep. 106; Migne, P. L. LXX, 1031). S tom su uporedbom u vezi jasne riječi Anđeoskog Naučitelja: »Sveti redovi unaprijed zahtijevaju svetost... Stoga teret redova treba staviti na zidove, koji su svetošću izgubili vlagu opačina« (Sum. Theol., 2-2, q. 189. a. 1, ad 3).

Uostalom, ako svatko prema svojoj službi potpuno i savršeno izvrši crkvene propise te se isto tako ravna prema mudrim uputama, što smo ih o tome preko Svete Kongregacije o sakramentima pred nekoliko godina izdali (Instructio super scrutinio candidatorum instituendo antequam ad ordines promoveantur, d. d. 27. Dec. 1930.; A. A. S. vol. XXIII, p. 120), zaista će nestati od najveće česti uzroka zbog kojih Katolička crkva suze lije i ujedno se kršćanski puk sablažnjava životom svećenika. Na ovom mjestu također upravljamo Svoje riječi vrhovnim poglavarima crkvenih redova, vruće ih opominjući da se, odgajajući svoje podanike za svećeništvo, ako ih imaju, ne samo drže zakona koje smo izdali slične za njih (Instructio ad supremos Religiosorum stc. Moderatores de formatione clericali etc. d. d. 1. Dec. 1931; A. A. S. XXIV, pp. 64-81) kao i za svjetovni kler, nego da drže, kako je i njima sve ono rečeno, što smo dosad naveli za odgoj klera, i zbog toga što se biskup zaređujući redovnike redovito osloni na sud njihovih poglavara.

ISPRAZNE BOJAZNI

Ni biskupi ni redovnički poglavari neka ništa ne puste od dužne strogosti, bojeći se da se ne bi broj svećenika smanjio ili u biskupiji ili u redovničkoj družbi. Sv. Toma Akvinac postavlja tu poteškoću, i na nju po svom običaju odgovara jasno i mudro: »Bog neće nikad tako ostaviti svoje Crkve, da se ne bi našlo dovoljno prikladnih muževa za potrebe puka, ako se dostojni promaknu, a nedostojni odbiju« (Sum. Theol. Supplem. q. 36, a. 4. ad 1). Uostalom, kako veoma zgodno opominje isti naučitelj gotovo istim ozbiljnim riječima kao što i 4. lateranski opći sabor (an. 1215, can. 22): »Ako se ne može naći toliko službenika oltara, koliko ih ima sad, bolje je imati malo dobrih nego mnogo zlih« (loc. cit.). Istu tu važnu misao istaknusmo i Mi kod jedne svečane zgode, naime tada, kad su o jubileju Našeg svećeništva dolazili kandidati svećeništva u Rim sa svih strana svijeta, rekli smo pred mnoštvom biskupa iz Italije, da je bez svake sumnje bolje imati samo jednoga za svetu službu dobro odgojenog svećenika nego mnoge, koji nisu za to ili nikako ili slabo osposobljeni. U te se Crkva zaista ne može nikako pouzdati, iako baš ne mora preko mjere tugovati (isp. Osservatore Romano, an. LXIX, n. 21.022 — an. 1929., n. 179; 29—30. VII 1929). Jednom ćemo, časna braćo, polagati strašan račun Vrhovnome Pastiru (isp. 1 Petr 5, 4) i vrhovnome biskupu duša (isp. 1 Petr 2, 25), ako budemo pak povjerovali nesposobnim upraviteljima i neiskusnim učiteljima!

Ali premda valja uvijek imati na umu istinu da za odgajatelje kandidata svetišta nema nikako glavna skrb njihov broj, ipak treba da svi nastoje da se poveća četa sposobnih i revnih poslanika u vinogradu Gospodnjem, kako bi se zadovoljile sve veće duhovne potrebe čovječanstva Da se ta izvrsna stvar podigne, preporučujemo najuspješnije svima pristupačno i lako sredstvo: postojanu molitvu. To sam Krist nalaže: »Žetva je velika, a radnika je malo. Zato molite Gospodara žetve da pošalje radnike u svoju žetvu« (Mt 9, 38). Zar može koja molitva biti milija presvetome Srcu Otkupiteljevu? Možemo li se nadati da ćemo biti brže i obilatije uslišani nego kad za to molimo, za čim toliko čezne Njegovo božansko Srce »Molite — dakle — i dat će vam se« (Mt 7, 7). Molite da Bog dade svojoj Crkvi dobre i svete svećenike. Uistinu uslišat će vaše moiltve onaj, koji je uvijek vjekovima

davao takve svećenike, i mnogobrojnije u doba, kad se činilo, da vremena i život nisu povoljni za svećeničko zvanje. Za to svjedoče, da druge mimoidemo, slavni svjetovni i redovnički svećenici u 19. stoljeću, među kojima se ističu kao zvijezde prvog reda tri junaka svetosti, koji su djelovali na veoma različitim poljima, i koje Mi na svoju veliku duhovnu utjehu uvrstismo među svete. To su: Ivan Marija Vianney, Josip Benedikto Cottolengo i Ivan Bosco.

PRINOS KATOLIČKE AKCIJE

Ipak ne valja zanemariti ljudska dopuštena nastojanja i srbi koji idu u prvom redu za tim, da se u velikodušnim mladićima pozivi Božji što pomnije njeguju. Zato ovdje hvalimo, blagoslivljamo i od sveg srca preporučujemo ona spasonosna djela i pomne pothvate, što ih pobudi Duh Sveti, koji mnogo pomažu da se svećenička zvanja čuvaju, unapređuju i podupiru. Tako se obistinjuje riječ sv. Vinka Paulskog, ljubeznog sveca kršćanske ljubavi: »Ma koliko god mi mislili, vazda ćemo morati ustanoviti da ne možemo ni u čem većem sudjelovati, nego da odgojimo dobre svećenike« (isp. P. Renaudin, St. Vincent de Paul, chap. V.). Zaista, ništa nije Bogu draže, ništa za Katoličku crkvu časnije, ništa za duše korisnije od svetih svećenika. Ako, dakle, tko pruži čašu vode najmanjem od Kristovih učenika »sigurno mu neće propasti plaća« (Mt 10, 42), kakvu će istom plaću i nagradu dobiti onaj, koji, tako rekavši, dade u čiste ruke mladog levita sveti kalež, u kojem se rumeni Otkupiteljeva krv, i tome istom mladiću pomaže taj kalež dizati prema nebu kao zalog mira i blagoslova za čovječanstvo?

I ovdje Nam dolazi na pamet zahvalnost prema katoličkoj akciji, koju toliko želimo, promičemo i branimo. Katolička akcija, koja veže svjetovnjake s crkvenom hijerarhijom zajedništvom apostolskog djelovanja, ne može a da ne bi držala, kako se preznamenita stvar o svećeničkom zvanju nje i te kako tiče. Zaista na Našu najveću utjehu gledamo, kako se odlikuje ta preodlična četa na svakom polju djelovanja, a osobito u radu za svećenička zvanja. To pohvalno djelovanje Bog nagrađuje uprav time što mnoge mladiće iz društava mladih odgaja i izabira za svjetovne i redovničke svećenike. Pored toga to je i dokaz, kako se katolička akcija s pravom može usporediti s plodnom njivom, na kojoj su sve klice kreposti, ili, još pravije, usporediti s pomno ograđenim

i marljivo obrađivanim klijalištem, u kojem se može daleko od pogibli razvijati najljepše i najnježnije cvijeće. Neka dakle svi članovi katoličke akcije osjećaju čast, koja joj zbog toga pripada, i neka budu uvjereni, da katolici svjetovnjaci ničim toliko ne sudjeluju u dostojanstvu »kraljevskog svećeništva«, koje pripisuje apostolski Prvak cijelome puku otkupljenih (1 Petr 2, 9), koliko kad rade da se poveća broj svjetovnih i redovničkih svećenika.

SUDJELOVANJE OBITELJI

Ali, najbolje i najpripravnije tlo, na kojem treba nicati i rasti cvijeće svetišta, jest bez sumnje prava i duboko kršćanska obitelj. Činjenica je, da je većina svetih biskupa i svećenika, »kojih slavu najvješćuje Crkva« (Sir 44, 15), primila klicu svoga zvanja i svoje svetosti, bilo od svog oca izvrsnog vjerom i krepošću, bilo od čiste i pobožne majke, bilo od cijele obitelji, koje se članovi odlikuju ljubavlju prema Bogu i prema bližnjemu.

Izuzeci su od tog pravila rijetki, i jasno pokazuju što je općenito određeno Božjom providnošću, gdje je obitelj takva da roditelji, po primjeru Tobije i Sare, mole od Boga brojno potomstvo, »da se u njemu blagoslivlja ime Gospodnje u vijeke vjekova« (isp. Tob 8, 9) i zahvalno primaju djeca kao nebeski dar i predragi zalog, pa ih od prvih djetinjih godina odgajaju u strahu Božjem, u nježnoj pobožnosti prema euharistijskome Isusu, u ljubavi prema Djevici Majci Božjoj i u poštovanju prema svetim mjestima i osobama; gdje roditelji daju djeci primjer čestitosti, radinosti i pobožnosti; gdje djeca gledaju kako se roditelji međusobno ljube, kako često kroz godinu primaju svete sakramente i kako u određene od Crkve dane ne samo ne mrse i poste, nego se vježbaju i u svojevoljnom mrtvenju tijela; gdje gledaju kako cijela obitelj zajednički vrši svete molitve, što je milije Bogu; gdje djeca pored toga gledaju kako roditelji milosrdno, koliko mogu, pomažu sirotinju, — tad se ne može dogoditi, da djeca ne bi nastojala svoj život izjednačivati s roditeljskim primjerom, i da se ne bi barem jedno dijete odazvalo pozivu božanskog Učitelja: »Dođi, idi za mnom« (isp. Mt 19, 21) i »učinit ću te ribarom ljudi« (isp. Mt 4, 19. Sretni oni roditelji, koji, iako nisu tako uzvišena duha, da bi možda molili Boga te pozove njihove sinove u svećenički stalež, kako se to više činilo u prošlim

vjekovima, ali ipak, kad Bog pozove njihove sinove, ne samo da im ne priječe, nego takav poziv drže velikom časti, i sasvim osobitim dokazom ljubavi Gospodinove prema njihovoj obitelji.

Ali, na žalost, i u onih, koji se hvastaju katoličkom vjerom, nađe se često roditelja, naročito u višim i obrazovanijim društvenim staležima, kojima ne samo da je teško što im Bog zove sinove, nego se i ne boje oprijeti tome pozivu i služe se takvim spletkama kojima izlažu pogibli ne samo Božji poziv, nego i vjeru i vječno spasenje duša koje bi im imale biti veoma drage. Ti opaki primjeri, iz kojih nužno izlazi da odličniji društveni staleži daju vrlo malo mladića za svećenički stalež, nisu im na manju sramotu nego onima u prošlim vjekovima, kad su silili sinove na crkvene službe, koji su se ili protivili ili bili nesposobni. I uistinu, ako se zabave današnjeg društva, nebrojena dražila pokvarenosti, osobito u velikim gradovima, gomilaju za mladež, ako škole na mnogim mjestima slabo prijaju svećeničkom zvanju, sve to uzrokuje i razjašnjuje zašto se u kućama odličnijih i bogatijih redovito ne odaziva Kristovu pozivu. Ipak se ne da zanijekati, kako je očito, da u tim domovima ponestaje katoličke vjere. Kad bi naime kršćanski roditelji gledali sve stvari u svijetlu kršćanske vjere, koju bi veću čast mogli željeti svojim sinovima, koju odličniju službu od one, koja je — kako rekosmo — vrijedna da je poštuju ljudi i anđeli? Staro i bolno iskustvo potvrđuje, da je izdaja zvanja — neka se ne drži, da je ta riječ preoštra — bila izvorom mnogih suza ne samo za sina, koga je Bog zvao, nego i za nerazborite roditelje, koji su ga odvratli od Božjeg zvanja. Ne dao Bog, da se takve suze prometnu u vječne!

IV

OČINSKA RIJEČ SVEĆENICIMA CIJELOGA SVIJETA

A sad želimo na vas, ljubljeni sinovi, upraviti Svoju očinsku riječ, na vas iz svjetovnog i redovničkog klera po svem svijetu. I vama, koji ste »naša slava i radost« (1 Sol 2, 20), koji »dnevnu tegobu i žegu« (Mt 20, 12) muževno i velikodušno podnoseći pomažete pasti stado Kristovo Nama i Našoj braći biskupima, vama očinski zahvaljujemo za vaš trud i potičemo vas na rad kako vremena zahtijevaju. Što su vremena

teža, to više treba da ste vi, koji ste »sol zemlji i svjetlo svijetu« (isp. Mt 5, 13, 14), pripravniji revnije raditi za spasenje ljudi.

Ali, da vaš posao Bog blagoslovi i da željeni rod donese, treba da se odlikujete svetošću života. Taj osobiti ures katoličkog svećenstva toliko vrijedi, da bez njega sve druge vrline gotovo ništa ne vrijede. Ako se pak svetost ima, a druge vrline i ne bile velike, mogu se učiniti čudesne stvari. To pokazuju — da dvojicu od mnogih navedemo — sv. Josip Kupertinski i, u novije vrijeme, onaj ponizni čovjek, Ivan Marija Vianney, koga postavismo svim dušobrižnicima uzorom i nebeskim zaštitnikom. Stoga »promatrajte — opominjemo vas s apostolom naroda — promatrajte sebe, koji ste pozvani« (1 Kor 1, 26). Budete li o tom razmišljali, nećete moći da ne biste sve više i više cijenili onu milost, koja vam je podijeljena, kad ste primali svete redove, i da ne biste bili potaknuti: »da živite dostojno poziva kojim ste pozvani« (Ef 4, 1).

SABRANOST I MOLITVA

Da tu spasonosnu odluku ostvarite, od najveće koristi bit će vam ono, što je blažene uspomene Naš prethodnik Pio X u svojoj tako pobožnoj i srdačnoj »Poruci katoličkom svećenstvu« (A. S. S. vol. XXI, pp. 557—577), koju morate čitati, stavio na prvo mjesto da se očuva i umnoži svećenička milost; i što smo Mi sami ne jedanput, kad se nadala prilika, a napose enciklikom »Mens Nostra« (A. S. S. vol. XXI. pp. 689—706) i svima vjernicima, naročito pak svećenicima, živo preporučili: mislimo naime duhovne vježbe. Držali smo da za svršetak Svojega svećeničkog jubileja ne možemo dati Svojim sinovima na bolji i spasonosniji spomen nego da vas pozovemo, kako smo to učinili u spomenutoj enciklici, da još obilatije onu »vodu, koja teče u život vječni« (Iv 4, 14), crpete iz toga nepresušnog izvora, koji po providnosti Božjoj ključa u njegovoj svetoj Crkvi. I danas mislimo, predragi sinovi, koji ste Nam tim draži što s Nama postojanije radite da se Kristovo kraljevstvo ustali među ljudima, da vas veoma potaknemo te ne zanemarite postići tu svetost. Pače što na bolji način to možete, prema uputama, koje smo dali u spomenutoj enciklici, povucite se u svetu samoću duhovnih vježbi, ne samo kroz dane, koje propisuju crkveni zakoni (isp. Cod. Jur. Can. cc. 126, 595, 1001, 13667), nego i češće

i dulje, koliko samo možete; osim toga, jedan dan u mjesecu, daleko od svagdašnjih posala, posvetite molitvi i sabranosti, kako su to uvijek činili pobožni svećenici (isp. A. S. S. vol. XXI, p. 705).

Iz takvih svetih samoća može katkad izaći i korist, da svećenik, koga Krist nije pozvao »u dio Gospodnji«, nego je došao zbog zemaljskih nakana, može »da ponovno raspiri milost Božju« (Tim 1, 6). Budući da je i on nerazrješivim vezom sjedinjen s Kristom i Crkvom, ne može drugo nego da prihvati onu Bernardovu: »Ubuduće čini dobrima svoje putove i nastojanja svoja i službu svoju: Ako nije bio svet prošli život, neka bude barem budući« (Epist. 27, Ad Ardut.). Milost Božja, koju Bog općenito daje, posebno daje onome, koji je sad uistinu želi da popravi ono, što je u početku bilo možda naopako učinjeno, i da tačno vrši dužnosti svoga staleža.

Svi ćete pak, kad se vratite iz danâ samoće i molitve, žarče ljubiti Boga, marljivije ćete raditi za spasenje duša, bit ćete budniji protiv zamka svijeta. Sve to, ako ikad a ono najviše danas, potrebno je svećenicima, kad je u jednu ruku u svijetu bijedno zamrla vjera i život se razuzdao, a u drugu u svim stranama svijeta probudio jaki religijski duh. Osjeća se, kako Duh Sveti duše na ovaj svijet zato da ga svojom stvaralačkom snagom obnovi i sveto preporodi (isp. Ps 103, 30). Puni Duha Svetoga vi ćete oganj ljubavi Božje, kao neugasivi žar, priopćiti toliko smućenome ljudskom rodu, sasvim ćete ga prožeti kršćanskim duhom i tako privesti spasenju, jer mu nema spasenja osim u Kristu, koji je »zaista Spasitelj svijeta« (Iv 4, 42).

KANDIDATIMA SVETIŠTA

Prije nego svršimo ovo Svoje pismo, mišlju i riječju s osobitom ljubavi obraćamo se vama, mladi klerici, koji se odgajate za svećeništvo, i vruće vas opominjemo, da se pomno i dostojno pripravite na uzvišenu službu za kojom težite. Vi ste uzdanica Crkve i naroda. Od vas očekuju sve, jer očekuju onu djelotvornu i životnu spoznaju Boga i Isusa Krista, u čemu je vječno spasenje (isp. Iv 17, 3). Sad osobito oko toga nastojte da se oboružate pobožnošću, čistoćom, poniznošću, poslušnošću, stegom, studijem, te jednom postanete takvi svećenici kao što Krist zapovijeda. Budite sasvim uvjereni da

i najtočnija i najrevnija vaša briga oko temeljite vaše izobrazbe nije veće nego je stvar zahtijeva, jer je iskustvom utvrđeno, da će do pomenute izobrazbe od najveće česti stajati buduće vaše apostolsko djelovanje. Stoga koliko god možete nastojte i trsite se da već sada sjate onim duševnim nakitima koje će Crkva, kad vas bude zaređivala, od vas tražiti ovim riječima: »Neka vas preporučuje nebeska mudrost, čist život i dugotrajno vršenje pravde«, to jest da »bude ugodan miris vašeg života radost Kristovoj Crkvi, da propovijedanjem i primjerom zidate kuću, to jest Božju obitelj« (isp. Pont. Rom. in ordinatione Presbyt.).

Samo ćete tako slavu katoličkog svećeništva i vi nastaviti na divljenje narodâ. Samo tako moći ćete uskoriti onaj sretni čas, u koji će moći čovječanstvo obilno uživati plodove »Kristova mira u Kristovu kraljevstvu«.

NOVA VOTIVNA MISA

Svršavajući ovo Svoje pismo, sretni smo što možemo javiti vama, časna braćo u biskupskoj službi, a po vama i svim svojim predragim sinovima iz svjetovnog i redovničkog klera, da u svečani znak Svojega zahvalnog i dobrohotnog srca za ono revno vaše sudjelovanje u svetoj jubilejskoj godini božanskog Otkupitelja, kad se ubrao obilat rod od vjernika; isto tako da trajnim spomenikom ubilježena dulje potraje uspomena i slava onoga svećeništva od kojega imaju moć svi Božji službenici, držali smo da je zgodno, pošto smo se posavjetovali s Kongregacijom za svete obrede, ako se priredi posebna votivna Misa najvišeg i vječnog svećenika Isusa Krista i zajedno objelodani s ovim pismom. Ta će se Misa moći služiti svakog četvrtka prema liturgijskim propisima.

Na svršetku, časna braćo, podjeljujemo apostolski i očinski blagoslov svima onima koji ga očekuju i žele od zajedničkog Oca. Neka je blagoslov zahvalnosti za sva dobročinstva što ih je Božja dobrota darovala u ovoj izvanrednoj proslavi jubileja Otkupljenja! Isto tako neka bude blagoslov za skoru novu godinu.

Dano u Rimu kod Sv. Petra, 20. prosinca 1935, o pedesetšestoj godišnjici Našega misništva, u 14. godini Našega papinstva.

PIO PAPA XI

III

»MENTI NOSTRAE«

Poruka pape Pija XII O svetosti svećeničkog života od 23. rujna 1950.

U V O D

U našoj duši stalno odjekuje glas božanskog Spasitelja, koji govori Petru: »Šimune Ivanov, ljubiš li me više negoli ovi? ... Pasi jaganjce moje! Pasi ovce moje!« (Iv 71, 15 i 17); nadalje glas istoga prvaka apostolskog, koji potiče biskupe i svećenike svoga vremena: »Pasite stado Božje, koje vam je povjereno ... budite uzorom stadu!« (1 Petr 5, 2 i 3).

Najveća potreba našeg vremena. Razmatrajući pažljivo ove riječi, smatramo, da je poglavita dužnost naše vrhovne službe nastojati, da bi djelo svetih pastira i svećenika, koji treba da vode kršćanski puk na putu izbjegavanja zla, svladavanja pogibli i sticanja svetosti, postalo sve uspješnijim. A upravo to je bez sumnje najveća potreba našeg vremena, u kojem narodi zbog sadašnjeg strahovitog rata nisu u tjeskobi samo radi velikih materijalnih poteškoća, nego su također i duhovno uzbuđeni, dok se neprijatelji kršćanskog imena, koji postadoše drski zbog društvenih prilika, naprežu sotonskom mržnjom i prepredenim zavjerama, da udalje ljude od Boga i njegova Krista.

Očinska brižnost za svećenike. Potreba kršćanske obnove, koju svi dobri priznavaju, potiče nas, da na poseban način obratimo našu misao i naš osjećaj svećenicima čitavog svijeta, jer znamo, da iznad svega ponizno, budno i brižno djelo onih, koji žive među pukom i poznaju njegove nevolje, tuge i duševne i materijalne tjeskobe, može obnoviti savjesti i na zemlji učvrstiti Kraljevstvo Kristovo »Kraljevstvo pravde, ljubavi i mira« (Pref. iz mise Krista Kralja).

Međutim, nije nikako moguće, da bi svećenička služba potpuno postigla svoj cilj tako da bi u cijelosti zadovoljila potrebama našeg vremena, ako svećenici ne budu blistali usred puka izvanrednom svetošću kao dostojni Kristovi službenici, vjerni »upravitelji Božjih tajna« (1 Kor 4, 1), revni »suradnici Božji« (1 Kor 3, 9), spremni na svako dobro djelo (2 Tim 3, 17).

Izraz zahvalnosti. Mislimo, da ne bismo mogli bolje izraziti našu zahvalnost svećenstvu čitavog svijeta, koje je prigodom pedesetgodišnjice svećeničkog jubileja pokazalo svoju ljubav uzdižući za nas svoje molitve, nego da uputimo čitavom kleru očinsku pobudu na svetost bez koje njima povjerena služba ne može biti plodna. Za Svetu godinu, koju proglasismo s nadom u opće ozdravljenje ćudorednosti prema evanđeoskom naučavanju, želimo, da bi kao prvi plod donijela, da oni, koji su pozvani da budu vođe narodima, s većim zalaganjem nastoje oko vlastitog posvećenja, jer će na taj način biti osigurana obnova puka u Kristovu duhu.

Pored toga treba spomenuti, da su svećenici, koliko god povećane potrebe kršćanske zajednice zahtijevaju unutarnje njihovo savršenstvo, već po samoj unutarnjoj prirodi uzvišene službe, njima od Boga povjerene, obvezani da neumorno uvijek i svagdje nastoje oko vlastitog posvećenja.

Veliki dar svećeništva. Kako su učili naši prethodnici, a napose Pio X (Esort. »Haerent animo«, Acta Pii X. vol. IV. p. 237) i Pio XI (Lett. Encicl. »Ad cath. sacerdotii« A. A. S. XXVIII, 1936. p. 5), i kako smo i mi sami upozorili u encikličnim pismima »Mystici Corporis« (A. A. S. XXXV, 1943. p. 193) i »Mediator Dei« (A. A. S. XDXIX, 1947. p. 521), svećeništvo je velik dar božanskog Spasitelja, koji je sve svoje ovlasti prenio na Crkvu, da bi djelo otkupljenja ljudskog roda, koje je On izvršio na križu, učinio trajnim, te Crkvu učinio dionicom svog jedinstvenog i vječnog svećeništva. Svećenik je »Alter Christus«, jer je obilježen neizbrisivim biljegom, koji ga čini sličnim Spasitelju. Svećenik predstavlja Krista, koji reče: »Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem vas« (Iv 20, 21); »tko vas sluša, mene sluša« (Lk 10, 16). Po Božjem pozivu posvećen ovaj božanskoj službi postavlja se za ljude u pogledu svega, što se odnosi na Boga, da prinosi darove i žrtve za grijehe (Hebr 4, 1). Zato se na njega mora obratiti svaki, koji želi živjeti Kristovim životom i primiti snagu, potporu i hranu za dušu. Na njega se mora obratiti tko traži potreban lijek, ako se želi osloboditi grijeha i povratiti se na pravi put. Poradi toga mogu na sebe primijeniti apostolove riječi: »Suradnici smo Božji« (1 Kor 3, 9).

Potreba usklađenja. Ovo uzvišeno dostojanstvo zahtijeva od svećenikâ da ga s najvećom vjernošću usklade sa svojom visokom službom. Određeni, da promiču slavu Božju na zemlji, da hrane i povećavaju mistično Tijelo Kristovo, oni treba da se svetošću života toliko ističu, da se po njima posvuda širi »ugodan miris Kristov« (2 Kor 2, 15).

Osnovna dužnost. Na sam dan, kada ste, predragi sinovi, uzvišeni na svećeničko dostojanstvo, biskup vam je u Božje ime najavio, koja vam je osnovna dužnost: »Razumite, što činite, i nasljedujte, što obavljate, da služeći tajnu smrti Gospodnje umrtvite svoje udove od svakog grijeha i pohote. Vaša nauka neka bude duhovni lijek Božjem narodu. Miris vašeg života neka bude naslada Kristove Crkve, da biste i riječima i primjerom izgrađivali dom obitelji Božje« (Pont. Rom.).

Vaš život, potpuno lišen grijeha, i to više nego običnih vjernika, neka s Kristom bude sakriven u Bogu (Kol. 3, 3). Samo kada budete ukrašeni odličnom krepošću, kakvu zahtijeva vaše dostojanstvo, moći ćete se posvetiti službi, za koju vas je opredijelilo sveto ređenje, da naime nastavite i dopunjujete djelo spasenja.

To je program, koji ste slobodno i spontano prihvatili. Budite sveti, jer je vaša služba sveta.

Dio I

SVETOST ŽIVOTA

Savršenstvo se sastoji u žaru ljubavi. Prema naučavanju bož. Učitelja, savršenost kršćanskog života sastoji se u ljubavi prema Bogu i bližnjemu (Mt 22, 37 — 39), i to u žarkoj, revnoj i djelotvornoj ljubavi. Ako ona ima ove oznake, onda se za nju može s pravom reći da obuhvaća sve kreposti (1 Kor 13, 4) te se može nazvati »vezom savršenosti« (Kol 3, 14). Prema tome čovjek, u kakvom se god stanju nalazio, mora prema tome cilju upravljati svoje nakane i svoje djelovanje.

Svećenik je pozvan na savršenost. Na poseban je način svećenik pozvan na ovu dužnost. I zaista svaki njegov svećenički čin po svojoj naravi teži k tome cilju, u koliko je naime Božjim pozivom svećenik pozvan upravo radi toga cilja i preodređen za božansku službu te obdaren božanskim darovima. On treba da Kristu stavi na raspolaganje svoju suradnju, Kristu jedinom i vječnom svećeniku. Zato je potrebno da slijedi Onoga, koji za vrijeme svog zemaljskog života nije imao drugog cilja nego da pokaže svoju goruću ljubav pre-

ma Ocu te da ljudima stavi na raspolaganje neograničena bogatstva svoga Srca.

Nasljedovanje Krista

Intimno jedinstvo s Kristom. Prvi poticaj, kojim treba da bude pokrenut svećenički duh, jest intimno jedinstvo s Kristom, da bi mogao predano i u čitavoj njihovoj potpunosti primiti njegova naučavanja, kako bi ih zdušno u svim časovima mogao primijeniti, tako da vjera bude stalno svjetlo za njegovo ponašanje, a ponašanje da bude odraz njegove vjere.

Pogled stalno na Njega upravljen. Slijedeći svjetlo ove kreposti, on će stalno držati svoj pogled upravljen na Krista, slijedit će njegov primjer i njegovu pouku, u uvjerenju da za njega nije dovoljno da se ograniči na izvršavanje onih dužnosti, na koje su obvezani obični vjernici, nego da treba neprestano, sa sve većim poletom, težiti onakvoj svetosti, kakvu traži svećeničko dostojanstvo prema opomeni Crkve sadržanoj u Kodeksu riječima: »Klerici treba da provode svetiji život od laika, da im budu primjerom u kreposti i pravilnom vladanju« (Kan. 124).

Kristocentrični život. Svećenički život kako proizlazi iz Krista tako treba da bude upravljen prema Kristu i Riječi Božjoj, koja nije prezrela da uzme ljudsku narav; koja je na zemlji živjela, da ispuni volju Vječnoga Oca; koja oko sebe prosipa čistoću poput ljiljanova mirisa; koja je živjela u siromaštvu »čineći dobro i ozdravljavajući sve« (Dj. Ap. 10, 38); i koja se, konačno, žrtvova za spas braće. Evo, predragi sinovi, sinteze toga divnog života. Nastojte, da ga u sebi reproducirate, imajući na pameti njegov poziv: »Dao sam vam primjer, da i vi činite kako ja učinih vama« (Iv 13, 15).

Prakticiranje poniznosti. Početak je kršćanskog savršenstva u poniznosti. »Naučite se od mene, jer sam ponizna i krotka srca« (Mt 11, 29). Pred visokim dostojanstvom, na koje smo uzdignuti krštenjem i svetim ređenjem, svijest o našoj duhovnoj bijedi treba da nas navede da razmišljamo o božanskoj izjavi Kristovoj: »Bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15, 5).

Nepovjerenje u sebe. Svećenik neka se ne pouzdaje u svoje vlastite snage, neka ne uživa u svojim vlastitim darovima, neka ne traži ljudsku čast i hvalu, neka ne teži za

višim položajima, nego neka nasljeduje Krista, koji nije došao da mu služe nego da on služi (Mt 20, 28). Neka zataji sam sebe prema evanđeoskoj nauci, otkidajući duh od zemaljskih stvari, da bi potpunije mogao slijediti božanskog Učitelja. Sve što ima i sve što jest dolazi od dobrote i svemogućnosti Božje. Ako bi se hvalisao, neka se sjeti apostolskih riječi: »A što se mene tiče, ne ću se hvaliti, osim svojim slabostima« (2 Kor 12, 5).

Prikazivanje volje. Duh poniznosti, prosvijetljen vjerom, disponira dušu na prikazivanje (žrtvovanje) volje putem poslušnosti. Sam Krist je u društvu, koje je on osnovao, postavio zakonitu vlast kao nastavak Njegove vlasti. Zato, tko se pokorava poglavarima, pokorava se samom Spasitelju.

Potreba poslušnosti. U vremenu kakvo je naše, u kojem je načelo auktoriteta teško uzdrmano, bezuvjetno je potrebno da svećenik na temelju principa vjere susreće i prihvaća auktoritet ne samo kao bedem socijalnog i vjerskog poretka nego i kao temelj svog vlastitog posvećenja. Dok se Božji neprijatelji pravom zločinačkom upornošću naprežu da potstrekavaju i izazivaju neuredne težnje kod nekih da bi ih naveli proti svetoj majci Crkvi, mi želimo da pohvalimo i očinskom brižnošću podupremo one druge povorke Božjih službenika, koji — da bi javno dokazali svoju kršćansku poslušnost i sačuvali netaknutu vjernost Kristu i zakonitoj vlasti od Njega postavljenoj — »postadoše vrijedni da podnesu poruge radi Kristova imena« (Dj. Ap. 41), i ne samo poruge nego i progonstva i zatvore i smrt.

Čistoća i celibat. Na djelokrug svećenika spada sve, što se odnosi na vrhunaravni život. On je organ za komuniciranje i jačanje samog života mističnog Tijela Kristova. Zato treba da se odreče svega, što je od ovoga svijeta, da se isključivo posveti onome, što je Gospodinovo (1 Kor 7, 32). Upravo radi toga je Crkva propisala zakon celibata, kako bi bio oslobođen svih svjetovnih briga, da bi se posve posvetio Božjoj službi, da svima bude sve to jasnije, da je svećenik Božji službenik i otac duša. Zakonom celibata svećenik ne gubi dar i službu očinstva, nego naprotiv proširuje do neizmjernosti. Ako ne rađa potomstva za ovaj zemaljski i prolazni život, on rađa za nebeski i za vječni.

Koliko više odsijeva svećenikova čistoća, toliko više on s Kristom postaje žrtva čista, žtrva sveta, žrtva neokaljana.

Da bi sačuvali netaknutu svećenikovu čistoću kao neprocjenjivo blago, potrebno je da se vjerno drže one pobude prvaka apostolskog, koju svakog dana ponavljamo u brevijaru: »Budite trijezni i bdijte« (1 Petr 5, 8).

Budnost i molitva čuvari čistoće. Da, predragi sinovi, bdijte, jer je svećenička čistoća izložena mnogim pogiblima, bilo zbog raspuštenog ćudoređa, bilo zbog zamamljivosti grijeha, koje su tako često i potajne, bilo konačno zbog pretjerane slobode, koja se sve više unosi u odnose među dva spola i koja pokušava da se nametne i u izvršavanje svete službe. »Bdijte i molite« (Mk 14, 38), imajući na pameti, da vaše ruke dotiču najsvetije stvari, da ste posvećeni Bogu i samo Njemu treba da služite. I samo odijelo, koje nosite, opominje vas, da ne smijete živjeti za svijet nego za Boga. Nastojte dakle oko toga sa svim žarom i pripravnošću, pouzdajući se u zaštitu blažene Djevice Majke Božje, da biste se stalno očuvali »bez mrlje čisti i očišćeni, kako dolikuje Kristovu službeniku i djelitelju Božjih tajna« (Pont. Rom., Ređenje đakona).

Izbjegavanje intimnosti. U vezi s time posebice vas upozorujemo da upravljajući ženskim društvima i bratovštinama nastupate kako dolikuje svećeniku. Izbjegavajte svaku intimnost. Kada je potrebno da surađujete, činite to kao sveti službenici. Upravljajući ovakvim društvima, vaša suradnja neka se ograniči na ono, što zahtijeva sveta služba.

Izbjegavanje vremenitih dobara. Ograničenju vaše volje odricanje samih sebe uz velikodušnu poslušnost poglavarima te odricanjem od zemaljskih užitaka uz svetu čistoću, treba da dodate odricanje od bogatstva i zemaljskih stvari. Živo vas opominjemo, da se unutarnjom privrženošću ne vežete za zemaljske stvri, koje prolaze i propadaju. Slijedite primjer svetaca iz raznih vremena i današnjeg doba, koji su odricanje od zemaljskih stvari spojili s velikim pouzdanjem u Božju Providnost i žarkom svećeničkom revnošću, te izveli divna djela, pouzdavajući se jedino u Boga, koji nikada ne uskraćuje ono, što je potrebno. I svećenik, koji ne polaže posebni zavjet siromaštva, treba da uvijek s ljubavlju slijedi duh ove kreposti. Ljubav prema njoj treba da pokaže jednostavnošću i čednošću u načinu života i stanovanja te velikodušnošću prema siromasima, a posebno neka se ne upliće u

ekonomske poslove, koji bi ga priječili u vršenju njegovih pastoralnih dužnosti i umanjivali potrebno poštivanje kod vjernika. Svećenik, budući da svom dušom mora nastojati oko spasavanja duša, treba da na sebe u svakom času primijeni onu izjavu sv. Pavla: »Ne tražim vaš imetak, nego vas« (2 Kor 12, 14).

Uzor svih kreposti. Mnogo bismo imali reći o svim krepostima, s kojima svećenik treba da na najbolji način na sebi reproducira božanski uzor Isusa Krista. No mi smo se ograničili da upozorimo samo na ono, što nam se u današnje vrijeme čini najpotrebnijim. Potsjećamo vas stoga na riječi zlatne knjige »Nasljeduj Krista«: »Svećenik mora da ima sve kreposti i drugima valja da pruža primjer dobra života. Neka se ne miješa sa svjetinom i neka ne živi kao obični ljudi, nego neka se druži s anđelima na nebu ili sa savršenim ljudima na zemlji!«

Potreba milosti za svećenike

Svima je poznato kako je nemoguće da kršćanin, posebno svećenik, nasljeduje Krista božanskog Učitelja bez pomoći milosti i bez upotrebe svih onih instrumenata milosti, koje nam je On sam stavio na raspolaganje. Ova je upotreba toliko potrebnija koliko je viši stupanj savršenstva, koji treba da postignemo, i koliko su veće poteškoće, koje proizlaze iz naše naravne sklonosti k zlu. Radi toga smatramo korisnim da prijeđemo na razloge drugih istina, uzvišenih i utješnih, iz kojih se još jasnije vidi kako treba da je duboka svetost svećenika i kako je uspješna pomoć, koju nama Gospodin pruža, da bismo u sebi mogli izvršiti namjere Božjeg milosrđa.

Život žrtve. Kako je sav Spasiteljev život bio upravljen prema žrtvi, tako i život svećenika, koji treba da reproducira sliku Kristovu, treba da bude s Njim, po Njemu i u Njemu prihvatljiva žrtva.

Po Kristovu uzoru na Kalvariji. I zaista, žrtva, koju je Krist prinio na Kalvariji, nije bila samo žrtvovanje njegova tijela. On je prikazao samog sebe kao hostiju zadovoljštine kao predstavnik čovječanstva, te zato, »dok izručuje svoju dušu u ruke Oca, izručuje samoga sebe Bogu kao čovjeka, da bi mu time izručio sve ljude«.

U sv. misi. Isto se događa kod euharistijske žrtve, koja je nekrvno obnavljanje žrtve na Kalvariji. Krist prinosi sebe Ocu na njegovu slavu i za naše spasenje. Ukoliko On, svećenik i žrtva, djeluje kao glava Crkve, prikazuje i žrtvuje ne samo samog sebe nego i sve vjernike, a u izvjesnom smislu i sve ljude.

Bogatstvo euharistijske žrtve. Ako to, dakle, vrijedi za sve vjernike, pogotovu vrijedi za svećenike, koji su Kristovi službenici u prvom redu za služenje euharistijske žrtve. Zato upravo u euharistijskoj žrtvi, kada u Kristovo ime posvećuje kruh i vino što postaje tijelo i krv Kristova, može svećenik postići iz toga izvora vrhunaravnog života neiscrpivo bogatstvo spasenja i svih onih pomoći koje su potrebne i za njega osobno i za vršenje njegove misije.

Proživljvati sv. misu. Budući da je svećenik u tako uskoj vezi s božanskim tajnama, ne može da ne osjeća gladi i žeđe za pravdom, da ne osjeća poziva da uskladi svoj život s uzvišenim dostojanstvom te ga upravi prema žrtvi, kada prinosi i sebe žrtvuje zajedno s Kristom. On, dakle, neće samo služiti sv. misu nego će je najintimnije proživljavati. Samo tako će moći dosegnuti onu vrhovnu snagu, koja će ga preobraziti i učiniti dionikom Spasiteljeva života žrtve.

Preobraženje u žrtvu s Kristom. Sv. Pavao postavlja kao osnovni princip kršćanskog savršenstva zapovijed: »Obucite se u Gospodina Isusa Krista« (Rim 13, 14). Ova zapovijed, ako vrijedi za kršćane, na poseban način vrijedi za svećenike. A obući se u Krista ne znači samo podlaganje vlastite misli njegovoj nauci nego ući u nov život, koji treba da se konformira patnjama Kalvarije, da bi odsijevao sjajem Tabora. Ovaj dugi i teški napor ne ispunjava se pukim htijenjem, niti se iscrpljuje u težnjama i obećanjima, nego treba da je stalno i neumorno vježbanje, koje vodi k obnovi duha; treba da je vježbanje u svetosti, koja sve upravlja na slavu Božju; treba da je vršenje pokore, koja zauzdava i upravlja pokret duše; treba da čin ljubavi, koji mora raspaliti dušu ljubavlju prema Bogu i bližnjemu i poticati na djela milosrđa; treba da je djelotvorna volja, koja je u borbi i naporu stekla spremnost da čini sve, što je dobro.

Opomena sv. Petra Krizologa. Svećenik treba dakle da nastoji u svojoj duši reproducirati sve, što se zbiva na oltaru. Kako Isus sebe prikazuje, tako i njegov svećenik treba da se s njim prikaže. Kako Isus ispašta grijehe ljudi, tako i on treba da napornim putem kršćanske askeze postigne svoje vlastito i tuđe očišćenje. Ovako opominje sv. Petar Krizolog: »Budi žrtva i svećenik Božji. Nemoj izgubiti ono, što ti je dao božanski auktoritet. Obuci se u štolu svetosti, opaši se pojasom čistoće, Krist neka ti bude pokrivalo glave, a križ na čelu neka ti bude zaštita; na svoja prsa stavi otajstvo božanskog znanja i neprestano pali miris molitve; drži mač duha i od svoga srca načini oltar i prikaži tako svoje tijelo Bogu za žrtvu. Prikaži vjeru, da nevjera bude tako kažnjena; prikaži post, da bi se izbila lakomost; prikaži čistoću kao žrtvu, da bi umrla požuda; stavi na oltar pobožnost, da bi se odbacilo bezboštvo; pozovi milosrđe, da bi se poništila škrtost. A da bi se uklonila ludost, treba vazda prikazivati svetost. Tako će tvoje tijelo biti žrtva, ako ne bude ranjeno nikakvom strelicom grijeha«.

Mistična smrt u Kristu. Na poseban način želimo ovdje svećenicima opetovati ono, što smo dali na razmišljanje svim vjernicima u enciklici »Mediator Dei«: »Nedvojbena je istina, da je Isus Krist svećenik, ali ne za sebe, nego za nas, prikazujući vječnom Ocu za čitav ljudski rod zavjete i vjerske osjećaje. Isus je žrtva, ali za nas, stavivši sebe na mjesto čovjeka grešnika. Kada dakle apostol veli: »Imajte u sebi iste osjećaje, koje je imao i Krist Isus, onda od svih kršćana traži da u sebi proizvedu, ukoliko je to u ljudskoj vlasti, isto duševno stanje, koje je imao božanski Spasitelj u času svoje žrtve, to jest poniznu podložnost duha, klanjanje, čašćenje, štovanje i zahvalu Božjem vrhovnom veličanstvu. Osim toga da u sebi proizvedu uvjete žrtve i samozataju prema evanđeoskoj zapovijedi, dragovoljno i pripravno izvršavanje pokore, žalost i ispaštanje zbog vlastitih grijeha. Jednom riječi, traži od nas mističnu smrt na križu s Kristom, da bismo mogli sa sv. Pavlom reći: »S Kristom sam na križ raspet«. (AAS 1947, p. 552, 553).

Biti svjesni bogatstva Kristove Crkve. Svećenici i predragi sinovi, veliku riznicu imamo u svojim rukama i skupo-

cjen biser, tj. neiscrpivo bogatstvo krvi Isusa Krista. Služimo se njime što obilnije, tako, da po našoj potpunoj žrtvi, koju zajedno s Kristom prikazujemo Vječnom Ocu, postanemo pravi posrednici pravde u »službi Boga« (Hebr 5, 1), i ujedno zavrijedimo, da naše molitve budu uslišane te isprose obilate milosti, koje će Crkvu i sve duše osvježiti i oploditi. Samo tada, kada naime postanemo jedno s Kristom po njegovoj i našoj žrtvi, kada svoj glas sjedinimo sa zborovima nebeskog Jeruzalema po onoj (iz himna rim. brevijara) »illi canentes iungimur almae Sionis aemuli«, samo tada, ojačani snagom našeg Spasitelja, s vrhunca svetosti, koji smo dosegli, moći ćemo sigurno dijeliti ljudima po našoj svećeničkoj službi božansko nebesko svjetlo i nebeski život.

POTREBA MOLITVE I POBOŽNOSTI

Obaveza brevijara. Savršena svetost zahtijeva također i besprekidan saobraćaj s Bogom. Kako se ova intimna veza koju treba svećenička duša da uspostavi s Bogom, nikada ne bi prekinula u prolaznosti dana i sata, Crkva je stavila svećeniku u dužnost moljenje kanonskih časova. Na taj način ona je vjerno primijenila onu Gospodinovu zapovijed: »Treba uvijek moliti i ne klonuti« (Lk 18, 1).

Kako Crkva nikada ne prestaje moliti, tako živo želi da i njeni sinovi jednako čine, opetujući riječi apostolove: »Po njemu, dakle, prikazujemo Bogu stalnu zahvalnu žrtvu, to jest plod usana, koje hvalom slave njegovo ime« (Hebr 13, 15). Svećenicima je ona povjerila posebni zadatak da, moleći također i u ime vjernika, posvećuju svaki čas i svaku prigodu.

Glas Kristov i glas Crkve. Pokoravajući se ovoj odredbi svećenik nastavlja kroz stoljeća ono što je učinio Krist, koji je za vrijeme svoga zemaljskog života prikazao molitve i prošnje s jakim vapajima i sa suzama onome, koji ga je mogao spasiti od smrti. I bio je uslišan zbog takva strahopoštovanja« (Hebr 5, 7). Ova molitva ima posebnu snagu, jer se obavlja u Kristovo ime »po Gospodinu našem Isusu Kristu«, koji je naš posrednik kod Oca prikazujući Mu bez prestanka svoju zadovoljštinu, svoje zasluge, najvišu cijenu svoje krvi. Ona je zaista »glas Kristov, koji za nas moli kao naš svećenik i koji moli u nama kao naša glava« (sv. Augustin). Isto tako je ona i »glas Crkve«, koja sabire glasove i

uzdahe svih bijednika, koji u zajednici s glasom i vjerom svećenika slave Isusa Krista i preko njega zahvaljuju vječnom Ocu, moleći od Njega potrebne pomoći u zbivanjima svakog dana i svakog časa. Na taj način preko svećenika opetuje ono, što je Mojsije učinio na brdu Sinaju, kada je uzdignutim rukama prema nebu govorio Bogu i od Njega zadobio milosrđe u korist svoga naroda, koji je u dolini trpio.

Uspješna sredstva za posvećenje. Brevijar je također naročito uspješno sredstvo posvećenja. On zaista nije tek izgovaranje formula niti umjetničko izvođenje kantika; ne radi se samo o poštivanju izvjesnih pravila nazvanih rubrikama ili o vanjskim bogoslužnim ceremonijama, nego se radi o uzdizanju uma i duše Bogu kako bi se skladno sjedinili poput blaženih duhova; uzdizanje, koje pretpostavlja nutarnje raspoloženje, kako ga naglašava početak časoslova: »digne, attente ac devote« — dostojno, pažljivo i pobožno.

Istu nakanu sa Spasiteljem. Zato je potrebno da svećenik moli s istom nakanom kao Spasitelj. To kao da je isti glas Gospodina, koji preko svećenika nastavlja moliti od blagosti Očeve blagodati otkupljenja. To je glas Gospodina, s kojim se sjedinjuju odredi anđela i svetaca u nebu i svih vjernika na zemlji, da bi dostojno proslavili Boga. To je sam glas Krista našeg zagovornika, po kojem postajemo dionicima neizmjernog bogatstva njegovih zasluga.

Tačno razmatranje brevijara. Razmatrajte zato pažljivo one plodonosne istine, koje nam Duh Sveti dariva u Svetom pismu, a koje spisi otaca i učitelja tumače. Kada vam vaše usnice opetuju riječi upućene od Duha Svetoga, nastojte, da od tolikog blaga ništa ne izgubite te brižno uklonite sve, što može rastresti, da bi u vašim dušama Božji glas našao snažan odjek, te saberete vaše misli, kako bi se najlakše i s najviše ploda mogli predati razmatranju vječnih istina.

Slijediti liturgijski ciklus. U našoj smo enciklici »Mediator Dei« opširno razložili, u kojem smislu liturgički ciklus obnavlja i sređeno predstavlja kroz godinu otajstva našega Gospodina Isusa Krista te slavi svetkovine blažene Dj. Marije i svetaca. One pouke, koje smo svima dali jer su svima vrlo korisne, treba naročito vi svećenici da razmatrate, vi, koji euharistijskom žrtvom i časoslovom imate tako važan udjel u odvijanju liturgijskog ciklusa. Osim euharistijske žrtve i

moljenja časoslova Crkva preporučuje svećenicima i druge pobožne vježbe, da bi neprestano i sve hitrije napredovali na putu svetosti. O tima treba nešto iznijeti vama na razmišljanje.

Kontemplacija nebeskih stvari. Crkva nas iznad svega potiče na razmatranje, koje uzdiže dušu promatranjem nebeskih stvari, vodi je prema Bogu te je uživljava u onu vrhunaravnu atmosferu misli i čuvstva, koja predstavlja najbolju pripravnu i najplodonosniju zahvalu za sv. misu. Razmatranje, osim toga, raspoloži dušu, da okusi i shvati ljepote liturgije, zatim potiče, da promatramo vječne istine, te divne primjere i pouke evanđelja. A ove anđeoske uzore i kreposti božanskog Spasitelja bezuvjetno je potrebno da svećenici najzdušnije na sebi reproduciraju. No kako tjelesna hrana naš život ne hrani, ne podržava niti proširuje, ako nije probavljena, provarena i pretvorena u našu substanciju, tako ni svećenik ne može postati gospodarom svojih čuvstava, niti može očistiti svoju dušu, niti težiti prema krepostima, kako bi morao, niti konačno vjerno i plodonosno izvršiti dužnosti svoje svete službe, ako nije revnim i stalnim razmatranjem produbio otajstva božanskog Spasitelja, najvišeg uzora svećeničkog života i neiscrpivog vrela svetosti.

Šteta za onoga, koji zanemari razmatranje. Smatramo svojom teškom obavezom da vas potaknemo na dnevno razmatranje, što kleru nalaže i Kodeks kan. prava (kan. 125, 2). Kako dnevno razmatranje daje i ponavlja poticaj na svećeničko usavršavanje, tako od zanemarivanja i propuštanja ove prakse proizlazi duševna mlakost, zbog koje opada i vene pobožnost, te ne samo da je prestao ili zastao poticaj za osobno posvećenje nego također čitava svećenička služba zbog toga trpi veliku štetu. Zato se s punim pravom mora ustvrditi, da ni jedno drugo sredstvo ne posjeduje partikularnu uspješnost razmatranja, te je zato dnevno razmatranje nenadoknadivo.

Razne molitve i molitveni duh. Od umne molitve razmatranja ne treba da se dijeli usmena molitva kao i ostale raznovrsne privatne molitve, koje prema posebnim okolnostima pojedinaca pomažu kod uspostavljanja sjedinjenja duše s Bogom. Mora se međutim držati na umu, da više od mnoštva molitava vrijedi pobožnost i pravi gorući duh molitve, potreban ako u ikoje vrijeme, a ono posebno u današnje, kada je tako zvani naturalizam prodro u duše i pameti, a krepost je izvrgnuta svakovrsnim pogiblima, koje se koji put susreću i u izvršenju same službe. Što nas bolje može osigurati protiv onih zasjeda, što može bolje dušu podignuti k nebeskim stvarima i držati je u jedinstvu s Bogom, nego revna molitva i dozivanje Božje pomoći.

Pobožnost prema Bogorodici. Budući da se svećenici s posebnog naslova mogu nazivati Marijinom djecom, oni ne smiju propustiti, a da ne podržavaju iskrenu pobožnost prema blaženoj Djevici, da je s pouzdanjem sazivaju, da često mole njezinu moćnu zaštitu. Zato treba da svaki dan mole krunicu, kako to preporučuje Crkva (Kod. 125, 2), koja nas, stavljajući nam na razmatranje otajstva Otkupiteljeva, vodi k Isusu po Mariji.

Dnevni pohod Presvetom. Svećenik neka se uputi pred svetohranište prije nego zaključi dnevni rad, i ondje neka se neko vrijeme zadrži u klanjanju Isusu u njegovu Sakramentu ljubavi, da bi nadoknadio nezahvalnost mnogih prema tako velikom otajstvu, da se sve više uspali ljubavlju prema Bogu, da bi na neki način i za vrijeme noćnog počinka, koji podsjeća na smrtnu šutnju, bio u blizini Isusova Srca.

Ispitivanje savjesti. Neka ne propusti dnevno ispitivanje savjesti, koje je najuspješnije sredstvo, da bi upoznao kako se duhovni život odvijao preko dana, zatim da bi uklonio zapreke, koje sprečavaju i zaustavljaju napredak u kreposti, i konačno da bi pronašao najprikladnija sredstva, kojima bi osigurao veće plodove svojoj svećeničkoj službi i isprosio od svog nebeskog Oca smilovanje zbog svojih slaboća.

Često ispovijedanje. Ovo smilovanje i oproštenje grijeha nama podjeljuje sakramenat pokore, remek-djelo dobrote Božje, da bi nam pomogao u našoj nestalnosti. Neka se nikada ne dogodi, draga djeco, da bi se upravo djelitelj toga sakramenta pomirbe od njega ustegao. Crkva, kako vam je poznato, u ovoj stvari određuje: »Ordinariji neka nastoje da svi klerici sakramentom pokore često brišu mrlje savjesti.« Premda smo Kristovi službenici, ipak smo slabi i bijedni. Kako ćemo se uspeti na oltar i baviti se svetim tajnama, ako nismo nastojali, da se čim češće očistimo? Česta ispovijed omogućuje bolje poznavanje samoga sebe, povećava kršćansku poniznost, iskorjenjuje zle navike, ustuk je proti duhovnoj lijenosti i mlakosti, čisti savjest, jača volju, omogućuje

spasonosno vodstvo duša i snagom se samoga sakramenta povećava milost« (Enc. Mystici Corporis, A. A. S. 1943-235).

Duhovno vodstvo. Ovdje je na mjestu još jedna preporuka: u poteškoćama i uspjesima u duhovnom životu nemojte se u sebe pouzdavati, nego skromno i poučljivo tražite i prihvatite pomoć onoga, koji je u stanju da mudrim ravnanjem vodi vašu dušu, upozoravajući vas na pogibli i preporučujući prikladne lijekove, i koji vas u svim nutarnjim i izvanjskim poteškoćama može pravilno voditi i upućivati na sve veću savršenost po primjeru svetaca i nauci kršćanske askeze. Bez ovakvog razboritog duhovnog vođe redovno je vrlo teško odgovarati poticajima Duha Svetoga i Božje milosti.

Duhovne vježbe. Konačno, živo želimo svima preporučiti praksu duhovnih vježba. Kada se nekoliko dana odijelimo od naših običajnih poslova i stalne sredine, u kojoj boravimo, te se povučemo u samoću i šutnju, tada pozornije otvaramo uši Božjem glasu, koji tada dulje prodire u našu dušu. Duhovne vježbe, dok nas pozivaju na najzdušnije ispunjavanje dužnosti naše službe, učvršćuju našu volju promatranjem Otkupiteljevih otajstava, kako »bismo mu služili u svetosti i pravednosti do konca svojeg života« (Lk 1, 74, 75).

Dio II

SVETOST U SVETOJ SLUŽBI

Na brdu Kalvariji bio je otvoren božanskom Spasitelju bok, iz koga je protekla njegova sveta krv, koja, razlijevajući se kroz stoljeća poput silne bujice, čisti ljudske duše, oprašta im grijehe i dijeli blago spasenja.

Svećenik djelitelj Božjih tajna. Za ovu su veoma uzvišenu službu određeni svećenici. Oni naime ne samo da svojim sudjelovanjem pribavljaju život i milost Isusova mističnog tijela njegovim udovima, nego također pridonose napretku tog istog mističnog tijela, budući da oni moraju trajno Crkvi davati nove sinove, odgajati ih, prosvjećivati i voditi. A budući da su »djelitelji Božjih tajna« (1 Kor 4, 1), moraju Isusu Kristu služiti u savršenoj ljubavi i svu svoju snagu posvetiti spasavanju svoje braće. Budući da su apostoli svjetla, moraju svijet rasvijetljivati naukom Evanđelja, a sami tako živjeti po kršćanskoj vjeri, da je mogu i drugima pružiti, te, držeći se primjera i zapovijedi božanskog Učitelja, da uzmognu sve k Njemu privesti. Oni su apostoli milosti i oproštenja, te stoga neka se potpuno posvete brizi spasavanja ljudi i neka ih dovode k Božjem oltaru, da se nahrane kruhom nebeskog života. Oni su apostoli ljubavi. Stoga, dakle, moraju promicati čine i djela ljubavi, pogotovu danas, kad su vrlo porasle potrebe onih, koji ih trebaju.

Različiti oblici modernog apostolata. Osim toga svećenik se mora brinuti da vjernici pravilno shvate nauku o »općinstvu svetih«, nju osjete i proživljavaju. U tu svrhu neka se služe ustanovama »Liturgijskog apostolata« i »Apostolata, molitve«. Neka također promiču sve one oblike i načine apostolata, koji su danas, radi posebnih potreba kršćanskog puka, od naročite vrijednosti i važnosti. Neka najmarljivije nastoje, da svi imaju katehetsku pouku, da se kat. akcija i misijski rad što više prošire i gaje. Pomoću dobro spremljenih i izgrađenih laika neka daje poticaj za onakve pothvate društvenog apostolata, koje iziskuje naše doba.

Sjedinjenje s Kristom u radu. Naročito svećenik neka zna, da će njegova vrlo teška služba biti tim plodnija, čim se on sam uže s Kristom sjedini, i tako s njegovim duhom sjedinjen bude radio. Tada se naime neće njegov rad svesti samo na naravno djelovanje, što samo zamara duh i tijelo, a koje ga može zavesti na veće stranputice štetne za njega i za Crkvu, nego će njegov rad i njegovo nastojanje milošću Božjom, koju On, premda ne daje oholima, nego onima, koji u poniznosti djeluju u vinogradu Gospodnjem, ne tražeći sebe ni svoje (1 Kor 10, 33), nego slavu Božju i spasenje ljudsko, i obilno i rado podjeljuje. I zato neka se vjeran evanđeoskoj nauci, kako smo već rekli, ne pouzdaje u svoju snagu, nego u pomoć Gospodinovu, prema onoj: »Niti je što onaj, koji sadi, niti onaj, koji zalijeva, nego onaj, koji daje da raste — Bog« (1 Kor 3, 7).

Izgradnja njegova lika na sebi. Iz ovako razumno udešenog apostolata mora uslijediti da će svećenik, potpomognut nekom božanskom silom, duše sviju k sebi privući. Kad naime bude u sebi i u svom životu obnovio živu sliku Kristovu, svi oni, koji se na njega kao učitelja obraćaju, lako će upoznati, tjerani nekim unutarnjim osvjedočenjem, da on ne govori svoje nego Božje riječi, a isto tako da on ne djeluje svojom nego božanskom snagom: »Ako netko ima dar govora, neka to smatra objavom Božjom! Ako je netko obdaren službom, neka to vrši prema snazi, koju Bog daje, da se u svemu slavi

Bog po Isusu Kristu« (1 Petr 4, 11). Štaviše, dok on nastoji oko svetosti i svoju službu najsavršenije obavlja, tako mora predstavljati život i djelovanje Isusa Krista, da bi mogao čedno ponoviti riječi apostola naroda: »Zato me, zaklinjem vas, nasljedujte« (1 Kor 4, 16).

Izbjegavati pogrešno djelovanje. Radi toga, dok dajemo zasluženo priznanje onima, koji u ovim godinama, što slijede iza dugog i strašnog rata, vođeni ljubavlju prema Bogu i bližnjemu, po uzoru i vodstvom svojih biskupa, posvećuju svu svoju snagu da ublaže toliku bijedu, ne možemo a da ne izrazimo našu brigu i tjeskobnost za one, koji, zbog posebnih prilika stvarnih i vremenskih, često i odviše zagaziše u vrtlog vanjske aktivnosti, da su zaboravili prvu svoju svećeničku dužnost, to jest dužnost vlastitog posvećenja. Javno smo već naglasili (pismo »Cum proxime exeat«, A. S. S. 36, 1944, str. 239), da treba na pravi put povratiti sve one, koji preuzeto smatraju, da se svijet može spasiti pomoću one vrlo dobro nazvane »hereze djelovanja«, one naime aktivnosti, koja se ne temelji na pomoći Božje milosti, niti se stalno služi onim potrebnim sredstvima, što ih je Isus Krist dao za postignuće svetosti. A jednako smo potaknuli na djelovanje u svetoj službi one, koji su se odviše povukli od vanjskog zbivanja, te ne vjerujući u uspješnost Božje pomoći — premalo nastoje prema onom, što bi mogli, da bi kršćanski duh prodro u svagdašnji život u svim onim oblicima, koje naša vremena iziskuju (v. Alok. od 12. XI 1947).

Potpuno se posvetiti spasavanju duša. Stoga vas sve živo potičemo da, najuže sjedinjeni s božanskim Spasiteljem, čijom pomoći sve možemo (Fil 4, 13), brižljivo uznastojite, koliko je god moguće, oko vječnog spasenja onih, koje je Providnost povjerila vašoj apostolskoj brizi. Kako žarko želimo, predragi sinci, da se natječete s onim svecima, koji u prošlosti divno pokazaše svojim velikim djelima, što na ovom svijetu može učiniti snaga milosti Božje. O kad bi svaki od vas sebi mogao, uz potvrdu vjernika, iskreno i ponizno pripisati onu izreku apostola naroda: »S moje strane, vrlo ću rado potrošiti (sve) — utrošiti i samog sebe — za vaše duše« (2 Kor 12, 15). Prosvjetljujte umove višnjom svjetlošću, upravljajte savjesti pravim putem, a duše mučene sumnjom ili ispaćene bolima učvrstite i ojačajte. A ovim glavnim djelima apostolata također pridodajte druga za kojima vapije današnje vrijeme. Neka barem bude svima jasno, da svećenik svim svojim djelovanjem ništa drugo ne traži osim dobra duša, da ni na kog drugog ne gleda nego na Krista, komu treba posvetiti svu svoju snagu i čitavog sebe.

Slijediti primjer Spasiteljev. Kako smo vas potakli, da u osobnom posvećivanju na sebi obnovite živu sliku Kristovu, tako vas sad pozivljemo da slijedite primjere Spasiteljeve, kako bi vaša služba u posvećivanju drugih bila uspješnija i djelotvornija. On je pun Duha Svetoga »prolazio čineći dobro i ozdravljajući sve, koje đavao bijaše tlačio, jer Bog bijaše s njim« (Dj. Ap. 10, 38). Ojačani istim Duhom i potaknuti njegovom snagom vi ćete moći izvršivati službu, koja će, podržavana kršćanskom ljubavlju, biti bogata božanskom krepošću i tu istu krepost prenositi na druge.

Vašu revnost neka oživljava ona božanska ljubav, koja sve rado podnosi, koja u protivštinama ne malakše, a koja obuhvaća sve: siromašne i bogate, prijatelje i neprijatelje, vjernike i nevjernike. Ovakav dugotrajni napor i svakidašnju strpljivost iziskuju od vas duše, za čije je spasenje naš Spasitelj do same smrti strpljivo podnosio boli i patnje, da bi ih povratio u prijateljstvo Božje. A to je prijateljstvo, kako znate, najveće od svih dobara. Zato se ne zanosite neumjerenom željom za uspjehom, a isto tako, ako unatoč savjesnom radu ne budete požnjeli željene plodove, ne klonite duhom jer »jedan je sijač, drugi je žetalac« (Iv 4, 37).

S dobrostivom ljubavlju. Nadalje, neka vaša revnost blista u dobrostivoj ljubavi, pa i kad je potrebno pobijati zablude i opirati se porocima — a svi smo to dužni činiti — neka je svećenikov duh vođen samilošću. Potrebno je svim silama napadati zablude, ali i voljeti zalutalu braću i svojom ih ljubavlju dovesti do spasenja. Koliko dobra i kolika čudnovata djela učiniše sveci svojom blagošću među ljudima i u sredini punoj laži i poroka. I bez sumnje bi se iznevjerio svojem zadatku onaj, koji bi, da se dopadne ljudima, povlađivao njihovim zlim nagnućima, krivim mišljenjima i zlim djelima, ne poštivajući kršćansku nauku i kršćansku čudorednost. Dotle pak, dok evanđeoska nauka stoji netaknuta, a oni zabludjeli imaju želju povratka na pravi put, neka se svećenik sjeća one izjave, koju je božanski Učitelj dao apostolskom prvaku, kad ga je pitao, koliko puta treba bratu oprostiti: »Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset i sedam puta« (Mt 18, 22).

Biti nesebični. Područje vaše revnosti moraju biti ne zemaljske i prolazne stvari, nego vječne. Glavna odluka svećenika, koji teže za svetošću, mora biti ova: raditi samo za slavu Božju i spas duša. Koliko ima svećenika, koji su i u današnje teško vrijeme imali pred očima primjere i opomene apostola naroda koji, tražeći za sebe samo najnužnije i najpotrebnije, tvrdi: »A kad imamo hranu i odijelo, tim budimo zadovoljni« (1 Tim 6, 8).

Radi ove odvojenosti od zemaljskih stvari, a združene s pouzdanjem u Božju Providnost — što nam se čini veoma pohvalnim — svećenička je djelatnost dala bogate plodove na duhovnu i društvenu korist Crkve.

Usavršiti vlastitu naobrazbu. Napokon, ova revnost u radu mora biti prosvijetljena svjetlom mudrosti i stege, a podržavana vatrom ljubavi. Tko god nastoji oko posvećenja svoga i svojeg bližnjega mora biti oboružan solidnim znanjem, ne uključujući tu samo teološko, nego sve ono zdravo iz područja profanih modernih nauka, jer takav će svećenik onda moći poput dobrog domaćina iznijeti »iz svoje riznice novo i staro« (Mt 13, 52), i njegov će rad biti od svih cijenjen i plodonosan. Prije svega neka se naš rad nadahnjuje odredbama ove Apostolske Stolice i uputama izdanim od biskupa. Neka se nikad ne dogodi, predragi sinci, da ostanu mrtvima ili da budu krivo primjenjivani, na štetu potreba vjernika, oni oblici modernog apostolata, koji su osobito prikladni naročito u krajevima, gdje je oskudica na svećenicima.

Pojačati revnost u radu. Neka dnevno raste ova vaša revnost u radu i jača Crkvu Božju, neka bude primjerom vjernicima, neka stvori branik, o koji će se bijedno slomiti navale Božjih neprijatelja.

Priznanje duhovnicima. Također želimo posebno izraziti ovim svojim očinskim riječima priznanje onim svećenicima, koji se u poniznosti i žarkoj ljubavi brinu oko posvećenja subraće, bilo kao njihovi savjetnici, bilo kao duhovnici ili kao ispovjednici. Neprocjenjivo dobro, što ovi prinose Crkvi, najviše ostaje za njihova života sakriveno, ali će se objaviti poslije u slavi nebeskog kraljevstva.

Po uzoru sv. Josipa Cafassa. Mi, koji nedavno dodijelismo, s velikom duhovnom utjehom, čast oltara torinskom svećeniku Josipu Cafassu, a koji je, kako vam je poznato, u vrlo teškim vremenima upravljavo mudro i sveto s više svećenika, ne samo podižući ih u krepostima, nego i učvršćujući

ih u njihovu spasonosnom radu, potpuno se nadamo, da će naš božanski Spasitelj po njegovu čvrstom zagovoru dati još mnogo svećenika iste svetosti, koji će sebe i svoje u svetoj službi drugove upraviti do visokog životnog savršenstva, a to će mnoge vjernike potkanuti da, gledajući njih kao svijetle uzore, i sami ih dragovoljno nasljeduju.

Dio III
PRAKTIČNA PRAVILA

Dosad smo izložili glavne istine i temeljna pravila, na kojima počiva katoličko svećeništvo i vršenje njegove službe. I zaista se marljivo i dnevno vladaju prema ovim ispovjednici, sjemenišni poglavari, a također i svi drugi svećenici i vjernici, kojima je stalo do širenja i potreba Crkve. Na svećenicima je da ne samo u propovijedima i vjeronaučnoj obuci nego i u privatnim razgovorima pobijaju one predrasude i kriva mišljenja, koja se na račun svećeništva danas posvuda iznose, a ujedno da ističu njegovo uzvišeno dostojanstvo, ljepotu, korist i silne zasluge. Svaki krćanski otac i majka, pripadali oni bilo kojoj sredini, neka se ustrajno mole Bogu, da budu dostojni makar jedno svoje dijete posvetiti svetoj službi. Napokon svi kršćani moraju biti svjesni dužnosti podupiranja i pomaganja onih, koji u sebi osjećaju svećenički poziv.

Naročito svetošću života. Izbor svećeničkih kandidata, kako ga Crkveni zakonik (kan. 1353) povjerava i veoma preporučuje dušobrižnicima, mora biti na posebnoj brizi svim svećenicima. Oni naime treba da ne samo ponizno i velikodušno Bogu zahvaljuju zbog prevelikog dara, koji su primili, nego također ne smiju imati ništa važnije i milije nego sebi naći i pripremiti nasljednika između onih, koji imaju potrebne uvjete za taj poziv. A da to što uspješnije postignu, moraju mladićima, s kojima su u doticaju i vide kod njih znakove svećeničkog zvanja, svojim životom pružati vrlo dobar primjer, koji bi oni mogli nasljedovati.

Pažljiv i razborit izbor kandidata. Uvijek i svagdje neka bude ovaj izbor kandidata razborit i mudar. Neka to ne bude samo između mladića, koji su već u sjemeništu, nego i između onih, koji bilo gdje svršavaju svoje nauke, a naročito među onima, koji već sudjeluju u različitim oblicima katoličkog apostolata. Pogotovu ovi, ako i postaju svećenicima u starijoj dobi, često već imaju veće i solidnije kreposti, jer

su prije i osjetili životne teškoće, koje prate svećeničku službu, i učvrstili se u dodiru s njima.

Ispitivanje zvanja... Naročito je uvijek potrebno s velikom marljivošću ispitivati pojedine svećeničke kandidate, a pogotovu ispitivati nakane i razloge, koji djeluju na izbor njihova zvanja. Posebno, kad se radi o dječacima, treba pozorno promatrati, da li je svaki pojedini obdaren potrebnim duševnim i tjelesnim darovima i da li odabiru svećeničko zvanje jedino radi njegove plemenitosti i duhovne koristi svoje i drugih.

...i fizičkih uvjeta kandidata. Vi dobro znate, časna braćo, moralne vrline, koje Crkva traži od mladića, koji se žele posvetiti svećeničkom pozivu, i stoga držimo, da je suvišno zadržavati se na obrazlaganju tih stvari. Naprotiv, držimo, da je zgodno potaknuti Vas, da svojom razboritošću marljivo istražite, da li su oni, koji žele primiti svete redove, također i fizički za to prikladni, tim više što je posljednji rat ostavio žalosnih posljedica i u mnogo čemu zahvatio mlađi naraštaj. Zato treba ove kandidate brižljivo pregledati poslužívši se, gdje treba, i pomoću savjesna liječnika.

BRIGA ZA ZVANJA

To je ozbiljna dužnost. Ako je većina časnih pastira u teškim brigama zbog toga, što se dnevno smanjuje broj mladića, koji se žele posvetiti svećeničkom staležu, isto tako ih zaokuplja ne manje briga o odgoju tih mladića, koji se već nalaze u sjemeništima. Predobro znamo, časna braćo, kako je to težak posao i s kolikim je i kakvim sve teškoćama povezan, ali ćete baš po izvršivanju ove teške dužnosti doživjeti najveću utjehu, jer, kako to navodi naš prethodnik Lav XIII: »Iz nastojanja i marljivosti, koju ulažete oko odgoja klera, požnjet ćete vrlo poželjne plodove i osjetiti kako vam je vaša biskupska služba mnogo lakša i korisnija« (encikl. pismo »Quo multum« mađ. biskupima, dne 22. VIII 1886, Acta Leonis, sv. VI, str. 158). Radi toga nam se čini prikladnim dati Vam neke naputke, izazvane posebno današnjim prilikama, kako biste odgojili svete svećenike.

Zdrava i ozbiljna sredina. Na prvom mjestu treba istaknuti da su pitomci dječačkog sjemeništa samo djeca odijeljena od svoje roditeljske kuće. I sama ova okolnost iziskuje, da se njihov sjemenišni život po mogućnosti podudara s uobičajenim životom djece uopće; u ovom okviru treba pridati

naročitu važnost njihovoj duhovnoj izgradnji, uzimajući u obzir njihove sposobnosti i stupanj razvoja, i neka se sve to odvija u prostranoj, zdravoj i ozbiljnoj sredini. A i tu treba održavati »pravu i zdravu mjeru«, kako se ne bi dogodilo, da oni, koji treba da budu pripremljeni za odricanje i evandeoske kreposti, »žive u raskošnim kućama u osobitim nasladama i udobnostima« (Cfr. Govor dne 25. XI 1948. A. A. S., 40, 1948. str. 552).

Oblikovati karakter za svijest odgovornosti. Posebno se treba brinuti za stvaranje karaktera kod svakog dječaka razvijajući u njemu svijest odgovornosti, sposobnost prosuđivanja, duh poduzetnosti. U tu se svrhu moraju upravitelji sjemeništa umjereno služiti i prinudnim sredstvima popuštajući pomalo, kako dječaci postaju stariji, u mjerama strogog nadzora i ograničenja, dozvoljavajući mladićima više samoodgoja, privodeći ih do shvaćanja odgovornosti za vlastite čine. Nadalje, ne samo da će u nekim stvarima dozvoliti pitomcima slobodu djelovanja nego će ih privikavati na samostalno rasuđivanje, da sami lakše mogu prisvojiti razne teorijske i praktične istine. Ne moraju se upravitelji bojati da njima povjereni mladići upoznaju današnja zbivanja. Štaviše, osim što će im iznijeti stvari, o kojima će oni stvarati zrele sudove, upravitelji će im omogućiti raspravljanje o njima, kako bi se mladići privikli na prosuđivanje prave vrijednosti stvari i dokaza.

Probuđivati odvratnost prema dvoličnosti. Ako ovi naputci budu tačno održavani, tada će pitomci, naučeni čestitosti i iskrenosti veoma cijeniti životnu ispravnost i svoju i drugih, a odvraćati se od laži i bilo kakve himbe. I baš po ovoj čestitosti i iskrenosti pitomci će lako, uz pomoć upravitelja, spoznati, da li su u svećenički stalež pozvani.

Ne odvajati pitomce potpuno od svijeta. Gdje se pak mladići, osobito oni, koji su od rane mladosti u sjemeništu, odgajaju suviše odijeljeno od svijeta, oni će kad izađu u svijet, imati neprilika u saobraćaju bilo s pukom bilo s naobraženim laicima, te će se često događati, da će se ili prema vjernicima neispravno vladati ili će svoj odgoj smatrati neispravnim. U tu svrhu treba poraditi da pitomci polako prodru u dublje težnje i život naroda kako se ne bi dogodilo, kad budu zaređeni i u svetu službu poslani, da ne znaju što treba raditi. Ovo bi im ne samo smutilo dušu nego i smanjilo uspjeh u svećeničkom radu.

Odgoj intelektualni, književni i znanstveni ... Druga je velika briga poglavara intelektualni odgoj pitomaca. Poznate su vam, draga braćo, naredbe i propisi, koje je u tom pogledu izdala ova Apostolska Stolica i Mi sami svima preporučili još prigodom prvog susreta s pitomcima sjemeništa i rimskih kolegija na početku našeg Pontifikata (Cfr Govor dne 14. lipnja 1939. A. A. S., 31. str. 245—251).

... *ne niži od laičkog.* Prije svega ovdje želimo preporučiti, da književna i znanstvena naobrazba budućih svećenika u najmanju ruku ne bude niža od one svjetovnjaka, koji svršavaju iste nauke. Na taj način ne samo da će biti osigurana ozbiljna intelektualna izgradnja nego će i kasnije biti olakšan izbor kandidata. Tako će se naime pitomci pri izboru zvanja osjećati mnogo slobodnijima, i bit će otklonjena opasnost, da zbog stanovitog manjka u naobrazbi, koja bi im inače mogla osigurati pristojno mjesto u svijetu, koji pojedinac bude nekako prisiljen poći putem, na koji nije pozvan, slijedeći misao nevjernog upravitelja: »Kopati? ... ne mogu; prosjačiti? ... stidim se« (Lk 16, 3). Ako se poslije dogodi, da pojedinac, koji je pružao Crkvi dobru nadu, kasnije izađe iz sjemeništa, to ne treba puno žaliti, takav mladić našavši u svijetu svoje mjesto neće moći a da se ne sjeća dobročinstva primljenih u sjemeništu, i sa svojim djelovanjem mnogo će moći pridonijeti u radu katoličkih svjetovnjaka.

Potreba filozofske i teološke nauke. Premda je za izgradnju seminaraca potrebno poznavanje mnogih naučnih grana, od kojih naše vrijeme naročito traži poznavanje socijalnih problema, ipak najveću važnost treba pridati filozofiji i teologiji »po metodi Anđeoskog Naučitelja« (cfr C. J. C. can. 1366, 2), a prema današnjim potrebama imajući u vidu moderne zablude. Ove su naime nauke i svećenicima i kršćanskom puku od najveće vrijednosti i koristi. Prema nauci duhovnih učitelja one su kadre, ako se samo prikladno naučavaju, sačuvati i podržavati sjedinjenje duše s Bogom. Potrebno je dodati da svećenik kao »sol zemlje« i »svjetlo svijeta« najviše mora raditi na obrani vjere propovijedajući Kristovo Evanđelje, te pobijati protivne zablude, koje se sa svih strana u ovo vrijeme među narod ubacuju. No ove zablude može uspješno pobijati samo onaj, koji vrlo dobro poznaje čvrsta načela katoličke filozofije i teologije.

Slijediti skolastičku metodu. U vezi s tim nije suvišno primijetiti, da baš skolastička metoda pruža naročitu mogućnost davanja jasnih pojmova i da se pomoću nje može utvrditi kako se istine, što su kao božanski poklad povjerene Crkvi, učiteljici kršćana, međusobno podudaraju i povezuju. Ima ih i danas, koji, udaljivši se od crkvenog Učiteljstva i zanemarivši jasnoću i tačnost pojmova, ne samo da se udaljuju od zdrave skolastičke metode nego otvaraju vrata krivim i opasnim nazorima, kako to potvrđuje žalosno iskustvo.

U svrhu, da se izobrazba svećeničkih kandidata jadno ne izlaže nesigurnosti i sumnjama, najviše vas, časna braćo, opominjemo, da svi marljivo pazite, da one odredbe, što ih je Apostolska Stolica izdala u pogledu bogoslovnih studija, budu u cijelosti primljene i održavane.

DUHOVNA I MORALNA IZGRADNJA

Znanost sama po sebi može škoditi. Ako smo s tolikom brigom preporučili solidnu intelektualnu naobrazbu klerika, lako je shvatiti koliko nam je stalo također da i duhovna i moralna izgradnja tih mladića bude na visini, jer bez toga može i najbolja nauka zbog oholosti i drskosti, što se lako kod njih može pojaviti, uroditi štetnim posljedicama. Zato sv. Crkva posebno želi, da mladići u sjemeništima usvoje temelje one svetosti, koju će i kasnije u čitavom životu pokazivati i utvrđivati.

Neka se klerici posvećuju nutarnjem životu. Jednako kao što smo već rekli o svećenicima, tako isto sad naglašujemo i za klerike da moraju imati iskreno i duboko uvjerenje o potrebi sticanja kreposti, a kad ih jednom već steknu, da ih moraju odlučno čuvati i brižno jačati.

Pobožnost neka proističe iz uvjerenja. Budući da oni dnevno gotovo u isto vrijeme obavljaju jednako svoje pobožnosti, može se s pravom bojati da se unutrašnji duševni osjećaji ne podudaraju s vanjskim djelima pobožnosti: bilo da im prijeđu u čisti običaj, bilo da im otežaju, kad po izlasku iz sjemeništa budu zauzeti drugim nužnim djelima svoje službe.

Neka obavljaju sve s vjerom. Neka se uloži mnogo rada i nastojanja oko toga, da svećenički kandidati žive duhovnim životom, koji je život duha i po duhu. Neka sve izvršuju obasjani svjetlom vjere i u zajednici s Isusom Kristom, u uvjerenju, da od ovoga načina života ne mogu odstupiti oni, koji će kasnije primiti na se svećenički red i zastupati u

Crkvi samog božanskog Učitelja. Ništa, naime, ne sili više svećeničke pripravnike na sticanje kreposti dostojnih svećenika, na uklanjanje poteškoća, na ispunjavanje dobrih odluka, nego baš ovaj unutrašnji duhovni život.

Poglavari im moraju ucijepiti crkvene kreposti. Oni koji se bave odgojem klerika neka veoma nastoje, da im ucijepe naročito one kreposti, koje Crkva traži od svećenika. Budući da smo o njima već govorili na drugom mjestu ove poruke, ne kanimo to ovdje opetovati. Ipak ne možemo propustiti, a da između svih kreposti, koje sebi svećenički kandidati moraju prisvojiti, posebno ih ne potaknemo na one, na kojima mora počivati čitava svećenička svetost.

...*posebno pokoravanje.* Veoma je potrebno da mladići tako usvoje duh poslušnosti, kako bi u svemu svoju volju podvrgavali Božjoj onako kako im kao tumači iznose njihovi sjemenišni poglavari. Neka u njihovu vladanju ne bude ništa što bi se protivilo Božjoj volji. Primjer ovakve poslušnosti, o kojoj govorim, neka mladići gledaju u božanskom Spasitelju, koji je ovdje na zemlji imao jedini program »da činim, Bože, tvoju volju« (Hebr 10, 7).

...*neka budu zaista poslušni biskupu.* Neka zarana mladići u sjemeništima nauče od srca se pokoravati svojim poglavarima sinovski, da kasnije mogu mirno ispunjavati volju svojih biskupa, prema nauci nepobijeđenog Kristova borca Ignacija Antiohijskog: »Svi se pokoravajte biskupu kao Isus Krist Ocu« (Ad Smyrnaeos, 8, 1; Migne, P. G. VIII, 714). »Tko poštuje biskupa, toga i Bog poštiva; tko nešto potajno od biskupa radi, služi đavlu« (Ibid. 9, 1, 714, 715). »Ništa ne radite bez biskupa, tijelo svoje čuvajte kao hram Božji, ljubite jedinstvo, izbjegavajte razdore, budite nasljedovatelji Isusa Krista, kao što je i On svojega Oca« (Ad Philadelphienses 7, 2; Migne, P. G. V, 700).

Čistoća neka bude postojana i trajna. Budno i marljivo nastojanje treba upotrijebiti da svećenički pripravnici cijene, ljube i u duši svojoj čuvaju čistoću, jer o njoj uvelike ovisi izbor svećeničkog poziva i ustrajanja u njemu. Budući da je ova krepost u ljudskom saobraćaju izložena tolikim opasnostima, potrebno je da ona u dušama svećeničkih kandidata dugo i čvrsto opstoji. Dakle, ne samo da klerici moraju biti zgodno upućeni o svećeničkom celibatu i o tome, kako moraju čuvati čistoću (cfr. C. J. C. can. 132) i s njom spojene obaveze, nego ih treba također upozoravati na pogibelji, s

kojima će se morati susretati. Opominjati ih treba da se tih pogibelji čuvaju već od rane mladosti, vjerno se služeći sredstvima, koja im pruža kršćanska ascetika za obuzdavanje zlih sklonosti, ukoliko naime bude čvršće i sigurnije svladavanje strasti, ukoliko će duh i u drugim krepostima bolje napredovati, toliko će biti i obilniji plodovi njihova svećeničkog rada. Ako se kod kojega klerika pojavi u tom pogledu zla sklonost, te se nakon stanovitog vremena pokaže kao nepopravljiv, njega treba iz sjemeništa otpustiti prije nego bi primio svećeničke redove.

Potreba pobožnosti prema presv. oltarskom Sakramentu. Ove i sve druge svećeničke kreposti lako će moći mladići u sjemeništima sebi pribaviti, ako budu već od rane mladosti poprimili iskrenu i nježnu pobožnost prema Isusu Kristu, prisutnom u našoj sredini »istinito, stvarno i bitno« u presvetom oltarskom Sakramentu, te ako Krist bude izvor i cilj svih njihovih nastojanja i napora. Pogotovu će se sv. Crkva veoma veseliti, ako svećenički pripravnici dodaju svojoj pobožnosti prema euharistijskom Isusu još i osobitu pobožnost prema bl. Djevici Mariji. Rekli smo pobožnost, po kojoj će se čitava duša Božjoj Majci predati i potaknuti na nasljedovanje njezinih kreposti. Kod svećenika, čija je već mladost bila poglavito othranjena ljubavlju prema Isusu i Mariji, nikad neće uzmanjkati plodovi vrijednog i uspješnog rada.

Brinuti se za mladi kler. Ovdje ne možemo propustiti da se ne obratimo vama, časna braćo, i potaknemo vas da vodite posebnu brigu za mladi kler.

Pripravljati ga sveto na život u službi. Prelaz iz sjemenišnog života na djelovanje u službi može biti pogibeljan za svećenika, koji ulazi na otvoreno polje apostolata, ako već ne bi bio razborito pripremljen za novi način života. Tolike nade polagane u mlade svećenike mogu propasti, ako oni ne budu postepeno uvođeni u rad, mudro nadzirani i očinski vođeni u prvim koracima svoje službe.

Osnivati prikladne zavode. Radi toga potpuno odobravamo, da mladi svećenici, gdje god je to moguće, nekoliko godina borave u posebnim zavodima, gdje se mogu pod nadzorom iskusnih starješina usavršavati u pobožnosti i u svećeničkoj naobrazbi i gdje će se tačnije upućivati prema svojim sposobnostima u svećeničkoj službi.

Stoga bismo htjeli, da se takvi zavodi osnuju u svakoj biskupiji ili barem za više biskupija zajedno.

Prema uzoru onog sv. Eugenija u Rimu. Što se tiče našeg grada, Mi smo sami to rado učinili prigodom 50-godišnjice našeg misništva, kad smo zapovijedili, da se osnuje zavod sv. Eugenija za mlade svećenike (cfr. A. A. S., 41, 1949, 165—167).

Ne slati u pastvu neiskusne. Napominjemo vam, časna braćo, da, koliko god je to moguće, ne namjenjujete još neiskusnim svećenicima punu pastoralnu djelatnost, niti da ih namještate u mjesta udaljena od sjedišta biskupije ili od većih njezinih gradova. Jer u tom slučaju odijeljeni, nevješti, izloženi opasnostima, daleko od iskusnih savjetnika, mogu imati neugodnosti sami, a trpjet će i njihova svećenička revnost.

Pridati ih starijim svećenicima... Osobito je važno, časna braćo, da ovi mladi svećenici rade pokraj kojega župnika i njegovih pomoćnika; tako će se uz starije svećenike lakše uputiti u svetu službu i usavršiti se u pravoj pobožnosti.

...koji se odlikuju krepošću i revnošću. Iz tih razloga naglašujemo svim dušobrižnicima, da baš u njihovim rukama leži sav budući uspjeh tih mladića. Naime, žar i revnost ovih mladića, s kojim će oni započeti svoje prvo djelovanje, sigurno mogu oslabiti ili umanjiti baš primjerom starijih, takvih, koji se ne odlikuju krepostima ili su komotni u radu, a sve pod izlikom, da im je teško napustiti svoje stare navike.

Uspostaviti zajednički život klera. I mi sad odlučno odobravamo i preporučujemo, a što je i želja Crkve (Cfr. C. J. C. can. 134), da se u zajednički život udruže svećenici jedne župe ili više susjednih župa.

Velike prednosti ovakve zajednice. Iako se u ovakvoj zajednici mogu javiti i neke manjkavosti, izvan svake je sumnje, da ona nosi u sebi znatne prednosti. Prije svega ona dnevno povećava trajnu ljubav i apostolsku revnost među svećenicima. Nadalje, pruža vjernicima lijep primjer odijeljenosti slugu Božjih od vlastitih interesa i želja vlastite obitelji. Ona je, napokon, jasni dokaz stalne brige s kojom svećenici čuvaju svoju svećeničku čistoću.

Ne zanemariti naučnu izgradnju. Nadalje, svećenici moraju usavršavati svoju naobrazbu kako to nalaže Crkveni zakonik: »Klerici neka ne zapuste nauke, osobito bogoslovske, niti nakon primljenog svećeničkog reda« (Can. 119). Zakonik, osim što nalaže mladim svećenicima polaganje ispita »svake

godine barem kroz naredne tri godine« (Can. 130, 1), traži od njih češće sastanke (korone) preko godine »u svrhu promicanja znanja i pobožnosti« (Can. 131, 1).

Urediti biblioteke za svećenike. Radi unapređenja naobrazbe, koje je više puta otežano teškim ekonomskim stanjem klera, bilo bi vrlo korisno da mjesni Ordinariji prema staroj i sjajnoj tradiciji Crkve u prijašnju čast povrate knjižnice katedralne, kaptolske i župske.

Mnoge crkvene knjižnice unatoč pljačkama i raznošenju knjiga nerijetko posjeduju dragocjene pergamene, manuškripte i štampane stvari, te tako pružaju nepobitno svjedočanstvo djelatnosti i utjecaja Crkve, a isto tako vjere i iskrene pobožnosti naših pređa, njihovih studija i dobrog ukusa« (pismo kard. Petra Gasparija talijanskim biskupima dne 15. travnja 1923. u Enchiridion Clericorum, Typ. Pol. Vat., 1937. str. 613).

...sa čitaonicama i prikladnom literaturom. Neka knjižnice ne budu zanemarena skladišta knjiga, nego aktivni izvori s prikladnim prostorijama za čitanje. U tu svrhu neka budu opskrbljene i obogaćene svakovrsnim djelima, naročito suvremenom bogoslovskom i socijalnom literaturom tako da profesori, župnici, a pogotovu mladi svećenici tamo mogu crpsti dovoljno znanja za širenje evanđeoskih istina i pobijanja zabluda.

Dio IV

SUVREMENI PROBLEMI

Opasnosti našeg vremena

Držimo, napokon, časna braćo, svojom dužnošću, da vas upozorimo na opasnosti, koje su svojstvene našim današnjim vremenima.

Duh novotarija. Mislimo, da vam je dobro poznato, kako se i među svećenicima sve više i ozbiljnije širi težnja za novotarijama, naročito među onima, koji su bilo naobrazbom i znanjem, bilo strogošću života manje opremljeni od drugih.

Kad je pohvalan. Same po sebi novotarije nisu potvrda njihove istinitosti, nego su samo onda pohvalne kad potvrđuju istinitost i vode čestitosti i kreposti.

Opasne novotarije, prema kojima treba biti oprezan. Vrijeme, u kom živimo, teško trpi od stranputica: tu su filo-

zofski sistemi, koji nastaju i nestaju bez ikakva pozitivnog utjecaja na ljudski život; tu je neprikladna umjetnost sa svojim djelima koja bi htjela biti nazvana kršćanskom; na mnogim je mjestima državna vlast, koja više ide za probitkom pojedinaca nego za općim dobrom građana; takav način života i gospodarski i društveni, gdje su u većoj opasnosti pošteni negoli nevaljali. Otud donekle slijedi, kao naravno, da imamo danas i svećenika, na koje ova zaraza na neki način utječe. Ima ih, koji usvajaju nazore i način života, odijevanje i njegu tijela, koji su tuđi njihovu dostojanstvu i dužnostima; drugi opet u svojim propovijedima kršćanskim vjernicima, a i u pobijanju protivničkih zabluda, traže novotarije. I ovi napokon, dok ovako rade, ne samo da slabe vjeru, nego umanjuju i svoj dobar glas, a na štetu svoje svete službe.

Na biskupima je da usavrše načine apostolata. U svim ovim stvarima, časna braćo, potičemo vas na budnost, uvjereni, da ćete vi između ovakvih težnja za novotarijama, koje se javljaju kod mnogih, i prevelikog priljubljivanja prošlom, uvijek se služiti onom razboritošću, koja je pametna i budna, pa i onda, kad se traže novi putovi djelovanja i borbe za pobjedu istine. Daleko smo i od same pomisli, di bismo držali, da apostolski rad ne mora biti usklađen sa sadašnjim životnim prilikama, niti da oni načini rada, koji se danas provode, ne bi morali služiti potrebama današnjice. No kako je sav apostolat, koji Crkva razvija, u svojoj biti hijerarhičan, to znači, da se nove metode rada ne smiju uvoditi bez pristanka biskupa. U tu je svrhu potrebno da biskupi jednog kraja ili naroda izdaju zgodne naputke u nakani, da to bude na korist vlastitog područja, i da pronađu zgodne i prikladne načine za taj vjerski rad. Ako se sve to uredi prema onom, što smo preporučili, neće se dogoditi da izostanu učinci svećeničkog djelovanja. Nek o tom budu svi uvjereni: više se treba pokoravati volji Božjoj nego ljudskoj, a apostolsku revnost treba upravljati ne po vlastitom mišljenju nego prema zakonima i odredbama crkvene vlasti. Uzaludna je nada svakom tko drži da će neobičnim i neprikladnim djelovanjem moći pokriti siromaštvo duha i uspješno pridonijeti proširenju Kristova kraljevstva.

Svećenstvo i socijalno osiguranje

Jednako držimo, kao što smo već i rekli, da se svećenici moraju pravilno vladati, kad je riječ o socijalnim pitanjima, kako nam se postavljaju danas.

Ima ih, koji se prema krivim naukama, što žele uništiti vjeru istim onima, kojima obećavaju materijalno blagostanje, pokazuju ne samo plašljivima nego se za njih još zagrijavaju. No ova je Apostolska Stolica suvremenim dokumentima jasno pokazala put, kojim treba ići i od kog se nitko ne može udaljiti, ukoliko ne želi izmaći vlastitim dužnostima.

S druge strane ima ih također, koji se pokazuju ne manje plašljivima i nesigurnima u odnosu prema onom ekonomskom sustavu poznatom pod imenom kapitalizma, kojega štetne posljedice Crkva nije propustila da ne ocrta. Crkva je istaknula ne samo zloupotrebu velikog bogatstva i samog prava vlasništva, kako ga iznosi i brani kapitalizam, nego je naučavala da i bogatstvo i imetak moraju pripomoći proizvodnji na korist čitavog društva i za zaštitu dostojanstva ljudske osobe. Ove štetne posljedice, što proizlaze iz ovih štetnih sistema, neka posebno upozore sve svećenike, da u društvenim odnosima zdušno prihvate onu nauku, koju naučava Crkva i da nju i drugima pružaju i prema svojoj mogućnosti u život provedu.

Jedino ova nauka može izliječiti već toliko raširena zla. Ona naime najsavršenije spaja i usavršuje zahtjeve pravednosti s dužnostima ljubavi. Ona nalaže takav red u društvu, koji ne pritište pojedine građane niti ih međusobno rastavlja težnjom prevelike pojedinačne koristi, nego sve sjedinjuje u skladne odnose i u vezu bratske solidarnosti.

Ići u susret siromašnima i bogatima. Neka svećenici po primjeru božanskog Učitelja, prema svojim mogućnostima, pritječu u pomoć potrebnima i radnicima, a i svim onima, koji se nalaze u nuždi; među njima ih je ne mali broj, kako je poznato, što pripadaju srednjem staležu, a također i svećeničkom. Štaviše neka ne zanemare ni one, koji, makar imaju dovoljno materijalnih dobara, ipak žive u duševnoj bijedi: njih treba pozivati da se potpuno duhovno obnove, prema primjeru Zakejevu, koji je rekao: »Evo, polovicu svog imanja hoću da dam siromašnima. I, ako sam koga u čemu prevario, hoću da vratim četverostruko« (Lk 19, 8). Kad se god radi o socijalnim pitanjima, svećenici neka nikad ne zaborave, koja je njihova dužnost; neka odlučno i nepokolebljivo iznose pravilno katolička načela o pravu vlasništva, o bogatstvu, o pravednosti i ljubavi među različitim društvenim slojevima; svojim pak primjerom neka pokazuju kako se ova načela najprikladnije provode u život.

Upućivati laike u socijalnim dužnostima. Ipak ostvarivanje ovih društvenih kršaćnskih načela u javnom životu jest dužnost laika, a tamo, gdje ih nema, na svećeniku je da ih u tom pogledu pouči i osposobi.

Papina briga za siromašni kler

Ovdje nam se čini uputno progovoriti o materijalnoj oskudici, u koju su poslije nedavnog rata upali mnogi svećenici, naročito tamo, gdje je nanesena velika šteta bilo samim ratom, bilo političkim prilikama. Ovakvo nam stanje zadaje mnogo briga, i Mi ništa ne propuštamo kako bismo ublažili prema svojim mogućnostima nevolje, teškoće i veliku oskudicu premnogih.

Posebne ovlasti podijeljene biskupima. Dobro znate, časna braćo, kako smo Mi posredovali u krajevima, gdje se većma osjećela potreba, također preko Kongregacije koncila dajući izvanredne ovlasti i posebne upute biskupima, da se uklone veće ekonomske razlike između svećenstva pojedine biskupije. I poznato nam je, da su na više mjesta svećenici, što im služi na čast, poslušali savjete svojih biskupa, a drugdje opet spomenute upute nisu urodile u cijelosti plodom zbog iskrslih poteškoća.

Javljati uspjhe svojih nastojanja. Stoga Vas bodrimo da očinski nastavite započetim putem, jer nije u redu, da poslenici poslani u vinograd Gospodnji oskudijevaju na svagdašnjem kruhu. Također neka vam ne bude teško izvijestiti Nas kako ste uspjeli u ovim svojim nastojanjima.

Promicati socijalnu skrb za svećenike. Povrh toga veoma pohvaljujemo ona nastojanja, časna braćo, koja ćete učiniti, da svećenicima ne uzmanjka u sadašnjosti ono, što im je potrebno za svagdanji život, nego da budu osigurani i za budućnost zgodnim načinom socijalne skrbi, koja već postoji kod drugih staleža, a kojim se osigurava potrebna pripomoć u slučaju bolesti, nesposobnosti i starosti. Na taj ćete ih način osloboditi vlastite brige za budućnost.

Pohvala kleru, koji svoju subraću pomaže. U vezi s ovim izričemo svoju zahvalnost onim svećenicima; koji su, uz vlastite žrtve, pritekli i pritječu u pomoć subraći, koja su u neimaštini, naročito kad su u bolesti ili starosti. Čineći tako, oni daju sjajnu potvrdu one uzajamne ljubavi, koju je Isus Krist postavio kao raspoznajni znak svojih učenika: »Ako imate

ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati, da ste moji učenici« (Iv 13, 35). Radi toga želimo da veze bratske ljubavi iz dana u dan postaju sve uže među svećenicima svih naroda, da se sve bolje pokaže kako se oni, koji su sluge Boga, zajedničkog Oca svih, međusobno povezuju bratskom ljubavlju, gdje god oni bili.

Pripravljati vjernike da pomažu siromašni kler. Vama je bez sumnje, jasno, da vi ne možete uspješno svladati poteškoće ovog pitanja, ako se također i vjernici ne budu smatrali dužnima, koliko tko može, pomagati kleru; nadalje, ako ne upotrijebe sve, što služi toj svrsi. U tu svrhu upozoravajte vjernike povjerene vašoj brizi, da su oni dužni pritjecati u pomoć svojim svećenicima, koji se nalaze u oskudici. Uvijek vrijedi riječ Gospodinova: »Jer je radnik dostojan svoje plaće« (Lk 10, 7). Kako se može tražiti od svećenika revnost u radu, ako nema inače potrebna sredstva za život? Uostalom, vjernici, koji svoju dužnost zanemaruju, makar ne s voljom, otvaraju put neprijateljima Crkve, koji baš nastoje u više zemalja dovesti kler u oskudicu, kako bi ga otrgli od zakonite njegove vlasti.

Dužnost sa strane države. Također i oni, koji su na čelu države, već prema različitim prilikama pojedinih zemalja, morali bi priteći u pomoć potrebama klera, iz čije službe mogu proizaći mnoge koristi za duše i vladanje građana spojene s napretkom čitave zajednice.

Zaključni nagovor

Zaključak i životni program. Na koncu, prije nego Naše pisanje zaključimo, ne možemo odustati, a da ne ponovimo, što je nužno: da svaki dan držite pred očima glavna pravila vašeg života i djelovanja.

Privesti duše Kristu. Budući da smo svećenici Isusa Krista, potrebno je da oko toga radimo, kao što je i On činio, da se ljudsko otkupljenje u pojedinim dušama svom snagom ispoljuje. Imajući pred očima vrlo velike potrebe našeg vremena, moramo nastojati da braću, koja su s pravog puta sišla ili su zaslijepljena tamom strasti, povratimo na put kršćanskog života; da narode prosvijetlimo svjetlom kršćanske nauke, da ih vodimo kršćanskim životnim pravilima i ulijemo im svijest o kršćanskim dužnostima; da se napokon potaknemo na borbu za pobjedu istine i pravde..

Prenoseći život sličan Isusovu. Postavljeni ćemo cilj samo onda postići, kad dođemo na stupanj takve svetosti, da uzmognemo onaj život i kreposti, koje smo od Krista na sebe prenijeli, i na druge onda prenositi.

Pokazivati se kao primjer dobrote. Stoga pojedine svećenike opominjemo riječima apostola: »Ne zanemari milosti, koja se nalazi u tebi i koja ti je dana... polaganjem ruku svećeničkog zbora« (1 Tim 4, 14). »U svemu se sam pokaži uzorom dobrog vladanja! U nauci pokaži cjelovitost, zdrav i besprijekoran izraz, da se postidi protivnik, nemajući o nama što zla reći!« (Tit 2, 7, 8).

Cijeniti svoje zvanje i sveto živjeti. Dragi sinci, visoko cijenite milost svojeg primljenog zvanja; tako živite, da ona bude uvijek u vama, da donosi obilne plodove, koji će mnogo pridonijeti duhovnom dobru Crkve i obraćenju njezinih neprijatelja.

Duhovno se obnoviti u ovoj Svetoj godini. Da ovaj naš očinski nagovor sretno postigne svoj određeni cilj, opet Vas i opet opominjemo riječima, koje nam se čine vrlo suvremenima baš ove Svete godine: »Da se obnovite i umno i obučete novoga čovjeka stvorena na Božju sliku, u istinskoj pravednosti i svetosti« (Ef 4, 23. 24). »Nasljedujte Boga kao ljubljena djeca i živite u ljubavi po Kristovu primjeru, koji vas je ljubio i predao sebe za nas, prinijevši se Bogu kao žrtva ugodna mirisa« (Ef. 5, 1. 2). »Napunite se Duha! Molite međusobno psalme, hvalospjeve i nadahnute pjesme! Pjevajte i kličite u svom srcu Gospodinu« (Ef. 5, 18, 19), »bdijte s neprekidnom ustrajnosti i molitvom za sve svete« (Ef. 6, 18).

Preporuka posebnih duhovnih vježba. Razmišljajući o ovim pobudama apostola naroda, držimo zgodnim svjetovati Vam, da u ovoj Svetoj godini obavite prekoredne duhovne vježbe tako da, zahvaćeni žarom nove pobožnosti, možete i druge privući, da se okoriste blagom božanskog oproštenja

...i pouzdanja u Mariju, majku svećenika... Budući da nam je naročito dobro poznato, kako je teško ići teškim putem svetosti i ispunjavati one službe, što su vam povjerene, zato s pouzdanjem obratite svoje oči i duh k Onoj, koja je majka Vječnog Svećenika i draga majka katoličkog svećenstva. Vi dobro poznajete dobrotu ove Majke, a u mnogim ste krajevima bili skromno oruđe milosrđa Prečistog Srca Marijina u obnovi vjere i ljubavi kršćanskog puka. Ako Marija svakog ljubi prenježnom ljubavi, Ona posebnim načinom

ljubi svećenike, koji su živa slika njezina Isusa. Dok, dakle, s velikim pouzdanjem budete promatrali ovu osobitu ljubav i zaštitu blažene Djevice prema vama svima, osjetit ćete, kako bivaju olakšani vaši napori oko svetosti i u vršenju svećeničkih dužnosti.

...kojoj Sveti Otac povjerava svećenstvo cijelog svijeta. Mi preblaženoj Majci Božoj, posrednici nebeskih milosti, predajemo svećenike cijelog svijeta, da po Njezinu zagovoru Bog dadne, da siđe obilna milost njegova Duha, koji neka potakne sve sluge oltara na svetost i obnovi duhovno čitav ljudski rod.

Posebni blagoslov proganjanim svećenicima. Nadajući se sretnom i spasonosnom ostvarenju ovih želja uz pomoć Bezgrešne Djevice Marije, zazivljemo obilje nebeskih milosti na sve, osobito na biskupe i svećenike, koji, dok po svojoj savjesti brane prava i slobodu Crkve, trpe proganjanja, zatvor i izgon. Mi ih pratimo s osobitom ljubavlju i potičemo ih očinski da nastave pružanjem primjera svećeničke hrabrosti i kreposti.

Blagoslov svima svećenicima. Neka bude znak ovih nebeskih milosti i svjedok naše dobre volje Apostolski blagoslov, koji svakom od vas, časna braćo, i cjelokupnom vašem kleru od srca podjeljujemo.

Dano u Rimu kod Svetog Petra, dana 23. mjeseca rujna Svete godine 1950, Našeg papinstva dvanaeste.

Pio papa XII

IV

»SACERDOTII NOSTRI PRIMORDIA«

Enciklika pape Ivana XXIII prigodom stogodišnjice Ivana Krstitelja Marije Vianneya od 1. kolovoza 1959.

prigodom stogodišnjice svete smrti Ivana Krstitelja Marije Vianneya

Časna braćo, pozdrav i apostolski blagoslov

U v o d

1. Prvi počeci našega svećeništva, prepuni slatke utjehe, dozivaju Nam u sjećanje događaj, koji Nas je duboko i snažno ganuo. To su bile svete svečanosti 8. siječnja 1905. godine, kada je bio u Petrovoj bazilici s veličanstvenim sjajem proglašen blaženim ponizni francuski svećenik Ivan Krstitelj Marija Vianney. Nekoliko mjeseci prije toga i sami smo se uspeli do svećeničke časti, pa Nas je oduševljavalo, kada je Naš prethodnik sv. Pio X, koji je i sam nekada bio župnik u gradiću Salzano, sav sretan postavio svim duhovnim pastirima kao uzor svetoga arškog župnika. Kad se nakon tolikih godina sjećamo ovoga događaja, ne možemo a da se i sada od sveg srca zahvaljujemo Našemu božanskom Otkupitelju za veoma veliku milost, za duhovni polet što ih Našem svećeničkom životu već na početku tako podijelio.

2. Također se sjećamo kako smo baš na taj dan, kada je bila ovom nebeskom stanovniku pridodana čast blaženika, saznali da je za biskupa imenovan onaj preuzvišeni gospodin Jakob Marija Radini Tedeschi, koji nas nekoliko dana poslije toga pozvao u svoju službu. Upravo s njim smo početkom iste godine 1905. prvi puta pobožno hodočastili u Ars, u ono selo, koje je zbog svetosti svojega župnika postalo tako glasovito.

3. I opet se dogodilo po posebnoj odredbi Božje Providnosti, da smo primili puninu svećeništva upravo 1925. godine, kada je slavne uspomene papa Pio XI dana 31. svibnja na svečani način proglasio poniznog arškog župnika svetim. Tada je papa u svojoj homiliji svima prisutnima s ljubavlju predočio »krhku pojavu Ivana Krstitelja Vianneya, koji je imao glavu s dugim nježno bijelim kosama, koje su je okruživale kao sjajan vijenac koji je imao sitno od posta naborano lice, iz kojeg je tako snažno sjala nevinost i svetost, da je već na prvi pogled ljudsko mnoštvo obraćalo na uzvišene misli« (1). Malo poslije toga Naš je prethodnik u godini svoje zlatne mise sv. Ivana Mariju Vianneya postavio i progla-

sio za nebeskog zaštitnika »na duhovno dobro župnikâ cijelog svijeta« (2), jer ga je već prije bio sv. Pio X preporučio za zaštitnika duhovnim pastirima u Francuskoj.

4. Časna braćo, i Nama se činilo, da je potrebno sjetiti se u ovoj enciklici čina Naših prethodnika, s kojima Nas veže toliko dragih uspomena, jer uskoro će se navršiti stotinu godina kako je onaj sveti čovjek, koga su napori svete službe kroz četrdeset godina gotovo satrli, pa je svuda bio na glasu poradi svoje svetosti, te je 4. kolovoza 1859. godine pun ljubavi prema Bogu otišao u nebo.

5. Zahvaljujemo dobrome Bogu, što je ovaj stanovnik neba ne samo dva puta svojim sjajem svetosti osvijetlio Naš svećenički život, nego što nam se upravo na početku Našega papinstva pružila prilika da se prigodom stogodišnjice svečano sjetimo ovoga slavnog duhovnog pastira. Prema tome vi ćete Nas, časna braćo, razumjeti što Svoje brige i misli u ovoj okružnici upravljamo prije svega na svećenike, posebno Nam drage sinove. Sve vas, osobito one u duhovnoj pastvi, gorljivo potičemo da budno razmišljate o čudesnim zbivanjima ovoga svetog čovjeka, koji je nekada bio kao i vi u svećeničkoj službi, a sada je postavljen da vam bude nebeski zaštitnik.

O čemu nas poučava ova stogodišnjica?

6. Već prije su pape izdavali mnogo dokumenata, u kojima prikazuju veličinu svetih svećeničkih dužnosti i pokazuju put, koji bi trebalo krčiti i utrti. Između ovih dokumenata spominjemo samo najnovije i najznačajnije, te vam ih posebno preporučujemo da vam budu na pobudu: »Haerent animo« svetoga Pija X (3), koji je davao pobude Našim prvim svećeničkim godinama, zatim divljenja vrijedna enciklika Pija XI »Ad Catholici Sacerdotii fastigium« (4) i napokon apostolska pobuda Našega neposrednog prethodnika »Menti Nostrae« (5), kao i ona tri govora, u kojima je prigodom kanonizacije svetog Pija X izvrsno opisao dijelove i značenje svećeničkog ređenja (6). Svi ovi dokumenti, časna braćo, bez sumnje su vam poznati. Ipak dopustite Nam da vam iz govora, koji je izdan tek poslije smrti Našega neposrednog prethodnika, navedemo riječi, koje mogu vrijediti kao zadnji svečani poziv velikoga pape na svećeničku svetost: »Bog je htio da sa sakramentalnim značenjem svećeničkog redjenja potvrdi vječne veze svoje posebne ljubavi, s kojom ljubi svo-

je svećenike više od svih ostalih ljudi. Svećenici su zato dužni da na ovu posebnu Božju ljubav odgovore svetim životom. U svećeniku moramo gledati čovjeka, kojega je Bog izabrao između ljudi, obdario ga posebnim uzvišenim darovima, učinio ga sudionikom Božje vlasti, ukratko, učinio ga drugim Kristom ... Svećenik zato više ne pripada sebi, niti svojoj rodbini i prijateljima, niti samo određenoj zemaljskoj domovini. Kada je postao svećenikom, mora gorjeti ljubavlju za sve. Ni njegove misli, ni volja, ni čuvstva nisu više njegovi nego Kristovi, koji je njegov život« (7).

7. K ovim vrhovima svećeničke svetosti sve nas zove i snažno povlači sv. Ivan Marija Vianney. I Mi smo sretni što možemo k njima pozivati svećenike našega vremena. Mi znamo, doduše, teškoće koje susreću u svom ličnom životu i pri vršenju svoje službe; nisu nam nepoznate napasti i trud, kojima su neki od njih izloženi. Boli nas da neke zapljuskuju valovi današnjega svijeta, pa su umorni i iznemogli. Ipak Nam je iz iskustva poznato, kako se kod mnogih, koji su veoma brojni, vjera u mukama utvrdila i rasplamsala duhovna revnost. Jednima i drugima na dan svećeničkog ređenja rekao je Gospodin ove riječi pune ljubavi: »Više vas ne zovem slugama, nego prijateljima« (8). Neka ova Naša enciklika svim svećenicima pomogne da ustraju u tom Božjem prijateljstvu i u njemu rastu, jer ono sačinjava svu radost i sav uspjeh svećeničkog rada.

Svrha enciklike

8. Časna braćo, Mi nemamo namjeru da raspravljamo o pojedinim pitanjima svećeničkog života. Upravo kao ni sv. Pio X ni Mi »nećemo ništa takvo reći, što vi ne biste već prije čuli, ništa novo, nego samo ono što biste sebi morali dozvati u sjećanje« (9). Ako naime duhovne crte našeg sveca postavimo u pravo svjetlo, moraju nas dovesti do razmišljanja svega onog, što mora u nama živjeti u svakom času, a za nas je tako značajno, da Nam se čini da po svojoj apostolskoj službi moramo na to posebno upozoriti.

9. Katolička crkva podigla je na čast sveca svećenika, »koji zadivljuje svojim duhovno-pastirskim žarom i odanim obavljanjem molitava i pokore« (10). Sto godina poslije njegove smrti Crkva se materinski veseli, da ga može postaviti za uzor svećenicima cijeloga svijeta, da im svijetli kao čude-

san primjer svećeničke pokore, kao primjer pobožnosti, napose euharistijske, da im bude primjer duhovno-pastirske revnosti.

I

SVEĆENIČKA ASKEZA

Svećenička pokora

10. O sv. Ivanu Mariji Vianneyu ne može se govoriti a da nam se u duhu pred očima ne podiže slika svećenika, kojega je do izvanrednog mrtvenja vodila samo ljubav prema Bogu i briga za spasenje bližnjega, kada se gotovo potpuno odrekao jela i spavanja, mrtvio se sa svom oštrinom te se na junačkom stepenu odricao samog sebe. Svi vjernici nisu dužni živjeti takvim životom, ali Božja providnost pobrinula se, da u Crkvi nikada ne uzmanjka duhovnih pastira, koji se po nadahnuću Duha Svetoga ne bi ustručavali da pođu takvim putem, jer upravo po takvim djelima mnogi se ljudi lakše obraćaju od zabluda na pravi put. Divan primjer požrtvovnosti, kojom se sv. Ivan Vianney odlikovao — »prema sebi bio je oštar, a prema drugima blag« (11) — sve nas riječito upozorava na glavne tačke, koje bi svaki svećenik morao za svoje usavršavanje ostvariti u kreposti pokore.

Evanđeoski savjeti i svećenička svetost

Naš prethodnik Pio XII — da bi ovu nauku bolje osvijetlio i riješio ju nekih nepravilnih sumnja, zanijekao je, »da bi svećenički stalež — onakav kakav jest, — ili kako je proistekao iz Božjeg prava — po svojoj naravi — ili po kakvom zahtjevu naravi, zahtijevao da svećenici moraju živjeti po evanđeoskim savjetima« (12). S pravom je zaključio ovim riječima: »Svećenici nisu obavezni po Božjem pravu na evanđeoske savjete siromaštva, čistoće i poslušnosti« (13). Ali opet tko bi obje misli spomenutog pape, komu je svećenička svetost bila toliko na srcu, htio izvrnuti, taj bi se usprotivio vječnoj nauci Crkve u toj stvari, taj bi se drznuo iz toga zaključiti, da su svećenici manje dužni nastojati živjeti evanđeoskim savršenim životom nego redovnici. To se mora sasvim drugačije shvatiti, — jer za pravilno vršenje svećeničkih dužnosti »zahtijeva se veća nutarnja svetost, nego što je sam po sebi traži redovnički stalež« (14). Iako se od svećenika ne traže evanđeoski savjeti, da se po snazi samog

svećeničkog staleža uspnu do svetosti života, ipak im stoje kao i svim vjernicima, na raspolaganje evanđeoski savjeti kao najsigurniji put da se uspnu do željene kršćanske savršenosti. Zato nam je velika utjeha, da o tome tako misle mnogi doista kreposni svećenici, koji ostaju među dijecezanskim svećenicima, a ipak traže snagu i pomoć u pobožnim zajednicama, koje su od Crkve odobrene, da bi lakše i uspješnije pošli putem kršćanske savršenosti.

11. Svećenici su uvjereni, da se »sva izvanredna veličina svećeništva nalazi u nasljedovanju Krista« (15). Zato će njihove uši pažljivo slušati opomene božanskog Učitelja: »Ako tko hoće da ide za mnom, neka se odreče samoga sebe, uzme križ svoj i ide za mnom« (16). Sigurno je, »da je sveti arški župnik često sabrano razmatrao ove Gospodinove riječi i odlučivao da ih ispuni« (17); veseo ih promatrao te ih pomoću Božje milosti i s marljivim nastojanjem ispunjavao. On svojim primjerom pokazuje siguran put do različitih kreposti svećeničke askeze, na kome svijetlim sjajem svijetle siromaštvo, čistoća i poslušnost.

Divan primjer evanđeoskog siromaštva

12. Posebno se ističe u siromaštvu. U toj se kreposti sveti arški župnik takmičio nasljedujući Asiškog Patrijarha. Njegove je odredbe za trećorece prigrlio i vjerno ih ispunjavao[18]). Bio je bogat za druge, a za sebe bio je potpuno siromašan. Svoj život je proživljavao daleko od tijeka i prolaznih dobara ovoga svijeta. Njegovo srce bilo je slobodno, pa se bez zapreka moglo otvoriti bijedi svake vrsti, koja je hrpimice k njemu navirala tražeći utjehu. »Moja se tajna«, govorio je, »lagano shvaća. Sadržana je u ovih nekoliko riječi: sve dati i ništa za sebe zadržati«[19]). Baš radi odricanja od zemaljskih dobara mogao se pomnjivo i izvrsno brinuti za siromahe, napose one iz svoje župe. Prema njima bio je vrlo susretljiv te ih je primao »s iskrenom ljubavlju, s najvećom dobrotom i s puno poštovanja«[20]). Opominjao je, da siromahe ne smijemo nikada prezirati, jer prezir prema njima uperen je protiv samog Boga. Kad su prosjaci kucali na njegova vrata, prijazno ih je primao i bio sav sretan da im je mogao reći: »I sâm živim siromašno kao i vi; i sâm sam jedan između vas«[21]). Pri koncu života rado je opetovao riječi: »Veseo ću poći na put, ništa više nemam. Dragi Bog neka me pozove bilo kada, odano ću i pripravno poći«[22]).

Časna braćo, prema tome ćete shvatiti, s kakvim srcem upozoravamo sve svoje drage sinove, katoličke svećenike, da razmišljaju o ovom uzoru siromaštva i ljubavi prema bližnjemu. »Iz svagdanjeg iskustva znamo, da svećenici siromašnog života, koji po evanđeoskom savjetu nikada ne traže svoju korist, uvijek čine čudesna dobročinstva kršćanskom puku«[23]). Kada je to Pio XI napisao, izričito je imao na pameti sv. Ivana Mariju Vianneya. Imajući u vidu današnje društvo, isti je papa upravio svećenicima, kao i svim vjernicima, slijedeće upozorenje puno ozbiljnosti: »Međutim, dok se ljudi odlučuju da za novac sve prodaju, za novac sve kupuju, svećenici neka prijeđu preko zamamnih zabluda, i neka se riješe prevelike brige za sebe, u sebi neka uguše svaku nisku pohlepu za dobitkom i neka ne trče za novcem, nego neka traže svoj dobitak u dušama, i neka ne teže i ne traže svoju slavu, nego Božju slavu«[24]).

13. Te riječi nužno moraju biti zapisane u srcu svakog svećenika. Ako netko i ima nešto zakonito stečenog osobnog imetka, neka ga strastveno ne voli niti čuva. Radije neka se sjeti, da je po propisima crkvenog zakonika dužan od dodijeljene mu crkvene nadarbine »višak dohotka upotrijebiti za siromahe ili u pobožne svrhe«[25]). Ne daj, Bože, da bi ijedan dopustio, da se na nj obori onaj prigovor, kojim je sv. arški župnik prekoravao svoje ovce: »Koliko ih je, koji svoj novac sa škrtošću čuvaju, dok toliki siromasi umiru od gladi«[26]). Nama je poznato, da mnogi svećenici danas žive doista siromašno. Ako takvi svećenici misle na onoga, koji je između njih uzvišen do nebeske slave, jer se svojevoljno odrekao svega i da ništa nije više želio, da sebe uvjeri da je u župi između svih on najsiromašniji[27]), tada će uistinu saznati, gdje će naći korisni poticaj, da se i sami potrude da budu požrtvovni i da uistinu poštuju evanđeosko siromaštvo. Ako im Naša očinska briga uzmogne biti tako utješna, neka znaju, da se veoma veselimo, što se ne daju pokrenuti nikakvim sebičnim nastojanjima, da tako velikodušno služe Kristu i Crkvi.

14. Dok tako krepost siromaštva preporučujemo i uzvisujemo, neka nitko ne misli, da bismo odobravali pomanjkanje najnužnijih životnih sredstava, bez kojih moraju Gospodinu služiti neki Božji službenici po gradovima i udaljenim zaseocima. Sv. Beda Venerabilis u svojem razlaganju Gospo-

dinovih riječi, kako se treba odreći dobara ovoga svijeta, posebno opominje, da ne bismo krivo tumačili ove riječi: »Ne smijemo misliti, da je zapovjeđeno, da sveti ne bi smjeli imati novaca bilo za sebe bilo za siromahe, jer je — kako čitamo — i Gospodin sam ... imao blagajnu, kojom je opskrbljivao Crkvu ... nego je zapovjeđeno da Bogu ne služimo radi novca i da se ne odreknemo pravde iz straha radi bijede«[28]). Radnik je svakako dostojan svoje plaće[29]). S istom brigom kao i Naš neposredni prethodnik toplo molimo sve vjernike, da s veseljem poslušaju molbe svojih pastira, koji se s pravom brinu, da njihovim pomoćnicima u službi ne uzmanjka ono, što im je za svagdanji život potrebno[30]).

Anđeoska čistoća

15. Kao što se odricao bogatstva isto je tako Ivan M. Vinney bio primjer u svojevoljnoj tjelesnoj pokori. »Na jedan se samo način« — govorio je — »možeš, kako treba, posvetiti Bogu: odričući se samoga sebe i čineći djela pokore, tako naime, da mu se sav posvetiš«[31]). Ono, što se odnosi na čistoću, to je sveti arški župnik u svako vrijeme svoga života hrabro ispunjavao.

16. Taj sveti uzor čistoće, čini Nam se, treba da sja osobito svećenicima našega vremena, jer baš današnji svećenici — kako se to na žalost u mnogim pokrajinama događa — moraju radi vršenja svoje službe živjeti u takvoj sredini ljudskog društva, koja je okužena prevelikom ćudorednom slobodom i prevelikim strastima. Na njih se najčešće može primijeniti riječ sv. Tome Akvinca: »Mnogo je teže voditi brigu za duše zbog vanjskih opasnosti«[32]). K tome, svećenici se često osjećaju od drugih odijeljeni, pa i vjernici, za čije se spasenje brinu, slabo ih razumiju i malo ih podupiru u njihovim nastojanjima. Sve svećenike, a napose koji rade potpuno osamljeni i žive u najtežim opasnostima za ovu krepost, htio bih ovim pismom ponovno i ponovno potaknuti, časna braćo, da iz cijelog njihovog života odsijeva svjetlo svete čistoće. Tu je krepost sv. Pio X s pravom nazvao: najbiranijim uresom svećeničkog reda[33]). Časna braćo, koliko do vas stoji, pobrinite se koliko je moguće, i ne prezajte pred nikakvim naporima, da vama povjereni svećenici žive i rade u takvim okolnostima, koje će žar njihova rada podupirati. Svim nastojanjem treba se pobrinuti da se odstrane opasnosti prevelike osamljenosti, da se prikladnim opomenama prepo-

ruči, da ne bi tko bilo što radio nepromišljeno i bez savjetovanja, da se napokon otkloni mekoputna lijenost kao i prevelika vanjska zaposlenost. U tom pogledu upravo je probitačno upozoriti na odredbe, koje su pune mudrosti, Našeg neposrednog prethodnika u enciklici »Sacra Virginitas«[34]).

17. O arškom župniku su govorili da mu čistoća odsijeva s lica[35]). Doista, tko i danas uđe u njegovu misao i srce, osupnut stoji ne nad hrabrošću, kojom je ovaj Kristov junak podvrgao pod jaram svoje tijelo[36]), nego nad uvjerljivom snagom riječi, kojom je svjetovao, i nekom milinom kojom je zvao i privlačio pobožno mnoštvo hodočasnika, koje se oko njega sakupljalo, da pođe njegovim tragom. Dobro je znao iz dugog iskustva u ispovjedaonici, koliko grešnih poraza donosi nečista strast. Zato su mu se od srca izvijali ovi uzdasi: »Kad ne bi bilo pravih nevinih duša, koje Bogu prinose zadovoljštinu za naše grijehe, kolike i kakve teške kazne bi nas zadesile«. Kako je bio u tom iskusan, znao je dati svojim slušaocima ovakav savjet: »Djela pokore napunjaju čovjeka tolikom slašću i milinom, da u srcu neće nikada minuti želja za njima, tko ih je jednom okusio... Na tom putu težak je samo prvi korak«[37]).

18. Takav asketski način života, kojim treba čuvati svećeničku čistoću, urodit će tim da svećeničko srce neće lutati po neplodnim stazama svojeg koristoljublja, nego će ići na ruku i bit će otvoreno za potrebe braće. O tome je sv. Ivan Marija Vianney izvrsno primijetio: »Srce urešeno krepošću čistoće ne može a da ne ljubi, jer je našlo sam izvor i porijeklo ljubavi — samoga Boga«.

19. Kolika i kakva dobročinstva ljudskoj zajednici donose takvi ljudi, koji su slobodni od zemaljskih briga i potpuno predani službi Božjoj, jer daju u korist braće svoj život, svoje misli i svoje snage! Koliko Crkvi koriste svećenici, koji se posebno brinu da sačuvaju potpunu čistoću, pa sa svojim prethodnikom Pijom XI držimo, da je čistoća najljepši ures katoličkog svećeništva, i »čini Nam se, da najdostojnije i najviše odgovara zahtjevima i željama Isusova Srca i da Isusovo Srce to očekuje od svećeničkih srdaca«[38]). Zar se nije duh sv. Ivana Marije Vianneya uspeo do visine zahtjeva Božje ljubavi, kada je zapisao onu uzvišenu misao: »Svećeništvo je ljubav Presvetog Srca Isusova«[39]).

20. Što znači krepost poslušnosti, u kojoj se svetac toliko odlikovao, o tom imamo bezbroj svjedočanstava. S pravom možemo ustvrditi, da je za njega bila vjernost crkvenim poglavarima, koju je još na svećeničkom ređenju obećao i koju je bez prekida održao, neka neprekinuta žrtva volje kroz četrdeset godina. Cijeli je život od sveg srca čeznuo da živi sakrivenim životom u samoći i tišini. Mislio je da je pastoralni rad pretežak teret za njegova ramena, pa je ne jedanput pokušao da ga se riješi. Poslušnost biskupu bila mu je za divljenje. O tome, časna braćo, moram u ovoj enciklici navesti nekoliko dokaza: »Od petnaeste godine pa dalje gorio je od želje za samoćom. Ta mu se želja nije ispunila. Zato je bio otcijepljen od svih stvari i sve utjehe, koju su mu njegove životne prilike mogle pružiti«[40]). »Bog nije dopustio, da svoje osnove ostvari. Na taj način bilo je očito, da se Bog pobrinuo, da je sv. Ivan Marija Vianney podvrgao svoju volju poslušnosti i da je dužnost svoje službe pretpostavio osobnim željama. Tako mu je nastojanje oko odricanja samoga sebe ostalo kroz cijeli život«[41]). Ivan Marija Vianney, da bi pokazao svoju poslušnost prema pretpostavljenima, obavljao je službu župnika u Arsu i ostao u toj službi do smrti«[42]).

21. Treba primijetiti da se potpuna poslušnost prema pretpostavljenima u njega temeljila na čisto nadnaravnoj osnovi. Crkvenu je vlast priznavao i po propisima bio poslušan. Tako je pun vjere iskazivao to i riječima Krista Gospodina, koji je rekao svojim apostolima: »Tko vas sluša, mene sluša«[43]). Da bi se što vjernije saglasio s nakanama svojih pretpostavljenih, imao je običaj da prisiljava svoju volju time što je na se primao teret ispovijedanja, ili što je u apostolskom radu pomagao svoju subraću, da tako ova žrtva volje urodi što obilnijim i spasonosnijim plodovima.

22. Baš zato htjeli bismo ovaj oblik potpune poslušnosti kao uzor staviti svećenicima. Želimo, da bi svećenici upoznali snagu i ljepotu ove kreposti i da bi se što više za nju oduševili. Tko bi se usudio posumnjati u značenje ove kreposti, kako se to koji put danas događa, neka ga od toga odvrati misao našeg prethodnika Pija XII, koju bi svatko morao čuvati u svom srcu: »Svetost osobnog života i uspjeh u apostolatu izvire i stoji na tvrdom temelju tj. u čvrstoj i vjernoj odanosti prema svetoj hijerarhiji«[44]). Uostalom, kao što

dobro znate, časna braćo, često i vrlo oštro Naši su zadnji prethodnici upozoravali svećenike na pogubnost razdora koja među svećenicima nastaje iz neposlušnosti bilo prema učiteljstvu crkvene nauke, bilo prema izboru različitih putova i načina apostolata, bilo, napokon, prema stvarima crkvene discipline.

23. Nećemo se dalje zadržavati na toj stvari; čini Nam se potrebnije da potaknemo sve Svoje sinove, katoličke svećenike, da u svom srcu gaje i pomnože ljubav, tako da se osjećaju s najužim vezama povezani s Majkom Crkvom. O sv. se Ivanu Mariji Vianneyu zna da je živio povezan s Crkvom, da je samo za nju radio i izgarao kao ugljen na užarenoj vatri. Kad bi i nas svećenike Isusa Krista zahvatio i to potpuno zahvatio onaj plamen, koji je zapalio Duh Sveti! Sve, što jesmo i što imamo, primili smo od Crkve. Radimo zato u njeno ime i s njenom vlašću. Povjerenu nam službu savjesno izvršimo povezani vezama bratskog jedinstva, i to s onakvom sabranošću, kakva je pri tom potrebna.

II

MOLITVA I EUHARISTIJA

24. Sv. Ivan Marija Vianney, kako smo rekli, izgrađivao je u sebi krepost poslušnosti, ali je bio i uvjeren, da »svećenik mora biti prije svega neumoran u molitvi«[48]). Poznato je kako je novoimenovani župnik u selu, gdje je kršćanski način života potpuno oslabio, u vrijeme noćnog počinka, veoma duge i najslađe časove proveo klanjajući se ljubavi Isusovoj u presvetom Sakramentu. Svetohranište postalo mu je zdenac, iz koga se ustrajno napajao nadnaravnom snagom, iz koga je crpio jakost za svoju pobožnost i uspjehe u svom apostolskom radu, i to tako da bi na aršku župu za svećeva vremena mogli primijeniti ono, što je rekao Naš prethodnik Pio XII kad je opisivao kršćansku župu: »Na sredini stoji crkva, usred crkve svetohranište, a njemu sa strane ispovjedaonica, gdje se kršćanskim vjernicima obnavlja nadnaravni život ili zdravlje«[47]).

Arški župnik — uzor molitve

25. Ovaj čovjek, koji se sav istrošio u spasavanju duša, pruža tako lijep i spasonosan primjer postojane molitve svećenicima našega vremena, koji katkad znadu precjenjivati učinke vanjskog rada i koje tako lagano zanosi u službi vanjsko djelovanje na njihovu duhovnu štetu. Arški je župnik govorio: »Nas svećenike naša nepromišljenost prije, da se uzdignemo do svetosti. Teško nam je otrgnuti srce od vanjskih stvari. Ne znamo što bi trebalo učiniti. Potrebno je da sabrano razmišljamo, da se upregnemo u jaram molitve i da se tijesno sjedinimo s Bogom.« Njegovi nam suvremenici svjedoče, da je sam neprestano molio, i toga mu nisu mogli spriječiti ni napori ispovijedanja ni druge dušobrižničke dužnosti. Ma da je bio jako mnogo zaposlen, nije propuštao razgovor s Bogom«[48]). Neka on sam govori. On je bio neiscrpiv u razgovoru, kada se spominjala sreća i korist molitve. »Prosjaci smo i moramo sve od Boga izmoliti«[49]) »Koliko duša možemo obratiti svojim molitvama!«[50]). Ponavljao je: »Najveća je, eto, sreća za čovjeka na zemlji, kad se može svim žarom moliti Bogu«[51]). Sam je tu sreću obilno uživao tada, kada je njegov duh, rasvijetljen nadnaravnim svjetlom, uronjavao u razmišljanje o nebeskim stvarima, kad je svoje jednostavno i čisto srce uzdizao do tajne utjelovljene Božje Riječi, do vrhova Presvetog Trojstva, koje je štovao s najvećom ljubavlju. Mnoštvo hodočasnika osjećalo je da im pobožni svećenik vadi iz ponizne dubine svoga života tako drage i vrlo česte riječi, koje su izvirale iz zažarenog srca. »Biti ljubljen od Boga, povezan s Bogom, živjeti za Boga: to je blaženi život, to je blažena smrt«[52]).

Svećenik — čovjek molitve

26. Od svega srca želimo, časna braćo, kad bi se svećenici, za koje se vi brinete, dali uvjeriti dokazom života sv. Ivana M. Vianneya, kako je neophodno potrebno, da svim silama uznastoje, da prednjače u revnoj molitvi. To se dade postići, iako može biti, da je tko preko svake mjere zaposlen u apostolskom radu. Da se to postigne, potrebno je da njihov život bude do u potankosti uređen prema smjernicama vjere, koje su prožimale život sv. Ivana Vianneya i po kojima je činio čudesa: »Divimo se vjeri ovog svećenika«, uskliknuo je neki od njegovih suradnika u službi. »Tolika je da bi mogla obogatiti duše cijele biskupije!«[53]).

27. Do tako uskog sjedinjenja s Bogom najviše su ga vodile i štitile prije svega različite svećeničke duhovne vježbe, koje je Crkva vrlo mudrim odredbama propisala. Takve su vježbe: svagdanja razmatranja, pobožni pohodi Presvetom u svetohraništu, molitva sv. Krunice, brižno ispitivanje sa-

vjesti[54]). Što se tiče brevijara, svećenici su pod smrtni grijeh Crkvi obećali, da će ga svaki dan izmoliti[55]). Često baš u tom, jer se ne drže ovi propisi, treba tražiti razlog što kod nekih svećenika, koji su potpuno zaokupljeni vanjskim radom, nestaje njihova svetog oduševljenja. I konačno, na žalost, ti svećenici dolaze u skrajnu duhovnu bijedu, budući da su zavedeni dražima zemaljskog života i lišeni svake duhovne pomoći. Sv. Ivan Marija Vianney naprotiv, »kada je bio sav u poslu za spasenje drugih, ipak nije zanemario svoje spasenje«. Za osobnu svetost brinuo se što je više mogao, da bi tako lakše druge vodio do svetosti[56]). Da upotrijebimo riječi sv. Pija X: »Budimo uvjereni i sigurni, da svećenik mora marljivo moliti, ako se hoće držati na visini svojega staleža i službe... Svećenik bi morao mnogo savjesnije slušati Kristovu zapovijed: »Treba neprestano moliti«. Sv. Pavao toga se držao i toliko svjetovao: »Ustrajte u molitvi, budite budni i zahvaljujte, neprestano molite«[57]). Uz ovo rado donosimo riječi, koje je Naš neposredni prethodnik na početku svoga pontifikata rekao svećenicima, da im bude geslo: »Sve više i više molite, i što ustrajnije molite«[58]).

Euharistijska pobožnost svetoga župnika

28. Molitva sv. Ivana M. Vianneya, koji je zadnjih 30 godina svoga života gotovo proživio u crkvi i kada ga je zadržavao beskrajni niz onih koji su se htjeli ispovjediti, imala je jednu osobitost, da se i u ispovjedanici obraćao Kristu u presvetoj Euharistiji. Jedva se može vjerovati, s kakvom se žarkom pobožnošću obraćao Kristu u presvetoj Euharistiji. Govorio je: »Tamo je Onaj, koji nas je toliko ljubio. Kako da mu ljubav ne vratimo?«[59]). Presvetu Euharistiju štovao je s gorućom ljubavi. Neka viša sila, od koje se nije mogao otrgnuti, vukla ga je pred svetohranište. Svoje je vjernike poučavao na ovaj način moliti: »Za pravu molitvu ne treba ne znam koliko riječi. Vjera nam govori, da je tamo u svetohraništu prisutan dobrostivi Bog. Njemu otvorimo dušu. Veselimo se, da nas pušta k sebi. Vidite, to je najljepša molitva«[60]). Sve je učinio da pobudi kod vjernika štovanje i ljubav prema Isusu Kristu, koji je sakriven u presvetoj Euharistiji. Zvao ih je, da se okrijepe svetom pričešću. Druge je predvodio primjerom svoje pobožnosti. Svjedoci su to posvjedočili ovim riječima: »Da se o tome uvjeriš, trebalo ga

je samo vidjeti kako misi i kako pokleče prolazeći mimo svetohraništa«[61]).

Značenje Euharistije u svećeničkom životu

29. »Divan primjer sv. Ivana Marije Vianneya još i danas ima svoju vrijednost«, svjedoči naš neposredni prethodnik Pio XII[62]). Duga svećenikova molitva pred presvetom Euharistijom tako je puna snage i učinaka, da ih svećenik nikako drugačije ne bi mogao postići, niti na ikoji drugi način nadomjestiti. Svećenik, bilo kad se Gospodinu Isusu klanja ili mu zahvaljuje, ili kad mu daje zadovoljštinu za svoje uvrede i za uvrede drugih, ili kad, napokon, žarko moli, da Bogu preporuči povjereni mu posao, uvijek neka usplamti gorućom ljubavi prema Bogu Otkupitelju, komu je obećao vjernost, neka usplamti ljubavlju prema ljudima za koje vodi duhovnu brigu. Svećenik će po euharistijskoj pobožnosti, koja treba da bude žarka, revna i marljivo obavljena, postići da će mu ova pobožnost uzdizati i krijepiti dušu u usponu do savršenstva i da će mu priteći u apostolskom radu nadnaravnom snagom, na koju treba da se oslone najrevniji Kristovi suradnici.

30. Ne možemo prešutjeti niti moć dobročinstava, koja izviru iz ove pobožnosti za vjernike. Vjernici su svjedoci svećeničke pobožnosti, pa ih njihov primjer privlači. S pravom je ustvrdio naš prethodnik Pio XII pred svećenicima ovoga grada: »Ako hoćete da vam povjereni vjernici pobožno i rado mole, treba da im u crkvi svijetli vaš primjer, i da vas vide kako molite. Svećenik koji pred svetohraništem kleči i u dubokoj sabranosti moli, i koji se vlada u crkvi dostojno svetom mjestu, pruža vjernicima svijetli primjer, pobuđuje ih na pobožnost«[63]). Novopostavljeni arški župnik upotrebljavao je u svom apostolskom radu prije svega ovo sredstvo, koje je u svim vremenima i na svakom mjestu od svih sredstava najvrednije.

Svećenik i žrtva svete mise

31. Nikada ne zaboravimo, da je najljepši oblik euharistijske molitve žrtva sv. mise. Časna braćo, držimo da to moramo posebno naglasiti, jer žrtva sv. mise ulazi u najdublju dubinu svećeničkog života.

Nemamo namjere da opširno razglabamo tradicionalnu nauku o odnosu svećenika i euharistijske žrtve. Naši su prethodnici Pio XI i Pio XII poznatim i jasnim dokumentima to

obrazložili. Mi vas na njih upozoravamo, da se postojanom brigom svećenici i vjernici, koji su povjereni vašem vodstvu, s njima što zdušnije upoznaju. Tako će nestati neke nejasnoće, neke će smjelije misli, koje su u raspravama došle do izražaja, doći do ispravnog shvaćanja.

33. Čini nam se potrebnim u ovoj enciklici istaknuti, koji je bio glavni razlog, da je arški župnik kao pravi junak i kao najsvjesniji izvršilac svećeničkih dužnosti doista u punoj mjeri zavrijedio, da duhovnim pastirima bude postavljen kao uzor najodličnijih kreposti, i da ga štuju kao svoga nebeskog zaštitnika. Ako je jasna istina, da je svećenik primio sveti svećenički Red zato, da služi oltaru, i da je svoje svećeništvo počeo s euharistijskom žrtvom, tada je istina, da će euharistijska žrtva Božjem službeniku ostati kroz cijeli život kako početak i izvor svetosti, koju treba postići, tako i izvor apostolskog rada, kojemu se treba posvetiti. Sve se ovo u sv. Ivanu Vianneyu u najvećoj mjeri ostvarilo.

34. Vrhunac svećeničkog apostolata sastoji se u tom, da svećenik svuda, gdje živi Crkva, sabire vjernike oko oltara, one vjernike, koji su povezani vezama vjere, preporođeni sv. krštenjem i očišćeni od grijeha. Svećenik se tada služi svetom vlašću, koja mu je podijeljena, i prikazuje božansku žrtvu, u kojoj Isus Krist sam obnavlja jedinstvenu žrtvu, koju je prikazao na Kalvariji za spasenje svijeta i za uzveličavanje slave nebeskog Oca. Sabrani kršćani zajedno sa svećenikom prikazuju najvišemu i vječnom Bogu božansku žrtvu i daruju sami sebe kao »živu, svetu i Bogu ugodnu žrtvu«[60]). I baš tu Božji narod, poučen u vjerskim istinama i zapovijedima i očajan Kristovim tijelom, dobiva nadnaravni život, te se tu upotpunjuje — ali ako je potrebno — ostvaruje jedinstvo. I tako se, osim toga, na cijeloj zemlji kroz sva vremena po duhovnoj izgradnji obnavlja Mistično Tijelo Isusa Krista, tj, Crkva.

35. Budući da je sv. Ivan Vianney tijekom godina sve više i više upotrebljavao svoje vrijeme isključivo i prije svega za propovijedanje istina sv. vjere i očišćavanje duša u ispovjedaonici, te se u svakom djelu svoje svete službe obraćao na Božji oltar, s potpunim pravom i zasluženo moramo njegov život označiti kao svećenički i pastirski u najvišem značenju te riječi. Prava je istina, da su grešnici sami od sebe navirali u aršku crkvu, jer je duhovni pastir bio na glasu svetosti, dok toliki drugi svećenici moraju uz velike teškoće okupljati vjernike, koji su njima povjereni, pa ih kao u misijama moraju poučavati prve vjerske istine. Ti apostolski napori, tako potrebni, iako su koji put teški, ne smiju Božje službenike priječiti da ne bi bili svjesni onoga, što je najznačajnije i za čim uvijek moraju težiti, poput sv. Ivana Vianneya, kada se u svojoj priprostoj seoskoj crkvi sav posvetio bitnim zadacima svoga pastoralnog života.

Sv. misa izvor svećeničkog osobnog posvećenja

36. Posebno treba naglasiti: kako god svećenik teži, hoće i radi, da postane svet, uvijek treba da oblik svoga uzora i nadnaravnu snagu traži u euharistijskoj žrtvi koju prikazuje, i mora se ravnati po poticajima Rimskog pontifikala: »Razumijte što činite i nasljedujte što obavljate.« — Potrebno je da ovdje navedemo riječi Našega neposrednog prethodnika, koje čitamo u njegovoj apostolskoj poruci, što nosi naslov *Menti Nostrae:* »Kao što je bio sav Spasiteljev život upravljen prema žrtvi samoga sebe, isto tako morao bi biti i život svećenika, koji u sebi ostvaruje Kristov lik, pa zato treba da bude s Njim, u Njemu i po Njemu prijatna žrtva ... On, dakle, neće samo služiti sv. misu nego će je najintimnije proživljavati. Samo će tako moći crpsti onu nadnaravnu snagu, koja će ga preobraziti i učiniti dionikom žrtve Spasiteljeva života ...«[65]). Nadalje govori: »Svećenik treba nastojati da u svojoj duši obnavlja sve, što se zbiva na oltaru. Kao što Isus Krist sebe žrtvuje, tako i njegov svećenik treba da se s njim žrtvuje. Kao što Isus Krist ispašta za grijehe ljudi, tako i svećenik treba da napornim putem kršćanske askeze postigne svoje vlastito i tuđe očišćenje«[66]).

37. Ovu uzvišenu nauku ima Crkva pred očima, kada svoje službenike majčinski poziva da žive asketskim životom i da euharistijsku žrtvu prikazuju s najvećim vjerskim poštovanjem. Ne mora li se tražiti razlog, da svećenici pomalo otpadaju od one prve ljubavi, koju su primili kod svetog ređenja, u tom, što nemaju svi pred očima one međusobne obaveze, po kojoj bi se žrtva samoga sebe i žrtva sv. mise slijevala u jednu žrtvu? To nas uči sv. Ivan Vianney i svojim riječima i svojim iskustvom: »Uzrok svećeničkom popuštanju u revnosti treba tražiti u tom, što sv. misu ne služi pažljivo i pobožno«. Ova krepost »da sebe prikazuje kao zadovoljštinu za grijehe«[67]) prešla mu je u naviku, pa je plakao »kad je mislio na nesretne svećenike, koji nisu svjesni svetosti svoje službe«[68]).

38. Očinski opominjemo i molimo Svoje drage svećenike da se iskreno i u određeno vrijeme ispituju, kako obavljaju

božanske tajne i u kakvom duševnom raspoloženju i stanju uzlaze na oltar i kakve bi plodove htjeli odatle brati. Stogodišnjica u čast slavnog i čudesnog svećenika, koji je »iz utjehe i sreće što može prikazivati svetu žrtvu«[69]) crpao duh gorljivosti za svoju osobnu žrtvu, neka svećenicima bude poticaj. Čvrsto smo uvjereni, da će im njegov zagovor donijeti svjetlo i snagu.

III

PASTIRSKA REVNOST

Sv. arški župnik uzor apostolske revnosti

39. Izvanredan asketski život i molitva, o kojoj smo Vam, časna braćo, govorili, očito nam pokazuju, odakle je sv. Ivan M. Vianney crpao svoju pastirsku revnost i odakle su proisticali oni čudesni nadnaravni učinci njegove svete službe. Zato je mudro Naš prethodnik Pio XII opominjao: »Svećenik neka bude uvjeren, da će preteška služba, koja mu je povjerena, biti toliko plodnija, koliko on bude u svom radu tješnje povezan s Kristom i koliko se da voditi Njegovim duhom«[70]). Život sv. arškog župnika potvrđuje također onu najuzvišeniju normu rada, koja se oslanja na same riječi Isusa Krista: »Bez mene ništa ne možete učiniti«[71]).

40. Jasno je, da ovdje ne možemo nabrajati sva čudesna djela poniznog arškog župnika, kojega je kroz 30 godina opsjedalo u ispovjedaonici toliko mnoštvo, da su mu neki predbacivali, »da je uznemrio XIX stoljeće«[72]), niti mislimo govoriti o njegovim posebnim metodama u apostolskom radu, koje bi se jedva mogle uvijek prilagoditi našem vremenu. Dosta je spomenuti, u tom pogledu, da je sv. župnik bio u svoje vrijeme uzor pastirske revnosti u zabačenom selu, gdje su još odjekivali potresi francuske revolucije, kako u vjeri, tako i u ćudoređu. Prije nego što je nastupio svoju službu u župi, bilo mu je rečeno: »U toj ćeš župi naći malo ljubavi prema Bogu. Učini da se opet po tebi probudi«[73]). Pokazao se kao neumoran Božji radnik. Bio je spretan i vješt u predobivanju mladeži i kršćanskih obitelji za ćudoredni život, bio je pažljivo brižan za sve ljudske potrebe svojih vjernika, bio je pripravan na teškoće i napore, jer je bio bliz njihovu životu, posebno je nastojao, da se osnuju kršćanske škole i da se po župama drže misije. Sve to svjedoči da je sv. Ivan

M. Vianney u povjereno mu malo stado ponio u sebi lik dobroga pastira koji svoje ovce poznaje te ih brani u opasnostima i vodi ih čvrsto i s ljubavlju. Tako je i ne znajući sebi propovijedao hvalospjev, kad je jednom zgodom narodu propovijedao i rekao: »Dobri pastir, pastir, koji potpuno odgovara zahtjevima i željama Isusa Krista! To je najveće dobročinstvo koje dobrostivi Bog može pokloniti jednoj župi«[74]).

41. Primjer sv. župnika sadrži vrednote, koje vrijede uvijek i za sva vremena. Napose upozoravamo, časna braćo, na tri stvari.

Pastir svjestan svoje odgovornosti

42. Prije svega udara nam kod sv. arškog župnika u oči njegovo visoko poštivanje pastoralnog rada. Bio je tako ponizna srca i imao je tako žive nadnaravne spoznaje o vrijednosti spasenja ljudske duše, da nikada nije mogao bez straha nositi odgovornost župničke službe. »Dragi prijatelju«, jednom se povjerio duhovnom subratu, »ti ne znaš kako je strašno stupiti pred Božji sud iz dušobrižničke službe«[75]). Poznato je već, o tom smo govorili, kako je vruće želio pobjeći u samoću, da bi tamo »oplakivao svoj bijedni život i za nj dao zadovoljštinu«, kako je sam govorio. Isto tako znamo, da ga je poslušnost i briga za spasenje drugih prisilila da se vrati na zapušteno polje apostolata.

43. Na časove je tako snažno osjećao težinu toga tereta, da mu se činilo, da će ga satrti. Tome raspoloženju treba tražiti uzrok u tome, što je imao uvijek pred očima uzvišeni oblik službe i pastoralnog rada, koji bi mogao svladati samo skrajnim naporom duha. Prvih godina na župi ponizno je molio Boga: »Bože, daj da se povjerene mi ovce vrate na dobru pašu. Sve dane svoga života pripravan sam trpjeti za to što god budeš htio«[76]). Te žarke molitve Bog je uslišao, kako je kasnije sv. župnik sam priznao: »Da sam kod dolaska u Ars unaprijed znao za sve trpljenje, koje me čeka, na mjestu bi bio umro«[77]). Po uzoru apostolskih muževa svih vremena i on je jasno znao, da prije svega s križem može uspješno raditi na spasavanju povjerenih mu duša. Nije se tužio, kada je za njih morao trpjeti sramotu, nerazumijevanje i svake vrsti protivljenja. Za duše je drage volje primio na sebe najoštrije duševne i tjelesne muke, koje je sa sobom nosilo ispovijedanje iz dana u dan, gotovo neprekidno

kroz 30 godina. Za duše se borio kao Kristov heroj protiv paklenskih sila. Za duše je, napokon, svojevoljnim žrtvama upokorio svoje tijelo. Opće je poznat odgovor duhovnom subratu, koji se tužio nad neuspjehom u svom pastoralnom radu: »Molili ste i tražili od Boga, plakali ste i jaukali i uzdisali ste. A da li ste i postili, po noći bdjeli, na tvrdom ležali i bičevali se? Dok to niste učinili, nemojte misliti, da ste sve učinili«[78]).

44. Ponovo se obraćamo svećenicima, koji se brinu za duše, i zaklinjemo ih, da shvate veliku snagu ovih tvrdih riječi. Svaki vođen nadnaravnom razboritošću, po kojoj se moraju ravnati sva naša djela, neka sam prosudi, da li je njegov život takav kakav zahtijeva pastoralna briga za povjerene mu vjernike. Svatko neka razmisli o svojoj odgovornosti, o teretu i dužnostima, koje je na se preuzeo imajući pred očima svoj uzor sv. Ivana M. Vianneya, a da pritom ne gubi pouzdanja u Božje milosrđe, koje će nam pomoći u svim našim slabostima. »Velika je nesreća za nas župnike«, tuži se svetac, »što se duša uljenjuje« — tim je riječima ciljao na opasnost koja prijeti duhovnim pastirima, da se priuče na grijehe, u kojima žive njihovi vjernici. Da još više nasljedujemo arškog župnika, »koji je bio uvjeren, da ljude treba ljubiti, ako im želimo nešto dobra učiniti«[79]), neka svaki svećenik ispita svoju savjest o tome, koliko ljubavi iskazuje onima, koje je Bog njegovoj brizi povjerio, i za koje je Krist umro!

45. Bez sumnje treba pripisati čovječjoj slobodnoj volji ili kakvom od nje neovisnom događaju, što koji put napori najvećih svetaca bivaju bezuspješni. Ipak svećenik treba da bude svjestan, da je po nedokučivim nacrtima Božje Providnosti vječna sudbina mnogih ljudi nedjeljivo povezana s njegovom pastirskom revnosti i primjerom njegova života. Nije li snaga takvih misli tolika, da bi mogla potresti ohladnjele, a još više potaći na revnost gorljive Kristove radnike?!

Neumoran propovjednik i kateheta

46. Sv. je Ivan Marija Vianney, kako su nam zapamćenja o njemu ostavila, »bio u svako vrijeme pripravan da služi potrebama duša«[80]). Zato se kao dobri pastir brinuo da svoje ovce obilno opskrbi hranom kršćanskih istina. Cijeli svoj život bio je propovjednik i kateheta.

47. Da bi kako treba ispunio zadaću, koja je prema Tridentskom saboru »primum et maximum officium — prva i najveća služba — svi znaju kako je savjesno i ustrajno radio, da izvrši ovu dužnost. Svoje je nauke svršavao s teškoćom, kad je bio već u poodmakloj dobi. Prve propovijedi, koje je držao pred vjernicima, tražile su za pripravu mnoge noći. Kakva li uzora onima, koji navješćuju Božju riječ! Neki svećenici, koji su napustili svaku brigu za studij, htjeli su se na lagan način opravdati svečevom malom naobrazbom. Takvi neka radije sebi postave za uzor odvažnu ustrajnost duha, kojom se arški župnik osposobio za vršenje tako uzvišene službe prema darovima svoga uma. — Ti uostalom i nijesu bili tako skromni, kako se znalo tvrditi, jer se odlikovao bistrinom uma i ispravnim rasuđivanjem[81]).

48. U svakom slučaju svaki je svećenik dužan steći i uzdržati kako opće znanje tako i bogoslovsko, koje će biti primjerno njegovim sposobnostima i njegovoj službi. O, kad bi pastiri duša u toj stvari pokazivali toliko marljivosti, koliko je pokazao arški župnik, da učenjem svladaju sve zapreke i teškoće, da vježbom učvrste svoje pamćenje i kad bi svoje znanje crpli iz najmudrije knjige — križa Gospodinova! Zato je biskup i rekao onima, koji su arškog župnika podcjenjivali: »Ne znam, da li je učen, ali znam, da ima rasvjetljenje odozgo«[82]).

49. S pravom i potpuno zaslužno nije Naš prethodnik kolebao da poniznog seoskog svećenika stavi za uzor propovjednicima Rima: »Sv. arški župnik nije bio kao govornik po svojoj naravi nadaren poput Segnerija ili Bossueta, ali duboko, jasno i živo uvjerenje, koje je prožimalo njegov duh, odjekivalo je iz njegovih riječi, odsijevalo je iz njegovih očiju, da je umu i osjećaju pružao misli, prikladne slike, zgodne poredbe, pune dosjetljivosti, kojima bi se divio i sveti Franjo Saleški. Takvi propovjednici doista osvajaju srca vjernika. Tko je ispunjen Kristom, tome neće biti teško naći put i sredstva, da i druge pridobije za Krista«[83]) Te riječi na divan način ocrtavaju arškog župnika kao propovjednika i katehetu. I kad je na koncu života njegov glas toliko oslabio, da više nije mogao doseći do ušiju svih slušača, tada je vjernike, koji su sabirali oko njegove propovjedaonice, obraćao još uvijek na dobro svojim žarkim pogledom, svojim suzama, svojom ljubavlju prema Bogu i s izrazom boli na licu i na samu pomisao na grijeh. Kako da ne budu svi ganuti, kad su

gledali pred sobom svjetlo njegova života, koji je bio potpuno odan Kristu!

50. Sv. je Ivan M. Vinney sve do svoje smrti bio sav predan poučavanju vjernika, bilo svojih župljana, bilo hodočasnika, koji su napunjali njegovu crkvu, »u zgodno vrijeme i u nevrijeme«[84]). Napadao je svako zlo u kakvom god se obliku skrivalo, samo da Bogu podigne njihova srca, »jer je više volio prikazivati privlačivu stranu kreposti, negoli odvratnost grijeha«[85]). Ovaj ponizni svećenik potpuno je shvatio, kako je uzvišena čast i veliko djelo navješćivati riječ Božju. Govorio je: »Naš Gospodin, koji je sama istina, nije manje cijenio svoju riječ od svoga tijela«.

51. Lako će se dakle shvatiti, zašto su Naši prethodnici postavili pastirima kršćanskog puka takav uzor da ga slijede. Veoma je potrebno da svećenici budu svagdje i u svako vrijeme vjerni svojem zadatku, da poučavaju. Sveti Pio X o tome veli: »Važno je istaknuti i uporno naglašavati, da za svećenika, koji bio, nema važnijeg zadatka i nema dužnosti, koju bi morao savjesnije vršiti«[86]). Ta opomena, koju su Naši prethodnici s toliko ustrajnosti ponavljali, uvrštena je u propise crkvenog prava[87]). Časna braćo, i Mi ponavljamo tu istu opomenu prigodom stogodišnjice smrti sv. arškog katehete i propovjednika. Zato s pohvalom pozdravljamo nastojanja, koja se pod vašim nadzorom i vašim vodstvom vode po raznim zemljama, da se poboljšaju uvjeti vjerske pouke kod mladeži i kod odraslih, pod različitim oblicima uvažavajući prilike u raznim krajevima. Ti su pokušaji korisni. Dok slavimo ovu stogodišnjicu hoće Bog u novom svjetlu pokazati čudesnu snagu apostolskog nadahnuća, kod ovog svetog svećenika, koji je riječju i životom dao svjedočanstvo djelu Krista raspetoga, koje »ne bijaše u uvjerljivim mudrim riječima, nego u dokazivanju Duha i Sile«[88]).

Hrabar apostol u ispovjedaonici

52. Napokon, moramo u životu sv. Ivana M. Vianneya spomenuti i onaj dio njegova pastoralnog rada, koji mu je na zemlji bio kao trajno mučeništvo: ispovijedanje, koje se kod njega uspelo do posebnog sjaja i urodilo najobilnijim spasonosnim plodovima. »Svaki dan je gotovo petnaest sati pružao uho onima, koji bi došli da se ispovjede. Taj napor počinjao je u rano jutro i produživao se do u kasnu noć«[89]). Kada su mu pet dana prije smrti popustile snage, jer je od

napora bio sav satrven, još su se zadnji penitenti gurali oko uzglavlja umirućega. Misli se, da se posljednjih godina njegova života broj hodočasnika, koji su ga htjeli vidjeti, penjao godišnje i na osamdeset tisuća.

53. Jedva možemo sebi predstaviti muke, neudobnosti i tjelesne teškoće čovjeka, koji beskrajno dugo sjedi u ispovjedaonici i sluša ispovijedi, čovjeka, koji je bio sav satrven od posta, mrtvenja, bolesti, bdjenja i nedostatnog sna. K tome su ga mučile i duševne tjeskobe, koje su ga znale cijeloga zaokupiti. Poslušajte kako se tuži: »Bog se toliko vrijeđa. Dolazi mi napast, da ga zamolim neka učini da se dogodi konac svijeta... Treba doći u Ars, da se upozna težina grijeha... Čovjek ne zna, što bi učinio... Može samo plakati i moliti«. Svetac bi k tome mogao nadodati, da će još na sebe preuzeti dio zadovoljštine. Onima, koji su ga u ovoj stvari pitali za savjet, odgovarao je: »Onima, koji se iskreno ispovijedaju, dajem malu pokoru, drugo namjesto njih činim sam«[90]).

54. Sv. je arški župnik zaista imao pred očima i u srcu, kako je sam govorio, »jadne grešnike«, u nadi, da će ih vidjeti kako se opet vraćaju k Bogu i oplakuju svoje grjehe. Na to su se vraćale sve njegove misli i brige, na to je bio usmjeren sav njegov rad, u koji je uložio sve svoje vrijeme i gotovo sve svoje snage[92]). A sve to zato, jer je iz iskustva, što ga je stekao u ispovjedaonici, gdje je odrješivao od grijeha, upoznao svu zloću grijeha i kako strašno opustošenje ostavlja grijeh u duši čovjeka. Običavao je to stanje ocrtavati tamnim bojama. »Kada bismo imali živu vjeru«, tvrdio je, »i vidjeli dušu zamazanu smrtnim grijehom, umrli bismo od strahote«[93]).

55. Ali snaga njegovih boli i oštrina njegovih riječi proizlazile su manje od straha pred kaznama pakla, koje prijete okorjelom grešniku, a više od tjesokbe, što je Bog uvrijeđen iz zaborava i prezira. Zbog okorjelosti grešnika i nezahvalna zaborava na dobrotu Božju, u obilju su mu tekle suze iz očiju. Više puta znao je reći: »Prijatelju, plačem, jer ti ne plačeš«[94]). Naprotiv, s koliko je dobrote i s kolikim je oduševljenjem sve učinio, da u raskajanom srcu pobudi nadu. Nije se bojao nikakvih napora, da bude na raspolaganju grešnicima kao posrednik Božjeg milosrđa, jer to, da se poslužimo njegovim riječima, »privlači srca kao nabujala rijeka«[95]) i više djeluje negoli majčina ljubav, »jer Bog je pripravan oprostiti brže nego što je pripravna majka izvući iz vatre svoje dijete«[96])

56. Primjeri sv. arškog župnika neka potaknu srca duhovnih pastira, da se s veseljem i s potrebnom naobrazbom posvete toj tako teškoj službi, jer upravo tu Božje milosrđe pobjeđuje ljudsku zloću, a grešnik se, opran od svojih grijeha, pomiruje s Bogom. Svećenici treba da se sjete, da je Naš prethodnik Pio XII »gravissimis verbis« osudio zabludu onih, koji omalažavaju čestu ispovijed, jer da se radi samo o malim grijesima. — Papa je tada rekao: »Da uzmognemo napredovati svaki dan na putu kreposti, toplo preporučujemo pobožnu vježbu česte sv. ispovijedi, kako ju je uvela Crkva po nadahnuću Duha Svetoga[97]). Napokon, čvrsto se nadamo, da će se svećenici prije ostalih vjernika i sami pridržavati kanonskih propisa, koji traže ispovijed u određeno vrijeme, jer je potrebna za njihovo posvećenje. Sa svim poštovanjem treba da se drže opomena, koje je u tom pogledu mnogo puta i »dolenti animo« Naš prethodnik na njih upravio[98]).

ZAKLJUČAK

57. Na koncu ove enciklike, časna braćo, želimo vam reći, da gajimo dragu nadu, da će svečanosti prigodom stogodišnjice smrti sv. arškog župnika, pomoću Božje milosti, probuditi u svakom svećeniku želju, da bi s još više goruće radosti vršio svetu službu, a napose »onu prvu svećeničku dužnost«, da se brine za svoje osobno posvećenje«[100]).

58. Kada odozgo s vrhunca našeg vrhovnog svećeništva, kamo nas je postavila nedokučiva Božja Providnost, promatramo bilo očekivanje i nadu duša, bilo tolike pokrajine širom svijeta, koje još nisu osvijetljene svjetlom Evanđelja, bilo bezbrojne potrebe kršćanskih naroda, uvijek nam se pred očima izdiže slika Našeg svećeništva. Kad ne bi bilo svećenika, ili kad bi umanjkalo njihovo svagdanje djelo, što bi koristili svi apostolski planovi, pa i oni, koji se danas čine tako prikladni? Što bi značili katolički laici, koji požrtvovno pomažu u apostolatu? Sve te svete službenike, koje toliko volimo i u koje Crkva polaže tolike nade, sve te svećenike, velimo, u ime Isusa Krista i s očinskim srcem usuđujemo se pozvati, da budu potpuno vjerni duhovnim zahtjevima, koje će na njih postavljati crkven poglavari. Naš poziv neka potkrijepe premudre riječi sv. Pija X: »Ako želimo, da u svijetu opet zavlada Isus Krist, ništa nije tako potrebno kao svetost svećenika, da svojim primjerom, riječju i znanjem budu voditi vjernicima«[101]). Slično je rekao i sv. Ivan M. Vianney svojemu biskupu: »Ako hoćete svoju biskupiju obratiti Bogu, moraju svi župnici postati sveci«.

59. Vama, časna braćo, koji nosite tešku odgovornost za svetost svojih svećenika, njih, svoje ljubljene sinove, toplo preporučujemo, da ih pomažete u njihovim doista velikim poteškoćama od kojih trpi njihov osobni život i njihov rad. Što sve ne bi mogao učiniti biskup, koji svoje svećenike voli i koji je zadobio njihovo povjerenje, koji ih uistinu poznaje i brižno nadzire i koji ih vodi s auktoritetom i očinskim srcem? Ako je vaša dužnost pastirska briga za cijelu biskupiju, mora biti posebna briga upravo za one, koji su kao zaređeni svećenici vaši najbliži pomoćinici i s kojima vas vežu tolike svete veze.

60. Prigodom proslave ove stogodišnjice htjeli bismo očinski obodriti i sve vjernike, da žarko mole za svoje svećenike, i da im za svoje strane pomognu da postanu sveti. Danas se revni kršćani mnogo nadaju i očekuju od svećenika i njemu obraćaju svoje oči i srce. Danas, kada vlada na sve strane moć novca, uzbuna sjetila, precjenjivanje tehnike, oni bi htjeli vidjeti u svećeniku čovjeka, koji govori u ime Božje, čovjeka, koji je pun vjere, koji zaboravlja na sebe i gori od ljubavi prema bližnjemu. Ovi bi kršćani morali znati, da bi mogli pomoći, da se službenici Božji uspnu do svog uzvišenog cilja, kad bi iskazivali svećeničkom dostojanstvu dužno poštovanje, kad bi što bolje razumjeli njihovu dušobrižničku službu i njihove teškoće, te kad bi ih napokon, ukoliko mogu, i djelotvorno pomagali u njhovu apostolskom radu.

61. Ne možemo a da se na poseban način ne obratimo očinskim srcem mladeži, da je toplom ljubavlju zagrlimo, jer u njezinu radu vidi Crkva nadu budućnosti. »Žetva je velika, ali je poslenika malo«[102]). U tolikim zemljama čekaju apostoli, koji su radom iscrpljeni, da dođe tkogod tko će ih zamijeniti. Cijeli narodi trpe od duhovne gladi, više nego od tjelesne. Tko će im donijeti nebesku hranu i istine života? Čvrsto smo uvjereni, da se mladež našega vijeka neće odazvati s manje oduševljenja pozivu božanskog Učitelja, da nastavi djelo spasavanja, nego što se odazvala mladež prijašnjih vjekova!

62. Uistinu je svećenikov položaj vrlo težak. Uza sve poteškoće, ipak iz svećenčke službe izvire prava sreća za svećenike, jer je njihova služba uzvišena i puna, jer i oni osjećaju da su pozvani od samoga božanskog Otkupitelja, da sudjeluju

kod najsvetijeg djela, naime u spasavanju duša i u razvitku Kristova Mističnog tijela.

63. Kršćanske obitelji, budite svjesne svoje odgovornosti i dajte Crkvi svećenika. S veseljem i zahvalnim srcem dajte svoje sinove u svetu službu.

64. Naše pobude potiču vaša srca, časna braćo, — zato i nije potrebno da se na tom dalje zadržavamo. Uvjereni smo, da ćete potpuno razumjeti tjeskobu Našeg srca, koju bismo htjeli staviti u ovih nekoliko riječi. Zagovoru sv. Ivana M. Vianneya povjeravamo ovu važnu stvar, od koje će ovisiti budućnost tolikih tisuća duša.

65. Svratimo još pogled Bezgrešnoj Bogorodici. Malo prije nego što je sv. arški župnik završio dugi životni put pun nebeskih zasluga, u jednoj francuskoj pokrajini Ona se ukazala poniznoj i čistoj djevojčici i po njoj majčinskim bodrenjem pozvala ljude na molitvu i na kršćansku pokoru. Već sto godina ovaj glas još uvijek odjekuje i kuca na ljudska srca na daleko i široko, kao u beskonačnost. Ono, što je radio i govorio svećenik, koji je ubrojen među svece i kojega stogodišnjicu slavimo, već unaprijed je, po nebeskom rasvjetljenju, navješćivalo nadnaravne istine, koje su bile otkrivene jednostavnoj djevojčici u lurdskoj spilji. Sa živom pobožnošću iskazivao je svoje štovanje Bl. Djevici Mariji bez grijeha začetoj, pa je već 1836. godine posvetio svoju župsku crkvu Marijinu bezgrešnom začeću, a s najvećim je veseljem primio proglašenje dogme 1854. godine[103]).

66. Zahvaljujemo Bogu i radujemo se, što možemo u Našim mislima slijediti ove dvije stogodišnjice: Lurda i Arsa, koje providencijalno jedna za drugom slijede i počašćuju uvelike narod, koji je toliko drag našem srcu, a kome pripadaju oba sveta grada. Sjećajući se toliko primljenih dobara i u nadi, da ćemo Mi i Crkva dobiti nove milosti, ponavljamo onu molitvu arškog župnika, koja je tako često na njegovim usnama zadrhtala: »Neka bude blagoslovljeno presveto i bezgrešno začeće blažene Djevice Marije, majke Božje. Neka svi narodi hvale i sve zemlje neka kliču i blagosivaju tvoje bezgrešno Srce«[104]).

U živoj nadi, da će stogodišnjica smrti sv. Ivana M. Vianneya po cijelom svijetu pobuditi novi žar kod svećenika i kod onih, koji su po Božjem nadahnuću pozvani u svećeništvo, i da će također kod svih vjernika pobuditi još veće i djelotvornije zanimanje za probleme svećeničkog života i rada,

svakome i svima, napose vama, časna braćo, podjeljujemo od sveg srca apostolski blagoslov kao zalog nebeskih milosti i svjedočanstvo Naše ljubavi.

Dano u Rimu kod Sv. Petra dana 1. kolovoza godine 1959, u prvoj godini Našeg papinstva.

Ivan papa XXIII

[1]) A. A. S., XVII, 1925., str. 224.
[2]) Apost. pismo Anno Jubilari; A. A. S., XXI., 1929., str. 313.
[3]) Acta Pii X., Iv., str. 237—264.
[4]) A. A. S. XXVIII., 1936., str. 5—53.
[5]) A. A. S. XLVI., 1954, str. 357—702.
[6]) A. A. S. XIVI., 1954., str. 313—317 i 666—667.
[7]) A. A. S. L., 1958., str. 966—967.
[8]) Pontificale Rom; Jo 15,15.
[9]) Exhort. Haerent animo, Acta Pii X., str. 238.
[10]) Oratio Missae S. J. M. Vianney.
[11]) Arch. Scer. Vat., C. SS. Rituum, Processus, t. 227. str. 196.
[12]) Aloc. Annus sacer.; A. A. S. XLIII., 1951., str. 29.
[13]) Ibid.
[14]) S. Thomas, Sum. Theol., II—II, q. 184. a 8. in C.
[15]) Pio XII., Nagovor 16. 4. 1953., A. A. S. XLV, 1953. str. 288.
[16]) Matth. 26, 24.
[17]) Taj. Arh. Vat., sv. 227, str. 42.
[18]) Ib., str. 137.
[19]) Ib., str. 92.
[20]) Ib., sv. 3897., str. 510.
[21]) Ibid., sv. 227, str. 334.
[22]) Ibid., str. 305.
[23]) Enciklika Divini Redemptoris; A. A. S. XXIX., 1937., str. 99.
[24]) Enciklika Ad Catholici Sacerdotii; A. A. S. XXVIII., 1936., str. 128.
[25]) C. I. C. can. 1473.
[26]) Sermons du bx. J. — B. M. Vianney 1909., sv. I. str. 364.
[27]) Taj. arh. Vat. sv. 227., str. 91.
[28]) In Luc Evang Expositio, IV., in c. 12; Migne, P. L., 92., col. 495—5.
[29]) Luc 10, 7.
[30]) Ad Menti Nostrae; A. A. S. XLII., 1950., str. 697—699.
[31]) Taj. arh. Vat. sv. 227., str. 91.
[32]) S. Thomas. Summa Theol., 1. c.
[33]) Exhort. Haerent animo; Acta Pii X., str. 260.
[34]) A. A. S. XLVI., 1954., str. 161—191.
[35]) Taj. arh. Vat., 3897, str. 536.
[36]) 1 Cor 9, 27.
[37]) Taj. arh. Vat., sv. 3897, str. 304.
[38]) Enc. Ad Catholici Sacerdotii; A. A. S. XXVIII., 1936., str. 28.
[39]) Taj. arh. Vat., sv. 227, str. 29.
[40]) Taj. arh. Vat., sv. 227, str. 74.
[41]) Ibid., str. 39.
[42]) Ibid, sv. 3895, str. 153.
[43]) Luc 10,16.
[44]) Exhort. In auspicando; A. A. S. XI, 1948., str. 375.
[45]) Taj. arh. Vat., sv. 227., str. 136.
[46]) Ibid., str. 33.
[47]) Disc. e Radiomes di S. S. Pio XII., sv. 14., str. 452.
[48]) Taj. arh. Vat., sv. 227., str. 131.

[49]) Ibid., sv. 227., str. 1100.
[50]) Ibid., sv. 227., str. 54.
[51]) Ibid., sv. 227., str. 45.
[52]) Ibid., str. 29.
[53]) Ibid., str. 976.
[54]) C. I. C., can. 125.
[55]) Ibid., can. 135.
[56]) Taj. arh. Vat., sv. 227., str. 36.
[57]) Exhort. Haerent animo; Acta Pii X., IV., 248—9.
[58]) Gov. 24. VI. 1939.; A. A. S. XXXI. 1939., str. 249.
[59]) Taj. arh. Vat., sv. 227, str. 1103.
[60]) Ibid., str. 45.
[61]) Ibid., str. 495.
[62]) Nuntius scripto datus 25. VI. 1965., A. A. S. XLVIII., 1956., str. 597.
[63]) Alloc. 13. III 1934; A. A. S. XXXV., str. 114—115.
[64]) Rom 12,1.
[65]) Adhort. Apost. Menti N; A. A. S. XLII., 1950., str. 666—7.
[66]) Ib. str. 667—8.
[67]) Taj. arh. Vat., sv. 227., str. 319.
[68]) Ib. str. 47.
[69]) Ib. str. 181.
[70]) Adhort. Apost. Menti N; A. A. S. XLII., 1950., str. 676.
[71]) Jo 15,5.
[72]) Taj. arh., sv. 227., str. 629.
[73]) Ib. str. 15.
[74]) Sermons, n. m. sv. 2, str. 86.
[75]) Taj. arh. Vat., sv. 227., str. 1210.
[76]) Ib. str. 53.
[77]) Ib. str. 991.
[78]) Ib. str. 53.
[79]) Taj. arh. Vat., sv. 227. str. 1002.
[80]) Ib. str. 580.
[81]) Ib. sv. 3897., str. 444.
[82]) Ib. str. 272.
[83]) Nagov. 15. 3. 1946; A. A. S. XXXVIII. 1946. str. 186.
[84]) 2 Tim 4,2.
[85]) Taj. arh. Vat., sv. 227. str. 185.
[86]) Enciklika Acerbo nimis; Acta Pii X. str. 75.
[87]) C. I. C. can. 1330—1932.
[88]) 1 Cor 2,4.
[89]) Taj. arh. Vat., sv. 27. str. 18.
[90]) Ib.
[91]) Ib. str. 1018.
[92]) Ib. str. 18.
[93]) Ib. str. 290.
[94]) Ib. str. 999.
[95]) Ib. str. 978.
[96]) Ib. sv. 3900, str. 1554.
[97]) Enciklika Mystici Corp.; A. A. S. XXXV. 1943. str. 235.
[98]) C. I. C. can. 125. § 1.
[99]) Enciklika Myst. Corp.; A. A. S. XXXV. 1943. str. 235; Enciklika Mediator Dei; A. A. S. XXXIX. 1947. str. 585; Adhort. Menti N.; A. A. S. XLII. 1950. str. 677.
[100]) Adhort. Menti N.; A. A. S. XLII. 1950. str. 667.
[101]) Pismo La ristorazione; Acta Pii X. I. str. 257.
[102]) Matth 9, 37.
[103]) Taj. arh. Vat. sv. 227. str. 90.
[104]) Ib. str. 1021.

S A D R Ž A J:

Strana

Predgovor 3

I — Poruka pape sv. Pija X 7

II — Enciklika pape Pija XI 29

III — Poruka pape Pija XII 67

IV — Enciklika pape Ivana XXIII 102

Tisak: »Slobodna Dalmacija« - Split